

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา

นางรัชฎาภรณ์ สนม

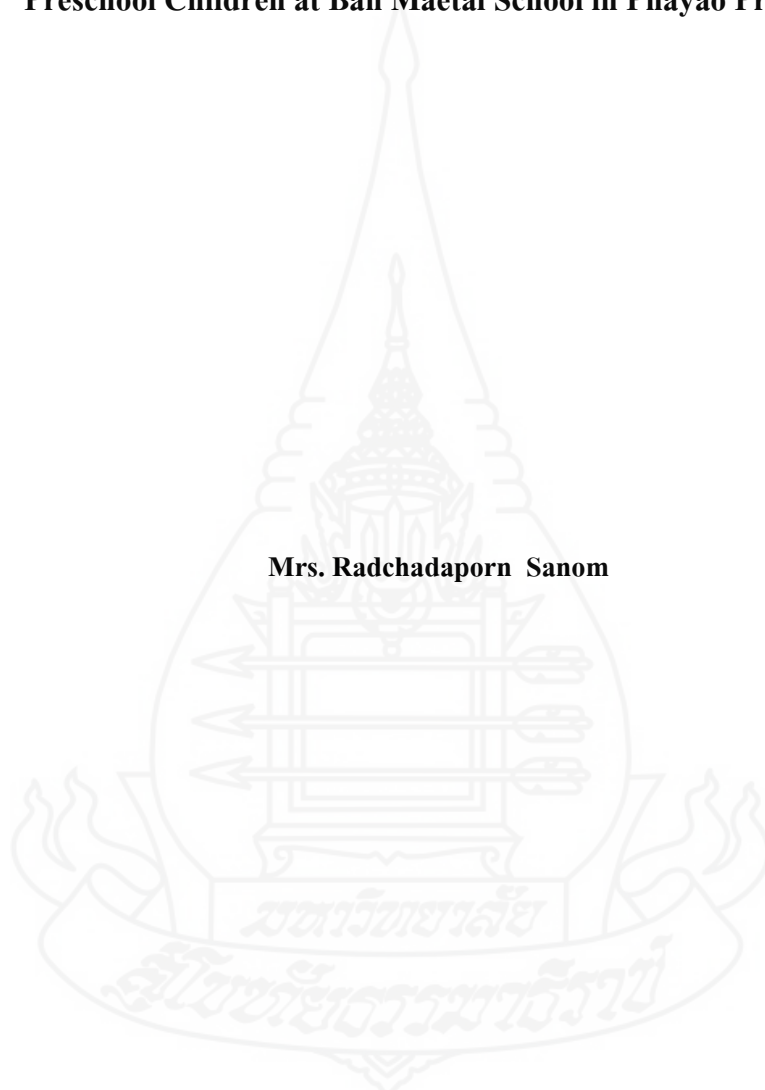

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2561

**The Effects of Three-Dimensional Art Activities Management on Self-Esteem of
Preschool Children at Ban Maetai School in Phayao Province**

Mrs. Radchadaporn Sanom

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2018

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของ
เด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา
ชื่อและนามสกุล นางรัชฎาภรณ์ สนม
แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ชนิพรรณ จาติเสถียร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2562

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชนิพรรณ จาติเสถียร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ชาติไทย)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว้ออิสระ ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเอง
ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา

ผู้ศึกษา นางรัชฎาภรณ์ สนม รหัสนักศึกษา 2562100392

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ชนิพรรณ จาคีเสถียร ปีการศึกษา 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา และ (2) เปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชายและหญิง อายุ 4-6 ปี จำนวน 12 คน ที่ศึกษาอยู่ในห้องเรียนคละชั้นในระดับชั้นอนุบาล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย และแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบโดยใช้เครื่องหมาย

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) ก่อนจัดกิจกรรม คะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ทวย เท่ากับ 3.92 (S.D.= 0.99) และหลังจัดกิจกรรม เท่ากับ 7.75 (S.D.= 1.23) โดยคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้น 3.83 และ (2) เด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติมีการเห็นคุณค่าในตัวเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

คำสำคัญ กิจกรรมศิลปะสามมิติ การเห็นคุณค่าในตัวเอง เด็กปฐมวัย

Independent study title: The Effects of Three-Dimensional Art Activities Management on Self-Esteem of Preschool Children at Ban Maetai School in Phayao Province

Author: Mrs. Radchadaporn Sanom; **ID:** 2562100392;

Degree: Master of Education (Curriculum and Instruction);

Independent study advisor: Dr. Chanipun Chatisathian; **Academic year:** 2018

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the effects of three-dimensional art activities management on self-esteem of preschool children at Ban Maetai School in Phayao province; and (2) to compare the levels of self-esteem of preschool children at Ban Maetai School in Phayao province before and after undertaking three-dimensional art activities.

The sample for this study consisted of 12 preschool children, aged 4 - 6 years, in a heterogeneous kindergarten classroom of Ban Maetai School in Phayao province during the second semester of the 2018 academic year, obtained by cluster sampling. The research instruments were a manual for organizing three-dimensional art activities to promote self-esteem of preschool children, and an observation form on self-esteem behaviors of preschool children. Statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, and sign test.

The research findings revealed that (1) the self-esteem mean score of preschool children before the experiment was 3.92 (S.D. = 0.99) and their counterpart mean score after the experiment was 7.75 (S.D. = 1.23); thus, their post-experiment mean score was increased over their pre-experiment mean score by 3.83 score; and (2) the post-experiment self-esteem mean score of preschool children at Ban Maetai School in Phayao province, who undertook three-dimensional art activities, was significantly higher than their pre-experiment counterpart mean score at the .01 level of statistical significance.

Keywords: Three-dimensional art activities, Self-esteem, Preschool children

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร. ชนิพรรณ จาติเสถียร ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ สนับสนุนให้กำลังใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความเมตตา จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ทศนีย์ ชาติไทย กรรมการสอบที่ได้กรุณา เป็นกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ส่งผลให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ คำแนะนำ ช่วยเหลือสนับสนุน ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในแขนงวิชาหลักสูตรและการสอน

ขอกราบขอบพระคุณ นายฉัตรมงคล รัตนปัญญา รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปางสนุก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 นางปฤษญา คำรงค์ชีพ ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และคุณครูกาญจนา ประยูรคำ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลปาง(บ้านนาปรัง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาเสียสละเวลา และให้คำแนะนำในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ขอกราบขอบพระคุณ นายสุวัฒน์ โยปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ทวยและคณะครูโรงเรียนบ้านแม่ทวยทุกท่านที่เป็นกำลังใจ ให้ความสะดวก และให้ความช่วยเหลือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบใจเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 2-3 โรงเรียนบ้านแม่ทวย ปีการศึกษา 2561 และผู้ปกครองนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดาและคุณสุรพงษ์ สนมที่ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนมาโดยตลอด รวมทั้งญาติพี่น้องทุกท่านและเพื่อน ๆ ที่ให้การช่วยเหลือและให้กำลังใจ ด้วยดีเสมอมา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

รัชฎาภรณ์ สนม

สิงหาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
การสร้างเครื่องมือและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	61
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	61
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
ตอนที่ 1 วิเคราะห์คะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ด้านความเชื่อมั่น ในตัวเอง ด้านความภูมิใจในตัวเอง และคะแนนรวมทั้ง 2 ด้าน	64
ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัด กิจกรรมศิลปะสามมิติ	67

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	68
สรุปการวิจัย	68
อภิปรายผล	70
ข้อเสนอแนะ	74
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	82
ก ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิ	83
ข ผลการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริม การเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย	85
ค ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเอง ของเด็กปฐมวัย	88
ง ผลวิเคราะห์หาความความเที่ยงของแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่า ในตัวเองของเด็กปฐมวัย	91
จ คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเอง ของเด็กปฐมวัย	94
ฉ แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย	125
ช Critical Values of the Sign Test (สำหรับหาค่า r จากตาราง)	130
ซ ตัวอย่างภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ	132
ประวัติผู้ศึกษา	135

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 3.1	การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองตามลำดับขั้นของการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ	57
ตารางที่ 4.1	แสดงคะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง ด้านความภูมิใจในตัวเอง และคะแนนรวมทั้ง 2 ด้าน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเป็นรายบุคคล	64
ตารางที่ 4.2	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนรวมของการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ	67

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 กราฟเส้นแสดงการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ	66

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันทักษะชีวิตมีความสำคัญเพราะเป็นทักษะพื้นฐานที่จะช่วยให้บุคคลกล้าที่จะเผชิญกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน พร้อมรับมือกับปัญหา และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมทั้งสามารถปรับตัวใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, 2554) อีกทั้งช่วยให้เด็กรู้จักแสดงอารมณ์ในทางที่เหมาะสม ขอบรับนับถือตนเอง รู้จักไตร่ตรองตัดสินใจ รู้จักแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (พัชรี ผลโยธิน, 2558 น. 1-6) การเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่นเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทักษะชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555, น. 2) ที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย เพราะช่วยให้เด็กรู้สึกดีกับตัวเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีคุณค่า มีความสามารถ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความภูมิใจในตัวเอง มองสิ่งรอบตัวในแง่ดี รู้จักปรับอารมณ์เข้ากับสังคม รู้จักแก้ปัญหา สามารถเรียนรู้ได้ดี (วัฒนา มัคคสมัน 2558, น. 8-8 ถึง 8-10) ซึ่งหากเด็กมีการเห็นคุณค่าในตัวเองแล้วก็จะยอมนำเด็กไปสู่ความสำเร็จในการเรียนในระดับต่อไป

ปฐมวัยเป็นช่วงวัยทองของชีวิตที่บุคลิกภาพกำลังก่อตัว ดังที่ Erikson (1968, อ้างถึงในจินตนา สงวนแก้ว, ม.ป.ป.) กล่าวว่า ช่วงปฐมวัยเป็นวัยที่เด็กเริ่มเรียนรู้ด้วยตัวเอง รับรู้ว่ามีความสามารถที่จะช่วยตัวเองได้ เรียนรู้และพัฒนาความไว้วางใจ ซึ่งการได้ความรักและความอบอุ่นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจากพ่อแม่และสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ ๆ ตัวเขา ทำให้เขาเกิดความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตัวเอง รู้สึกว่าเป็นที่รัก เป็นที่ต้องการ ประกอบกับหากได้รับการส่งเสริมจากโรงเรียน ที่เด็กได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่เด็กสนใจ ได้ทำสิ่งที่เด็กชอบจนประสบความสำเร็จ ได้รับการชมเชยจากครูและเพื่อนๆ จะทำให้เด็กรับรู้ว่ามีคุณค่า และตระหนักถึงคุณค่าในตัวเอง

การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยสามารถทำได้หลายแนวทาง เช่น จัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง จัดกิจกรรมให้เด็กได้ประสบความสำเร็จและค้นพบจุดเด่นของตัวเอง จัดบรรยากาศที่ยอมรับและให้ความสำคัญกับเด็ก นอกจากนี้ยังสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย (วัฒนา มัคคสมัน 2558, น. 8-40 ถึง 8-42; ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา,

ม.ป.ป, น.15) ดังเช่น จัดกิจกรรมแบบไฮ/สโคป (วิพาพร บุญวงษ์, 2551) จัดกิจกรรมประกอบอาหาร (มณีรัตน์ ทนงอาจ, 2558) จัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการเล่านิทาน (มันทนา นวลสิงห์, 2548) เป็นต้น

กิจกรรมศิลปะสามมิติ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ใช้ความคิดสร้างสรรค์จินตนาการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกออกมาเป็นผลงานศิลปะที่สามารถมองได้หลายมิติ ที่แสดงถึง ความกว้าง ความยาวและความลึก ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ เด็กมีอิสระในการเลือกใช้วัสดุและวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยของเด็ก ได้เลือกทำงานตามความสนใจและความถนัดของตนเอง ได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการอย่างอิสระ แก้ปัญหาจากการทำงาน และใช้ความเพียรพยายามทำผลงานได้สำเร็จ ทำให้เด็กเกิดความประทับใจ ความภาคภูมิใจในงานและความสามารถของตน ซึ่งก่อให้เกิดการเห็นคุณค่าในตัวเอง

จากผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบที่สาม พบว่า เด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ทวย อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยปฏิบัติการสอน ผลการประเมินจากกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน พบว่าเด็ก มีพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ ที่ต่ำกว่าด้านอื่น (สำนักงานคณะกรรมการรับรองมาตรฐานและคุณภาพ องค์การมหาชน, 2554-2558) ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดและความสนใจที่จะพัฒนาการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นด้านหนึ่งของพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจให้สูงขึ้น เพื่อให้ตอบสนองกับมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) ที่ได้ระบุไว้ในเกณฑ์การประเมินรอบที่สาม กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 2 เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจสมวัย

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าในตัวเองมีความสำคัญต่อเด็ก และเป็นพฤติกรรมที่สามารถส่งเสริมให้แก่เด็กได้ กิจกรรมศิลปะสามมิติเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติมาใช้เพื่อส่งเสริม การเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยไปจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองให้แก่เด็กปฐมวัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ท่าย

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ท่าย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

3. สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ท่ายที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ มีการเห็นคุณค่าในตัวเองสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ประชากร

ประชากรในการศึกษา คือ เด็กปฐมวัย ชายและหญิง อายุ 4-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล โรงเรียนบ้านแม่ท่าย จังหวัดพะเยา

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ เด็กปฐมวัย ชายและหญิง อายุ 4-6 ปี จำนวน 12 คน ที่ศึกษาอยู่ในห้องเรียนคณะชั้น ในระดับชั้นอนุบาล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบ้านแม่ท่าย จังหวัดพะเยา ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน

4.3 กิจกรรมที่ใช้ในการทดลอง

กิจกรรมที่ใช้ในการทดลอง คือ กิจกรรมศิลปะสามมิติ

4.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 65 นาที รวมทั้งสิ้น 20 วัน

4.5 ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

4.5.1 *ตัวแปรต้น* ได้แก่ การจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

4.5.2 *ตัวแปรตาม* ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านความเชื่อมั่นในตัวเองและด้านความภูมิใจในตัวเอง

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 **กิจกรรมศิลปะสามมิติ** หมายถึง กิจกรรมที่让孩子ได้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการ ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะที่แสดงถึง ความกว้าง ความยาว ความสูง ความหนาหรือความลึก ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ งานปั้น งานประติมากรรม งานติดปะสามมิติ งานร้อย และงาน โมบาย

5.2 **การจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ** หมายถึง การจัดกิจกรรมที่让孩子ได้ลงมือปฏิบัติ ผ่านสื่อวัสดุอุปกรณ์ โดย让孩子สำรวจอุปกรณ์ จัดเตรียมอุปกรณ์ เลือกทำกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจ ลงมือทำกิจกรรมด้วยตัวเองอย่างน้อยวันละ 1-2 กิจกรรม และออกมานำเสนอ ผลงาน

5.3 **การเห็นคุณค่าในตัวเอง** หมายถึง การที่เด็กรู้สึกดีกับตัวเอง รับรู้ตัวเองว่ามีสามารถ ทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตัวเองหรือประสบความสำเร็จได้ วัตถุประสงค์พฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเอง ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้

5.3.1 **ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง** หมายถึง การกล้าแสดงออก กล้าพูดแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจในการทำกิจกรรม อาสาในการจัดเตรียมและจัดเก็บอุปกรณ์ ช่วยเหลือตัวเอง และช่วยเหลือเพื่อนๆ ในการทำกิจกรรมได้

5.3.2 **ด้านความภูมิใจในตัวเอง** หมายถึง การที่เด็กแสดงความพึงพอใจเมื่อได้เลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ รู้สึกดีใจเมื่อทำอะไรได้สำเร็จด้วยทำทาง ยิ้ม หัวเราะหรือเล่าเกี่ยวกับผลงานตนเองให้คนอื่นฟัง แสดงผลงานหรือบอกเล่าคนอื่นให้ดูผลงานตนเอง ยิ้มรับด้วยความพอใจเมื่อมีคนอื่นชื่นชมผลงานของตน และแสดงความพึงพอใจเมื่อได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนจนเสร็จ

5.4 **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กอายุ 4-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในห้องเรียนแบบคละชั้น ในระดับชั้นอนุบาล โรงเรียนบ้านแม่ทวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จังหวัดระยอง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตัวเองด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

6.2 ครูได้แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ
 - 1.1 ความหมายและความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.2 ประโยชน์และคุณค่าของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.4 ประเภทกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.5 การจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.6 หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.7 แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย
 - 2.2 องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย
 - 2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย
 - 2.4 ลักษณะของเด็กที่เห็นคุณค่าในตัวเอง
 - 2.5 แนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย
 - 2.6 การประเมินพฤติกรรมของการเห็นคุณค่าในตัวเองเด็กปฐมวัย
 - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตัวเอง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ รวมทั้งช่วยถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของเด็กออกมาเป็นรูปธรรม ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยควรศึกษาและทำความเข้าใจถึงความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์และคุณค่าของการจัดกิจกรรมศิลปะ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ ประเภท กิจกรรมศิลปะ การจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ หลักการจัดกิจกรรม แนวทางการจัดกิจกรรม รวมถึง การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายและความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

1.1.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้เป็นอย่างดี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดอย่างอิสระ และถ่ายทอดออกจากความรู้สึกนึกคิด เมื่อกล่าวถึง คำว่า กิจกรรมศิลปะ มีการใช้คำหลากหลายคำ เช่น ศิลปศึกษา ศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมศิลปะ ซึ่งคำเหล่านี้มีความหมายใกล้เคียงกัน ในงานวิจัยนี้ จะใช้คำว่า กิจกรรมศิลปะ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น.58) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะว่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ ผ่านการทำงานศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก-ปะ การตัด-ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2545, น.35) ได้กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมประสบการณ์ทางความรู้สึกสัมผัสมากกว่าประสบการณ์ที่ใช้เหตุผล และเป็นกิจกรรมที่มุ่งกระตุ้นให้เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์

อัญชลี ไชยวรรณ (2553) ได้กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่มุ่งเป็น โอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นพบสิ่งต่าง ๆ รอบตัวและได้ทดลองใช้สื่ออุปกรณ์ทางศิลปะ โดยไม่มุ่งที่ตัวผลงานศิลปะ มีหลายกิจกรรม เช่น การวาดภาพ การสร้างผลงานจากสี การปั้น การประดิษฐ์ การฉีก ตัด ปะกระดาษ การสร้างสรรค์ประดิษฐ์ต่อเติม ทั้งที่เป็นสองมิติและสามมิติ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2556, น.247) กล่าวถึง กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวผลงานศิลปะ ผลงานศิลปะเป็นตัวกลางหรือสื่อกลางที่ช่วยฝึกให้

เด็กมีลักษณะนิสัยหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ต้องการ กิจกรรมศิลปะมีหลากหลาย เช่น การวาดภาพ การปั้น การประดิษฐ์ การฉีก การตัดปะกระดาษ ฯลฯ

สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาส ให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามจินตนาการ และเปิดโอกาส ให้เด็กได้สำรวจ ค้นพบสิ่งต่าง ๆ ได้ทดลองใช้สื่ออุปกรณ์ เป็นกิจกรรมที่ไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวผลงาน แต่มุ่งเน้นที่การเสริมประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์แก่เด็ก มีหลายกิจกรรม มีทั้ง กิจกรรมที่เป็นสองมิติ เช่น การสร้างภาพจากสี การวาดภาพ การฉีก การตัดปะกระดาษ การพิมพ์ ภาพ ฯลฯ และกิจกรรมที่เป็นสามมิติ เช่น การปั้น การประดิษฐ์ การร้อย การสร้างสรรค์ประดิษฐ์ต่อ เดิม ฯลฯ

1.1.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย กิจกรรมศิลปะทำให้เด็กรู้จัก ทำงานเป็นกลุ่ม สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ทางศิลปะได้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา ตาม ความสามารถของเด็กแต่ละคน ทั้งยังกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกพอใจในผลงานของตนเอง เห็นคุณค่า ของตนเอง และสามารถประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมอย่างมีความสุข ดังที่ วิลาวรรณย์ ทิพย์ สุวรรณพร (2548, น.7-8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมศิลปะไว้ดังนี้

- 1) สนองต่อความต้องการของเด็ก ด้วยเด็กทุกวัยต้องการความรัก ความนับถือ ความอบอุ่น ต้องการประสบความสำเร็จ ตลอดจนต้องการการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
- 2) ช่วยให้เด็กได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยถ่ายทอดผลงานออกมาใน ลักษณะต่าง ๆ
- 3) ช่วยให้เด็กคิดอย่างรอบคอบ คิดอย่างละเอียดลออ รวมทั้งคิดแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นได้
- 4) ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในวิชาต่าง ๆ เพราะวิชาศิลปะสามารถ นำไปใช้ให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นได้อย่างเหมาะสม
- 5) ศิลปะช่วยให้คนมีจิตใจเป็นนักประชาธิปไตย ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ควร ปลุกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่ในวัยเด็ก
- 6) ช่วยสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันให้แก่เด็ก เช่น การประดิษฐ์ของเล่น การตกแต่งและซ่อมแซมของเล่น
- 7) ช่วยกล่อมเกลานิสัยจิตใจของเด็กให้เป็นคนที่มีจิตใจอ่อนโยน มีความเมตตา มีสมาธิ

8) ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการและความเจริญงอกงามในพัฒนาการทุก ๆ ด้านของเด็ก

Linderman (1977, อ้างถึงใน วิรุณ ตั้งเจริญ 2556, น. 240-241) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมศิลปะไว้ดังนี้

- 1) ช่วยพัฒนาทักษะต่างๆ โดยผ่านอุปกรณ์ทางศิลปะ เช่น การทดลองค้นคว้า การย้ายถ่ายเท และการทำงาน
 - 2) ช่วยให้เด็กเกิดความพอใจในผลงานศิลปะและสิ่งต่าง ๆ ที่มีความประณีตงดงาม
 - 3) ช่วยให้เด็กเป็นบุคคลที่มีลักษณะนิสัยสร้างสรรค์ หากการจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมอย่างเสรี
 - 4) ช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในการทำงาน
 - 5) ช่วยให้เด็กมีความคิดต่อสิ่งต่างๆ อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
- สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย ในด้านต่าง ๆ เช่น ช่วยตอบสนองความต้องการของเด็ก ส่งเสริมพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ช่วยกล่อมเกลาจิตใจให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยน มีความเชื่อมั่นใจตัวเอง กล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น

1.2 ประโยชน์และคุณค่าของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

1.2.1 ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อกลางในการช่วยเตรียมความพร้อมพื้นฐานหลาย ๆ ด้านให้กับเด็กไม่ว่าจะเป็น ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และกิจกรรมศิลปะจึงมีประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัย ซึ่งพีระพงษ์ กุลพิศาล (2545, น.30-33) ได้กล่าวไว้ดังนี้

- 1) ช่วยพัฒนาทางด้านอารมณ์และจินตนาการ กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้เด็กได้ใช้จินตนาการ และเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถเฉพาะตัวของเด็ก เช่น การถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกออกมาเป็นผลงาน
- 2) ช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญา การทำงานศิลปะสามารถช่วยพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กได้ เช่น การถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นผลงาน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ระหว่างทำกิจกรรม
- 3) ช่วยพัฒนาทางด้านร่างกาย กิจกรรมศิลปะช่วยให้การมองเห็นและการเคลื่อนไหวประสานสัมพันธ์กัน อีกทั้งการควบคุมลำตัว แขน นิ้วมือ ให้เกิดความชำนาญสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้

4) ช่วยพัฒนาทางการรับรู้ ช่วยให้เด็กรู้จักการสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว สามารถเรียนรู้ และรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น เรื่องของ สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวง เป็นต้น

5) ช่วยพัฒนาการทางด้านสังคม ผลงานศิลปะสามารถสื่อความหมายจากประสบการณ์ที่เด็กมีต่อตัวเองกับผู้อื่น เช่น การวาดภาพ ภาพแรกที่เด็กชอบวาดคือ รูปคน และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก นอกจากนี้ยังเป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างพัฒนาการทางสังคม เช่น การเรียนรู้ การทำงานเป็นกลุ่ม การอยู่ร่วมกันกับคนอื่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการทำงาน เป็นต้น

6) ช่วยพัฒนาด้านสุนทรียภาพ ศิลปะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักรวบรวมความคิด ความรู้สึก ที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวนำมาสร้างเป็นผลงานทางศิลปะและแสดงออกเป็นผลงานด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ อย่างมีคุณค่า

ชนุตพร ศรีนนท์ (2554) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะไว้ดังนี้

1) ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ศิลปะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็กและ พัฒนาประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา

2) ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เช่น การมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การแบ่งปัน และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

3) ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ เช่น การสร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง การเห็นคุณค่าในตัวเอง เกิดภูมิใจในตัวเอง มีอารมณ์สุนทรียภาพ

4) ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เช่น มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักสังเกต เปรียบเทียบอย่างมีเหตุผล รู้จักใช้สัญลักษณ์แทนวัตถุ การสื่อความหมาย มีทักษะทางด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์

สรุปว่า กิจกรรมศิลปะมีประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัย เพราะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมด้านการรับรู้ ด้านสุนทรียภาพ และด้านความคิดสร้างสรรค์

1.2.2 คุณค่าของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระทางความคิดจินตนาการผ่านวัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมศิลปะจึงมีคุณค่าอย่างมากมาต่อเด็กปฐมวัยหลายด้าน องค์การ อินทรมพรรย (2556, น.279 – 282) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการจัดกิจกรรมศิลปะไว้ดังนี้

1) เด็กเกิดความสุขเพลิดเพลิน การทำงานด้วยความพึงพอใจตามความคิดของตนจะช่วยให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลินในการร่วมกิจกรรมหรือการเรียน

2) เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง กิจกรรมศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้เด็กกล้าคิดกล้าทำและเกิดเป็นผลงานที่เป็นที่ยอมรับ ส่งผลให้เกิดความมั่นใจในตัวเอง

3) เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เด็กที่กล้าแสดงออกได้ จะเป็นเด็กที่มีความคิดเป็นของตนเอง มีความฉับไวในการคิด การแสดงออกทางความคิดที่ไม่เหมือนคนอื่น

4) เด็กเป็นคนมีเหตุผล มีความสามารถในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยไม่ยึดถือความคิดของตนเองเพียงฝ่ายเดียว มีเหตุผลในการคิด การเลือก การตัดสินใจในสิ่งต่างๆ อย่างเหมาะสม

5) เด็กรู้จักสังเกต คนที่มีความสามารถในการสังเกตส่งผลให้ทำงานมีลำดับขั้นตอน และประสบผลสำเร็จในการทำงาน ดังนั้นจึงช่วยให้เด็กมีความมั่นใจ และเห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น

6) เด็กรู้จักประยุกต์ หรือนำประสบการณ์ต่าง ๆ มาปรับใช้ในการทำงานศิลปะได้

7) เด็กกล้าตัดสินใจ

8) เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

สรุปได้ว่า คุณค่าของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีมากมาย เช่น ช่วยให้เด็กเกิดความสุขเพลิดเพลิน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ รวมทั้งเป็นผู้มีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหา เกิดความมั่นใจ ภูมิใจในตัวเอง เห็นคุณค่าของงาน เห็นคุณค่าของตัวเองมากขึ้น เป็นต้น

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยควรจัดให้เหมาะสมกับวัย และความสนใจของเด็ก ครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะจะช่วยให้การจัดกิจกรรมได้เหมาะสม และสามารถประเมินเด็กได้ตรงตามความเป็นจริง

1.3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะ

กิจกรรมศิลปะมีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย ดังนั้นพัฒนาการทางศิลปะจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อไว้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย และในการประเมินการจัดกิจกรรมศิลปะ ซึ่งนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงพัฒนาการทางศิลปะไว้ดังนี้

ประภัสร์ นิยมธรรม (2522, น.11-36) ได้กล่าวถึงพัฒนาการศิลปะของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1) การขีดเขียนของเด็ก (อายุ 2-3 ปี) เป็นการขีดเขียนเป็นเส้นยุ่งเหยิง สะเปะสะปะ คล้ายกับเส้นก๋วยเตี๋ยวไม่มีรูปแบบ เป็นการขีดเขียนตามความพอใจของเด็ก โดยเด็กใช้ทั้งแขน มือ และลำตัว เด็กจะมองการขีดเขียนของตนเองเป็นผลงานที่ตนเองพอใจในความคิดสร้างสรรค์ของตน

2) การเริ่มกำหนดรูปร่างของภาพ (อายุ 2-4 ปี) เด็กอายุ 2 ปี ยังไม่สามารถวาดรูปร่างกลมที่สมบูรณ์แบบได้ แต่เด็กมีความต้องการที่จะทำการพัฒนาเกี่ยวกับรูปร่างจะมีความใกล้เคียงมากขึ้น เมื่อเด็กอายุ 3 ปี ซึ่งความสามารถด้านการวาดรูปร่างเป็นผลงานที่เกิดจากความสามารถในการขีดเขียนของเด็ก

3) การเริ่มเรียนรู้ศิลปะที่มีรูปร่าง (3 - 4 ปี) เด็กอายุ 3 ปี มีพัฒนาการทางกล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น นิ้วมือ การจับสิ่งของหรือสิ่งต่างๆ ได้อย่างมั่นคงขึ้น จึงสามารถขีดเขียนได้อย่างมั่นคง และสามารถกำหนดรูปร่างได้ เช่น วงกลม รูปไข่ สามเหลี่ยม กากบาท ฯลฯ

4) การออกแบบของเด็ก (3 - 5 ปี) เด็กอายุ 3 - 4 ปี ส่วนใหญ่รู้จักออกแบบในรูปลักษณะต่างๆ เป็นลักษณะโครงร่างง่าย ๆ เช่น เขียนรูปวงกลม ใส่ในรูปเหลี่ยม การออกแบบของเด็กทำให้เด็กเรียนรู้ไปด้วย เด็กสามารถรวมการวาดรูปมากกว่าสองแบบขึ้นไปได้ สามารถรวมแบบรูปต่างๆ ได้ โดยไม่จำกัด แต่เด็กจะวาดรูปเพียง 2-3 แบบที่ตนเองชอบเท่านั้น เขาพยายามแสดงแนวคิดของตนเอง การออกแบบโดยใช้รูปร่างต่าง ๆ ผสมผสานกันมองเห็นชัดเจนขึ้น เมื่อเด็กอายุ 5 ปี การวาดรูปถึงแม้จะมีลักษณะที่คล้ายๆ กัน เด็กจะรู้ว่าควรวาดอะไร สิ่งไหนควรอยู่ในภาพ และสามารถอธิบายได้

5) การเริ่มเขียนคน (อายุ 4 - 5 ปี) เด็กแสดงออกทางศิลปะเกี่ยวกับภาพ เมื่ออายุ 4 ปี เด็กเริ่มเขียนรูปคนและพระอาทิตย์ส่องแสงประกายเจิดจ้าได้ เด็กวาดคนจะเริ่มที่ใบหน้าแล้วไปวาดแขน ขาและส่วนประกอบเล็กๆ น้อยๆ การวาดถึงแม้ไม่เหมือนคน แต่จะเริ่มพัฒนาในระยะต่อมา เด็กแต่ละคนพยายามแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับเรื่องความสมดุลของภาพ การออกแบบ การตกแต่งให้ดูแปลกใหม่ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมเด็กรู้สึกมีอิสระในการสร้างสรรค์งานมากขึ้น

6) การเริ่มเขียนเป็นรูปร่างและเรื่องราว (อายุ 4 - 6 ปี) การพัฒนาทางศิลปะเด็กจะพัฒนางานของตนเอง เข้าสู่การเขียนภาพเป็นเรื่องเป็นราว และ เริ่มมีจินตนาการในการสร้างผลงานของตนเองมากขึ้น เมื่อเด็กวาดรูปคนได้ เด็กสามารถเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ สามารถเพิ่มรายละเอียดในผลงานมากขึ้น เช่น เด็กวาดรูปสัตว์ มีสี่ขา มีหู ห้ว วาดต้นไม้ วาดสิ่งต่างๆ ที่ตนเห็นเป็นเรื่องราว และมีรูปร่างต่างๆ ตามความคิดของเด็กแต่ละคน เช่น รูปสามเหลี่ยมกับรูปสี่เหลี่ยมประกอบกันเป็นเรือ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากับรูปสี่เหลี่ยมวงกลมเป็นรูปรถ เป็นต้น

Lowenfeld (1953, อ้างถึงในพีระพงษ์ กุลพิศาล 2545, น.44-47) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางศิลปะมี 3 ระยะดังนี้

ระยะที่หนึ่ง ระยะของการขีดเขียนอิสระ (Disordered scribbling) เด็กอายุประมาณ 1 ปี 6 เดือน เริ่มขีดเขียน รวดรอบ เส้นลายต่าง ๆ ลงบนกระดาษ โดยไม่มีการควบคุมหรือจัดระเบียบ การขีดเขียนเส้นจะเป็นการขีดเขียนลักษณะท่าทางที่เคลื่อนไหวทั้งตัว เป็นการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ไม่ใช่ส่วนย่อย ไม่ได้พัฒนากลายทอดออกมาเป็นระบบ แต่ถ่ายทอดออกมาตามลักษณะทางกายและจิตใจตามธรรมชาติของเด็ก เด็กจะลากเส้นไปมาเพราะรู้สึกสนุกสนานกับการเคลื่อนไหว โดยไม่สนใจว่าพื้นที่ ขีดเขียนเป็นพื้นกระดาษ พื้นโต๊ะ ฝาผนัง ดินสอ หรือเก้าอี้

ระยะที่สอง ระยะการขีดเขียนที่มีการควบคุม (Controlled scribbling) เด็กอายุ 2-3 ปี เริ่มค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวของตนเองกับรอยขีดเขียนบนกระดาษ ระยะนี้เป็นระยะ ที่สำคัญที่เด็กรู้ว่า การมองมีผลต่อการขีดเขียนเส้นสายต่างๆ เด็กควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้บ้างพยายามเชื่อมกันและทำให้การมองกับการเคลื่อนไหวประสานกัน เด็กมีการเคลื่อนไหวหลายๆ แบบและ พัฒนาเป็นการเขียนเส้นได้หลายๆ แบบ เช่น เส้นนอน เส้นตั้ง เป็นวงกลม หรือเป็นจุด แบบซ้ำๆ กัน สามารถควบคุมการขีดเขียนลากเส้นให้ตกขอบกระดาษได้ เริ่มสนใจใช้สีสันต่างๆ ระบายบนกระดาษ ระบายเต็มหน้ากระดาษได้ เด็กยังสนใจทดลองขีดเขียนด้วยวัสดุแปลกๆ ทดลองหลายๆ วิธี เมื่อเด็ก อายุ 3 ปี การจับวัสดุได้คล่องขึ้น สามารถลอกเลียนเส้นหรือรูปร่าง เช่น กากบาท เขียนวงกลมได้ และสามารถควบคุมการจับสิ่งของ วัสดุต่างๆ ได้ เช่น การกดปุ่ม ควบคุมลิ้น การใส่รองเท้าได้ การจับสิ่งของใช้ของตัวเอง เป็นต้น

ระยะที่สาม ระยะตั้งชื่อรอยที่ขีดเขียน (Naming scribbling) เด็กอายุ ตั้งแต่ 3 ปี 6 เดือน เป็นช่วงที่เด็กนำการขีดเขียนของตนเองมาประสานกับความคิดและจินตนาการ ระยะที่เด็กจะเริ่มใช้สมองคิด ในการขีดเขียนเส้นต่างๆ ก็จะออกมาจากความคิดและจินตนาการ เป็นการขีดเส้นที่ออกมาจากความตั้งใจ เด็กมีความสุขกับการเคลื่อนไหวควบคู่ไปกับการได้ใช้จินตนาการ และถ้าเด็กได้ทดลองใช้วัสดุใหม่ๆ เด็กใช้เวลาในการทดลองเพื่อทดสอบความรู้สึกของตนเองกับวัสดุนั้นๆ ใช้เวลาเขียนรูปได้มากขึ้น หรือทำกิจกรรมได้นานขึ้น และพัฒนาการเขียนภาพเป็นสัญลักษณ์ การตั้งชื่อภาพที่ตนเองวาด ถึงแม้ไม่เหมือนแต่เด็กสามารถใช้แทนสัญลักษณ์ของสิ่งนั้นที่เด็กเคยมีประสบการณ์ หรือสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก

1.3.2 ทฤษฎีพัฒนาการการปั้น

ทฤษฎีพัฒนาการการปั้นเป็นพื้นฐานของการสร้างงานลักษณะเป็นมิติที่มีทั้ง ความกว้าง ความยาว ความลึก หรือความสูง หรือความหนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างงานศิลปะสามมิติ ดังนั้นครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติควรรู้และเข้าใจเกี่ยวกับ

ทฤษฎีพัฒนาการการปั้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก และสามารถประเมินได้อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการการปั้นมีดังนี้

มาสเยสกี (Mayesky, 1985, pp.154-159) อธิบายถึง การใช้สื่อจะมีขั้นพัฒนาการของการปั้น ดังนี้

1. ขั้นที่ 1 เมื่อเด็กอายุ 1ปีครึ่ง- 3 ปี มีขั้นพัฒนาการ ดังนี้

1.1 การเริ่มสำรวจ (Random manipulation) เป็นการกระทำกับดินแบบสุ่ม เด็กจะได้ใช้วิธีการจับ นวด สำรวจหรือทุบดินอย่างไม่มีจุดหมาย สามารถทุบดินให้แบนหรือบิดทำเป็นเกลียวได้ถึงแม้ว่าการควบคุมกล้ามเนื้อยังไม่คล่องแคล่ว แต่เด็กมีความสุขที่ได้บีบหรือนวด ดิน

1.2 การทุบและม้วน (Patting and rolling) ในขั้นนี้เด็กเริ่มมีความสามารถในการบังคับนิ้วมือและมือได้ดีขึ้น เด็กเริ่มค้นพบการเคลื่อนไหวของนิ้วมือ เด็กจะมีความสนุกสนานในการควบคุมมือไปในทิศทางที่ตนต้องการได้ สามารถทุบดิน ม้วนดิน ปั้นเป็นเส้นยาวๆ หรือปั้นเป็นลูกบอลได้

2. ขั้นที่ 2 เมื่อเด็กอายุ 4-6 ปี มีขั้นพัฒนาการ ดังนี้

2.1 การสร้างรูปทรงกลมหรือรูปทรงสี่เหลี่ยม (Circles and rectangles) การปั้นเป็นรูปทรงตามพัฒนาการการใช้สื่อสามมิติ การสร้างงานสามมิติเด็กก็จะพัฒนางานมาจากการค้นพบงานสองมิติก่อน เช่น การวาดวงกลมได้ การวาดรูปสี่เหลี่ยมได้ แล้วพัฒนาเป็นการปั้นทรงกลม การปั้นรูปทรงสี่เหลี่ยม ซึ่งในการปั้นกล่องเด็กจะพัฒนามาจากการปั้นก้อนกลม และต้องการปั้นให้ดินมีลักษณะยาวขึ้น การปั้นลักษณะรูปร่างพื้นฐานในขั้นนี้เกิดจากเด็กเริ่มทดลองกระทำและค้นพบ

2.2 การสังเคราะห์และการวิเคราะห์ดิน (Synthetic and analytic of clay) ในการสังเคราะห์ดินเด็กจะปั้นดินแยกเป็นชิ้น ๆ แล้วนำแต่ละชิ้นมาประกอบเป็นชิ้นงานเดียวกัน ส่วนในการวิเคราะห์ดินเด็กจะเริ่มจากการใช้ดินหนึ่งก้อนแล้วทำให้เป็นรูปร่างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งเด็กจะไม่ใช้การแยกดินทีละชิ้นและนำมาประกอบเข้าด้วยกัน ซึ่งเด็กจะมีแนวทางในการทำที่เป็นพื้นฐานเป็นของตัวเอง แม้กระทั่งการวาดภาพ เด็กจะทำคล้ายของเดิมบ่อย ๆ และสามารถพัฒนาเป็นการออกแบบงานได้ ในขั้นนี้จะสามารถควบคุมกล้ามเนื้อได้อย่างคล่องแคล่ว จากการใช้สื่อกิจกรรมศิลปะสามมิติ

2.3 การปั้นรวมกับการแยกส่วน (Forming clay figures) เด็กจะมีความสามารถในการผสมผสานรูปร่างพื้นฐานของการปั้น ซึ่งการปั้นระยะเริ่มต้นปั้นให้เป็นรูปคน

เด็กเริ่มจากปั้นเป็นสี่เหลี่ยมแล้วดึงออกเป็นแขน ขา หรือดึงดินออกจากส่วนกลาง เด็กส่วนมากในการปั้นคนที่มีหัวเป็นก้าน หรือเริ่มจากการปั้นสิ่งง่าย ๆ พื้นฐาน การปั้นเป็นก้อนกลมแล้วนำมาต่อเป็นหัว ลักษณะปั้นลำตัว เด็กอายุ 5 ปีขึ้นไปจะมีการปั้นที่มีรูปทรงที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยปั้นคนมีรายละเอียดมากขึ้น มีแขน ขา นิ้วมือ และเท้า ไม่ปั้นรูปแบบที่เข้าไปเข้ามาเหมือนการปั้นระยะเริ่มต้น เด็กจะมีความสามารถในการปั้นตามความพึงพอใจของตัวเองมากขึ้น เด็กปั้นเป็นลักษณะของสัญลักษณ์แทนสิ่งที่มีความหมายสำหรับตัวเอง และสิ่งรอบต่าง ๆ ตัว โดยใช้รูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น การปั้นคน บ้าน สัตว์

2.4 การปั้นลักษณะเฉพาะตัว (Schema) เด็กสามารถปั้นโดยใช้ลักษณะเฉพาะตัวคือ ปั้นในลักษณะของงานสองมิติและสามมิติ ด้วยวิธีการของตัวเอง เนื่องจากการที่เด็กมีทักษะการปั้นแบบสัญลักษณ์มากขึ้นและมีแนวทางการปั้นรูปแบบเฉพาะตัวมากขึ้น

2.5 การปั้นเป็นสัญลักษณ์ (Symbols) เด็กสามารถปั้นเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งที่มีความหมายมีความสำคัญสำหรับตัวเอง โดยปั้นสิ่งที่มีความสำคัญมากให้มีขนาดใหญ่กว่าสิ่งที่มีความสำคัญน้อย และมีรายละเอียดของชิ้นงานเพิ่มมากขึ้น อาจนำวัสดุชิ้นเล็กๆ ประเภทอื่นมาติดลงบนผลงานของตัวเอง เช่น นำกระดุมมาติดเป็นตา นำหลอดดูดมาทำเป็นขา นำฝ้ายมาติดเป็นผม ฯ เป็นต้น

2.6 การตั้งชื่อวัตถุ (Naming objects) เด็กเริ่มตั้งชื่อสิ่งที่ตัวเองปั้น ซึ่งแสดงถึงการแสดงออกทางความคิดและจินตนาการผ่านงานศิลปะ เด็กสามารถบอกความต้องการของตัวเองให้ผู้อื่นรับรู้ถึงความคิดของตัวเองออกมาในผลงานที่เขาได้ปั้นหรือสร้างขึ้น

Shirmacher (1988, อ้างถึงใน พรสวรรค์ พาคำสิงห์ 2553, น.40-42) ได้กล่าวถึงพัฒนาการการปั้นแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสำรวจ เด็กอายุประมาณ 2 ปี มีความต้องการสำรวจคุณสมบัติของดิน เด็กจะใช้ประสาทสัมผัสในการมองสำรวจ การสัมผัส คมกลืน เลี้ยวและชิม รวมถึงการฟังเสียงขณะที่ตัวเองเล่นดิน เด็กจะโยนดิน เหยียบดิน ขว้าง ปาหรือพยายามทำให้ดินกระดอนกลับมา ระยะนี้เด็กยังไม่สนใจในการปั้นดินแต่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวเองกับการที่ได้สัมผัสดิน

ขั้นที่ 2 ขั้นทดลอง เด็กอายุประมาณ 3 ปี เด็กเริ่มพยายามปั้นดินด้วยความสนใจมากขึ้น มีการทดลองกระทำเกี่ยวกับดิน เช่น การม้วน หยิก ฉีก ดึงและแทงดิน ขั้นนี้เด็กยังไม่สามารถปั้นตามความตั้งใจของตัวเองได้ แต่มีบางโอกาสที่สามารถปั้นรูปทรงอย่างง่าย เช่น ลูกบอลขนาดเล็ก แก้วลักษณะแบน หรือรูซึ่งเด็กจะทำเข้าไปเข้ามาสำหรับการสร้างงานแต่ละครั้ง เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ขั้นระยะเริ่มปั้น เด็กอายุประมาณ 4 ปี เริ่มมีการสร้างสรรค์ที่รวมรูปทรงของดินและการแสดงออกในการใช้ดิน เช่น นำดินก้อนกลม 2 ก้อนมารวมกันจากนั้นทำให้

แบนแล้วม้วนให้เป็นก้อนกลายเป็นรูปร่างใหม่ หรือใช้การกดและดึงออกให้เป็นชิ้น มีการทำให้เป็นแผ่นมีลักษณะบางมากขึ้น เป็นต้น จากนั้นอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่ตนปั้น ขั้นนี้มักสร้างผลงานออกมาในลักษณะของการตัดแปลงและเล่าเรื่องราวการปั้นดินของเด็กเริ่มซับซ้อนมากขึ้น แต่การสร้างสรรคงานส่วนมากยังเป็นการปั้นที่เกิดจากความบังเอิญมากกว่าความสามารถ ในการปั้นตามความตั้งใจของเด็กที่จะสร้างสรรคงานจากดินในขั้นนี้จัดเป็นการปั้นที่มีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างงาน เด็กอายุประมาณ 5 ปี เด็กเริ่มมีความคิดสร้างสรรค์ มีจุดมุ่งหมายในการปั้น มีการวางแผนเกี่ยวกับการทำงาน มีการตั้งชื่อและมีลักษณะของผลงานก่อนทำกิจกรรมการปั้น เด็กจะค้นหากระบวนการปั้นที่สอดคล้องกับความต้องการในการปั้น มีการปรึกษากันระหว่างกลุ่มเพื่อนขณะทำงานและปรึกษาเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองปั้น ลักษณะผลงานออกมาในลักษณะที่เหมือนจริงมากขึ้น ผู้อื่นสามารถมองและเข้าใจถึงลักษณะของผลงานที่เด็กปั้นได้ การปั้นขั้นนี้จะมีการใช้สัญลักษณ์ เด็กมีความเพลิดเพลินและสนุกกับการที่ได้เพิ่มรายละเอียดในผลงานปั้น รู้จักใช้เครื่องมือสำหรับการปั้นดินและเครื่องมือประเภทอื่น โดยเฉพาะการใช้วัสดุเพื่อนำมาสร้างสรรคประกอบารปั้น เช่น กระจุกม หรือไม้จิ้มฟัน เป็นต้น

สรุปว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะ กล่าวว่า พัฒนาการทางศิลปะของเด็ก จะเริ่มที่การขีดเขียนอิสระเป็นเส้นยุ่งเหยิง ตามความพอใจ แล้วพัฒนาการการขีดเขียนที่สามารถควบคุมกำหนดรูปทรงต่างๆ ได้ และเด็กสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบรูปทรงตามจินตนาการ เริ่มเขียนภาพตามจินตนาการ วาดรูปคน ตั้งชื่อร้อยขีดเขียนเล่าเรื่องราวตามภาพ และทฤษฎีพัฒนาการการปั้น เด็กจะเริ่มค้นด้วยการสำรวจดินด้วยวิธีต่างๆ เช่น การจับ นวด หรือทุบดิน แล้วพยายามทดลองเกี่ยวกับดิน เช่น การหยิก การม้วน การฉีก การดึง การเริ่มปั้น เด็กสามารถปั้นรูปทรงพื้นฐานได้ เช่น รูปทรงกลม รูปทรงสี่เหลี่ยมและเด็กสามารถนำความคิดสร้างสรรค์สร้างผลงานการปั้นออกมาเป็นเรื่องราวต่างๆ ได้ตามจินตนาการ

1.4 ประเภทกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่让孩子ได้แสดงออกอย่างอิสระตามความคิดและจินตนาการของตนเอง เกิดเป็นผลงานออกมาในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีผู้ศึกษาและได้แบ่งประเภทผลงานทางศิลปะของเด็กตามลักษณะของผลงานที่เด็กสร้างสรรค์ พิระพงษ์ กุลพิศาล (2545, น. 38-39) ได้แบ่งกิจกรรมศิลปะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. กิจกรรมศิลปะสองมิติ หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ภาพบนระนาบผิววัสดุที่แบนๆ เช่น กระจก กระดาษ ผ้า ผงแป้ง ปูน พื้นทราย พื้นดิน ฯลฯ ผ่านการวาดเส้น การระบายสี การพิมพ์หรือกดประทับให้เป็นสี การปะติดด้วยกระดาษสี เป็นต้น กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ การ

วาดภาพด้วยนิ้วมือหรืออวัยวะส่วนอื่นๆ การพิมพ์ภาพด้วยเศษวัสดุต่าง ๆ การวาดภาพด้วยดินสอ สี เทียน การระบายสีด้วยสีเทียน สีโปสเตอร์ สีฝุ่น สีน้ำ เป็นต้น ผลงานศิลปะประเภทนี้มีลักษณะ แบนราบ มีเฉพาะมิติของความกว้าง-ยาว

2. กิจกรรมศิลปะสามมิติ หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ภาพให้มี ลักษณะลอยตัวนูนหรือเว้าลงไปในพื้นที่ โดยใช้วัสดุหรือกลวิธีต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัสดุ เช่น การปั้น ดินน้ำมัน การปั้นทราย ดินเหนียว แป้งโด หรือการประกอบวัสดุต่างๆ เข้าด้วยกัน กลวิธีที่จะให้เด็ก ทำกิจกรรมประเภทนี้ต้องไม่มีขั้นตอนที่ซับซ้อน สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ง่ายและไม่เสี่ยงต่อ อันตราย นอกจากนี้วัสดุที่นำมาประกอบ เข้าด้วยกัน ควรเป็นวัสดุที่ติดกาวได้ง่าย เช่น ก่อ่ง กระดาษ เมล็ดพืช ลูกปัด เศษไม้ ใบไม้ เป็นต้น

3. กิจกรรมศิลปะผสมผสานสองมิติและสามมิติ หมายถึง กิจกรรมที่让孩子 สร้างสรรค์ภาพโดยใช้วัสดุและกลวิธีทางกิจกรรมสองมิติและสามมิติรวมเข้าด้วยกัน เช่น ให้เด็ก ระบายสีโปสเตอร์ลงบนรูปปั้นดินเหนียวหรือแป้งโดที่แห้งแล้ว หรือให้เด็กระบายสี ผนังกระดาษที่ ฉีกและติดเป็นรูปต่างๆ ตกแต่ง ก่อ่งกระดาษ เป็นต้น

ราสี ทองสวัสดิ์ (2556, น.216) กล่าวว่า ประเภทกิจกรรมศิลปะที่จัดให้กับเด็กมีทั้ง กิจกรรมศิลปะที่เป็นสองมิติ คือ ภาพที่แสดงถึงความกว้าง กว้าง ยาว คือ เส้นโดยรอบของภาพนั้น หรือเรียกว่า รูปร่าง ได้แก่ การวาดภาพด้วยสีน้ำ การวาดภาพด้วยสีเทียน การฉีก-ปะกระดาษ การ พิมพ์ภาพ ฯ และกิจกรรมศิลปะที่เป็นสามมิติ คือ ภาพที่แสดงถึงความกว้าง ยาวและหนา หรือลึก หรือสูง ซึ่งได้แก่ การปั้นเป็นการทำงานที่แสดงออกในรูปสามมิติไม่ว่าจะเป็นรูปนูนต่ำ นูนสูง หรือลอยตัว การประดิษฐ์เศษวัสดุ การพับกระดาษ เป็นต้น

วิลาวัณย์ ทิพย์สุวรรณพร (2548, น. 101) แบ่งกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ออกเป็น 5 ประเภทดังนี้

1. กิจกรรมวาดเส้น เป็นการวาดเส้นให้เกิดเป็นภาพ โดยขีดเขียนวัสดุบางชนิดลง บนกระดาษ โดยลักษณะเป็นเส้น

2. กิจกรรมระบายสี เป็นการใช้สีชนิดต่างๆ หรือพู่กันเป็นอุปกรณ์ระบายลงบน กระดาษให้เกิดสีต่างๆ ตามต้องการ

3. กิจกรรมภาพพิมพ์ เป็นการพิมพ์ภาพจากแม่พิมพ์นูน โดยการใช้สีทาด้านหลัง ของวัสดุหรือแม่พิมพ์แล้วนำมาประทับลงบนกระดาษจะได้ภาพพิมพ์

4. กิจกรรมประติมากรรม เป็นการจัดกิจกรรมการปั้น การจัดหาวัสดุที่เหมาะสม กับเด็ก คือ ดิน ไม่ว่าจะเป็นดินเหนียว ดินน้ำมัน

5. กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง เป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมกว้างขวางมาก เช่น การทำภาพปะติด ทำหน้ากาก หุ่น การถักทอไหมพรมด้วยนิ้วมืออย่างง่าย ๆ เป็นงานที่เน้นให้เด็กเรียนรู้และทำงานอย่างมีขั้นตอน อาจจะเป็นการทำงานเดี่ยวหรืองานกลุ่ม

วิรุณ ตั้งเจริญ (2556, น. 249-251) ได้แบ่งประเภทกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. กิจกรรมวาดภาพระบายสี เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กวาดภาพโดยเสรี ด้วยสีเทียน ดินสอสี ดินสอคำหรือฟู่กัน และทดลองใช้สีเทียนเขียนด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น หมุนเป็นวงกลม ลากเป็นแถบยาวและ ระบายสีตามรูปทรงที่กำหนดให้

2. กิจกรรมทดลองเกี่ยวกับสี เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กได้ทดลองใช้สีน้ำ เช่น การละเลงสี การหยดสี การเทสี การเป่าสี การกลิ้งสีหรือหยดสี

3. กิจกรรมการพิมพ์ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กพิมพ์ภาพด้วยวัสดุต่าง ๆ เช่น ใบไม้ ก้านต้นไม้อ่อน หรือจากแม่พิมพ์ ทรายยาง

4. กิจกรรมการปั้น เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กปั้นดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้ง เป็นรูปทรงต่างๆ อย่างอิสระ และเล่นก่อดินทราย

5. กิจกรรมการพับ ฉีก ปะ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กพับ ม้วน ตัดหรือฉีก กระดาษ ใบไม้ เป็นรูปทรงต่างๆ อย่างอิสระ หรือนำมาประดิษฐ์เป็นรูปต่างๆ เช่น สัตว์ ดอกไม้ และ พับผ้าเช็ดหน้า ใบตอง ใบมะพร้าว

6. กิจกรรมการประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กประดิษฐ์ของเล่น ของใช้ จากเศษวัสดุ การร้อยดอกไม้ ร้อยลูกปัด ด้วยวัสดุต่าง ๆ เช่น ก้านธูป ก้านมะพร้าว ลวด เชือก หรือด้าย การเย็บตามรอยปรุของรูปภาพ หรือผ้าเนื้อหยาบ ด้วยเข็มใหญ่ ปลายทูล และसानหรือประดิษฐ์ของเล่นด้วยใบมะพร้าว ใบตอง กระดาษ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น.77) ได้กล่าวถึง ประเภทของการจัดกิจกรรมศิลปะไว้ดังนี้

1. การวาดภาพและระบายสี ได้แก่ การวาดหรือระบายสี ด้วยสีเทียน สีไม้ สีชอล์ก หรือฟู่กัน

2. การเล่นกับสี ได้แก่ กิจกรรมเป่าสี พับสี หยดสี เทสี ละเลงสี

3. การพิมพ์ภาพ ได้แก่ การพิมพ์จากแม่พิมพ์ต่าง ๆ จากวัสดุจริง เช่น นิ้วมือ ใบไม้ กานกล้วย ฯลฯ และ การพิมพ์จากแม่พิมพ์จากวัสดุอื่น ๆ เช่น เชือก เส้นด้าย ทรายยาง ฯลฯ

4. การปั้น ได้แก่ กิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโดว์

5. การพับ ฉีก ตัด ปะ ได้แก่ การพับ ฉีก ตัด ปะ กระดาษหรือวัสดุอื่น ๆ

6. การประดิษฐ์เศษวัสดุ ได้แก่ การประดิษฐ์งานจากเศษวัสดุต่าง ๆ เช่น กล่อง กระดาษ แกนกระดาษ เศษผ้า ฯลฯ
7. การร้อย ได้แก่ การร้อยวัสดุต่าง ๆ เช่น ลูกบิด หลอดกาแฟ หลอดด้าย ฯลฯ
8. การสาน ได้แก่ การสานกระดาษ ใบตอง ใบมะพร้าว ฯลฯ
9. การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรมการเล่นพลาสติกชิ้นเล็ก ๆ รูปทรงต่าง ๆ มาต่อกันเป็นรูปทรงต่าง ๆ
10. การสร้างรูป ได้แก่ การสร้างรูปด้วยกระดานปักหมุดหรือแป้นตะปูที่ใช้หนังยางหรือเชือกผูก ดึงให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ

สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะได้แบ่งออกเป็นหลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์การแบ่ง เมื่อใช้เกณฑ์การแบ่งตามลักษณะของงานที่เด็กสร้างสรรค์ขึ้น แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมศิลปะสองมิติซึ่งเป็นผลงานที่มีลักษณะแบนราบ มีมิติของความกว้างกับความยาว กิจกรรมศิลปะสามมิติเป็นผลงานที่มีลักษณะลอยนูนหรือเว้าลงเป็นภาพที่แสดงถึงความกว้าง ยาวและหนา ลึกหรือสูง กิจกรรมศิลปะผสมผสานสองมิติและสามมิติ เป็นการสร้างผลงานที่ใช้วัสดุและวิธีการของกิจกรรมสองมิติและสามมิติผสมผสานเป็นชิ้นงาน เมื่อใช้เกณฑ์การแบ่งตามกิจกรรมแบ่งเป็นหลายประเภท เช่น กิจกรรมวาดภาพระบายสี กิจกรรมภาพพิมพ์ กิจกรรมการปั้น เป็นต้น

1.5 การจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานที่มีลักษณะมีรูปแบบของงานศิลปะที่มีมุมมองอย่างน้อย สามด้านหรือมองได้หลากหลายมุมมอง โดยลักษณะของผลงานแสดงถึง ความกว้าง ยาว และหนา หรือลึก หรือสูง โดยใช้วัสดุหรือวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัสดุ มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากเหมาะสมกับวัย มีวิธีที่ไม่ซับซ้อน ไม่เสี่ยงต่ออันตราย กิจกรรมศิลปะหลายประเภทสามารถนำมาจัดให้เป็นกิจกรรมศิลปะสามมิติได้แก่

1. กิจกรรมการปั้น เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กปั้นโดยใช้วัสดุหลากหลายประเภท เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว ดินกระดาษ หรือแป้ง เป็นต้น ให้ปั้นรูปทรงต่างๆ และการสร้างรูปทรงจากวัสดุต่างๆ ให้มีลักษณะเป็นโครงสร้างนูนขึ้น
2. กิจกรรมการประดิษมากรรม เป็นการสร้างรูปทรงในลักษณะนูนขึ้นมาในอากาศเป็นรูปทรงต่างๆ โดยมีฐานรองที่ยึดติดทำให้เป็นรูปทรงสามารถใช้วัสดุได้หลากหลายชนิด เช่น ลวดกำมะหยี่ ลวด เป็นต้น

3. กิจกรรมการฉีก ตัด ปะ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กฉีก ม้วน หรือตัดกระดาษ เป็น แถบ ยาวๆ ให้เป็นวงกลม หรือรูปสี่เหลี่ยมต่างๆ แล้วนำรูปทรงต่างๆ นำมาประกอบเป็นรูปสัตว์ ดอกไม้ หรือรูปอื่นๆ ตามจินตนาการ

4. กิจกรรมการพับ เป็นกิจกรรมพับกระดาษ หรือพับผ้าเช็ดหน้า ใบตอง ใบ มะพร้าว ให้เป็นรูปทรงต่าง ๆ

5. กิจกรรมการประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมสร้างภาพจากวัสดุต่าง ๆ เช่น ก้อนกรวด เมล็ดพืช ใบไม้ ฝาขวด เศษผ้า ฯ เครื่องห้อยแขวนจากวัสดุ ต่าง ๆ เช่น กิ่งไม้ วัสดุเหลือใช้ ใบไม้ ฯ หรือประดิษฐ์ของเล่น และของใช้ต่าง ๆ จากเศษวัสดุต่างๆ เช่น กล้องกระดาษ แพงไข่ ฯ

6. กิจกรรมการร้อย เป็นกิจกรรมการร้อยดอกไม้ ลูกปัด หรือวัสดุต่าง ๆ จากก้าน ฐูป ก้านมะพร้าว ลวด เชือก ด้าย

7. กิจกรรมติด ปะ 3 มิติ เป็นการสร้างภาพจากกระดาษหรือวัสดุอื่น ๆ ที่สามารถ ประกอบกันได้ง่าย ไม่อันตราย เช่น แกนทิชชู่ กล่องขนาดเล็ก ๆ เป็นต้น นำมาประกอบกันมี ลักษณะนูนขึ้นในอากาศ

สรุปว่า กิจกรรมศิลปะสามมิติสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็ก สร้างสรรค์ผลงานในลักษณะรูปแบบของงานศิลปะที่มีมุมมองอย่างน้อย สามด้านหรือมองได้ หลากหลายมุมมองที่แสดงถึงความกว้าง ความยาว ความสูง หรือหนา หรือลึก โดยใช้วัสดุและ วิธีการที่เหมาะสมกับวัสดุ และวัยของเด็ก มีขั้นตอนการทำงานที่ไม่ยุ่งยาก ทำได้รวดเร็ว ไม่ อันตราย ซึ่งมีหลายกิจกรรม เช่น การปั้น การพับ การประดิษฐ์ เป็นต้น

1.6 หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัย และความ พร้อมในด้านต่างๆ ตามความสนใจของเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และแสดงออกทาง ความรู้สึก ทางความคิดอย่างเต็มศักยภาพ วิลาวัณย์ ทิพย์สุวรรณพร (2548, น.86-91) ได้กล่าวถึง หลักการจัดกิจกรรมศิลปะไว้ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์ต้องจัดให้สอดคล้องกับความพร้อมในการแสดงออก ทางศิลปะของเด็กซึ่ง ได้แก่

1.1 ความพร้อมทางวุฒิภาวะ เด็กแต่ละวัยมีการแสดงออกทางศิลปะที่แตกต่างกัน

1.2 ความพร้อมด้านประสบการณ์ ประสบการณ์เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง สำหรับการแสดงออกทางศิลปะเพราะช่วยให้การแสดงออกทางศิลปะเป็นไปอย่างกว้างขวาง มี ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1.2.1 ประสพการณ์จากการฝึกปฏิบัติ การฝึกฝนและทำอย่างต่อเนื่องทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจะช่วยเพิ่มพูนเป็นประสพการณ์ที่มากขึ้นเรื่อย ๆ

1.2.2 ประสพการณ์จากการศึกษาผลงานทางศิลปะ การศึกษานี้หมายถึงรวมทั้งการอ่าน การฟัง การชมผลงานศิลปะอย่างชื่นชม การคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ตามความเหมาะสม สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการศึกษางานศิลปะสามารถทำได้โดยการชมนิทรรศการ การไปทัศนศึกษา

1.2.3 ประสพการณ์จากสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมที่นี้หมายถึง สิ่งแวดล้อมในเชิงวัตถุที่เป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับด้านเหตุการณ์ต่าง ๆ การที่พาเด็กออกไปสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมเปิดโอกาสให้เด็กนำเอามโนภาพต่างๆ ที่ตนมีต่อสภาพแวดล้อมมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ ทำให้เด็กมีโอกาสสร้างสรรค์ได้อย่างกว้างขวางจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

1.3 ความพร้อมทางด้านอุปกรณ์ การแสดงออกทางศิลปะเป็นการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ผ่านการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สร้างให้เกิดเป็นผลงานขึ้น เพราะฉะนั้นวัสดุอุปกรณ์จึงจำเป็นอย่างมากสำหรับงานศิลปะ ดังนั้นควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม เพื่อเด็กจะได้ถ่ายทอดความคิดผ่านอุปกรณ์ต่างๆ ออกมาเป็นผลงานศิลปะได้อย่างสร้างสรรค์

2. การจัดสิ่งที่เราเพื่อกระตุ้นให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มความสามารถ สิ่งเราในที่นี้ ได้แก่

2.1 การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความพร้อมของเด็ก ลักษณะของกิจกรรมที่จัดควรสอดคล้องกับวุฒิภาวะและความพร้อมของพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับประสพการณ์ของเด็ก และเป็นกิจกรรมที่ทำทลายความคิดของเด็กอย่างเหมาะสมกับวัย

2.2 การจัดสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมนับว่าเป็นสิ่งเราที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานศิลปะให้ดีจะส่งผลต่อการเรียนรู้และคุณภาพของงานอย่าง เช่น จัดห้องให้กว้างขวาง มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก

2.3 การจัดสื่อการเรียนการสอนทางศิลปะ การเรียนรู้ทางศิลปะเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกของแต่ละคนตามจินตนาการซึ่งเป็นนามธรรม การจัดสื่อการเรียนการสอนทางศิลปะที่เหมาะสมจะเป็นสิ่งเรา ที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความรู้ ได้เรียนรู้เข้าใจเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น พร้อมทั้งจะสร้างผลงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนในที่นี้หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ

3 การกำหนดรูปแบบ และเนื้อหาของกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมศิลปะหลากหลายรูปแบบ เพราะจะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ เพราะการจัดกิจกรรมซ้ำบ่อยๆ ก็จะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายในการทำกิจกรรม หรือหากจัดกิจกรรมเพียงรูปแบบเดียวหรือรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งก็ไม่สามารถตอบสนองความคิดสร้างสรรค์หรือความรู้สึกนึกคิดของเด็ก รูปแบบกิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมกับเด็กมี 2 ลักษณะดังนี้

3.1 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส เป็นกิจกรรมที่ใช้ประสาทสัมผัสหลายด้านทั้งทางตา มือ และความรู้สึกสัมผัสเกี่ยวกับรูปทรง พื้นผิว และวัสดุต่างๆ เช่น ภาพปะติด ภาพพิมพ์ งานต่อประกอบวัสดุต่างๆ เขียนภาพด้วยนิ้วมือและการปั้น เป็นต้น

3.2 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์ คิดค้น คือกิจกรรมที่ต้องใช้ความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการประดิษฐ์คิดค้นให้ได้รูปแบบต่างๆ ทั้งเป็นรูปทรง วิธีการและเนื้อหาต่างๆ ให้ปรากฏขึ้น เช่น การเขียนภาพระบายสี พับกระดาษ ทำหน้ากาก งานประดิษฐ์ภาพจากวัสดุ เป็นต้น

4. การจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็ก ไม่ควรมุ่งเน้นฝึกเด็กเพื่อการประกวดแข่งขัน เพราะทำให้เด็กรู้สึกเบื่อหน่ายและทำลายความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งสร้างความกดดัน และความวิตกกังวล ให้แก่เด็ก

5. การกล่าวชมเชยเด็ก เป็นการให้แรงเสริมเมื่อเด็กทำงานเสร็จ ทำให้เด็กมีความสุข เกิดความภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น

6. การสนทนากับผลงานเด็ก ควรรอให้เด็กทำงานเสร็จก่อนเพราะการซักถามขณะที่เด็กทำงานอาจทำให้ความคิดสร้างสรรค์หยุดชะงักไป

7. การไม่เปรียบเทียบผลงานทางศิลปะของเด็กกับเด็กคนอื่น การเปรียบเทียบผลงานควรเป็นการเปรียบเทียบผลงานของเด็กเองเพื่อดูความก้าวหน้าของเด็กมากน้อยเพียงใด

8. การจัดกิจกรรมทุกครั้ง ควรปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่องานศิลปะของตนเองเสมอ เช่น การให้รู้จักชื่นชมในงานศิลปะ การรู้คุณค่าของงานศิลปะ การเห็นคุณค่าในตัวเอง ฯลฯ

9. การจัดกิจกรรมทุกครั้งควรสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีควบคู่ไปด้วยกัน เช่น การใช้อุปกรณ์อย่างประหยัด การเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้ง การรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแบ่งปัน การรอคอย ความรับผิดชอบ เป็นต้น

สรุปว่า หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย มีหลายประการ เช่น การจัดประสบการณ์ควรจัดให้สอดคล้องกับความพร้อมในการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก การจัดสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มความสามารถ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดสื่อการสอนที่เหมาะสม เป็นต้น

1.7 แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกตามจินตนาการอย่างอิสระ และให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล พิระพงษ์ กุลพิศาล (2545, น.39); กนกกร บุษยะกนิษฐ์, ธนภัทร อนุมาน, สุทธิพรณ ชีรพงศ์, กฤษณี ภูพัฒน์ และขวัญใจ จริยาทัศนกร (2550, น.49-50) และกระทรวงศึกษาธิการ (2546, น.58 – 59) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะไว้ดังนี้

1. ควรจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็กทุกวัน โดยครูควรจัดวันละ 3 - 5 กิจกรรม และให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1 - 2 กิจกรรมตามความสนใจ
2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม ควรหาวัสดุท้องถิ่นมาใช้ และมีการแบ่งหน้าที่ให้เด็กรับผิดชอบในการเตรียมอุปกรณ์และวัสดุในแต่ละวัน
3. ก่อนเริ่มกิจกรรมครูต้องสร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรม ให้สดชื่นแจ่มใส ให้เด็กมีอิสระในการเลือกกิจกรรมอย่างมีระเบียบ รวมทั้งมีการอธิบายวิธีใช้อุปกรณ์-วัสดุ โดยการสาธิต เช่น การใช้พู่กันหรือกาบ ควรปาดพู่กันหรือกาบนั้นที่ขอบภาชนะไม่ให้เลอะเทอะ เป็นต้น
4. ฝึกให้เด็กทำงานเป็นกลุ่มย่อยในบางกิจกรรม เพื่อให้เด็กรู้จักการวางแผนการทำงานเป็นกลุ่ม การทำงานร่วมกับผู้อื่น และในการเปลี่ยนหรือหมุนเวียนกิจกรรม ครูต้องสร้างข้อตกลงกับเด็ก
5. ขณะเด็กทำกิจกรรม ครูต้องคอยดูแลชี้แนะให้กำลังใจ อย่าติเตียนจนเด็กหมดกำลังใจ ให้คำปรึกษาเมื่อเด็กต้องการ ให้ความสนใจกับงานของเด็กทุกคน ไม่ควรมองอย่างขบขัน และควรนำผลงานไปจัดที่ป้ายนิเทศ ให้เด็กรู้สึกเกิดความภูมิใจในผลงานของตน
6. หากพบว่าเด็กคนใดสนใจทำเฉพาะกิจกรรมเดียว ครูต้องกระตุ้นให้เด็กได้ลองทำกิจกรรมศิลปะประเภทอื่นๆ โดยให้แรงเสริม เพราะกิจกรรมแต่ละประเภท พัฒนาเด็กแต่ละด้านต่างกันและนอกจากนี้ควรกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดแก้ปัญหา อาจให้เด็กเล่าเรื่องจากภาพ โดยครูใช้คำถามเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและพัฒนาด้านภาษาของเด็ก
7. ครูควรเก็บผลงานชิ้นที่แสดงความก้าวหน้าของเด็ก เป็นรายบุคคลเพื่อเป็นข้อมูลสังเกตพัฒนาการของเด็ก

สรุปว่า แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสม คือ จัดกิจกรรมให้กับเด็กทุกวัน จัดเตรียมสื่อให้พร้อม แบ่งให้เด็กรับผิดชอบในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละวัน สร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรม ให้เด็กมีอิสระในการเลือกกิจกรรมอย่างมีระเบียบ รวมทั้งสาธิตวิธีใช้วัสดุ อุปกรณ์ ในกรณีที่มีการจัดกิจกรรมใหม่

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

1.8.1 งานวิจัยในประเทศ

ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษามีจำนวน 5 เรื่อง คือ 1) ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยดินกระดาษที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนชุมชนภูเรือ จังหวัดเลย (สงกรานต์ อนุสุเรนทร์, 2556) 2) ผลการจัดกิจกรรมศิลปะโดยใช้วัสดุเหลือใช้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย (วิลาสินี ทองแถบ, 2553) 3) ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ที่มีต่อทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย (สุชนม์ ปิยพงศ์โกวิท, 2552) 4) ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์งานกระดาษสามมิติที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย (อรทัย บุญเที่ยง, 2555) และ 5) ผลของการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่มีต่อการสร้างสมาธิของเด็กปฐมวัย ชั้นปีที่ 1 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วัฒนาพรหมอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี(กุสุมา แผลงทับ, 2553)

งานวิจัยของสงกรานต์ อนุสุเรนทร์ (2556) และวิลาสินี ทองแถบ (2553) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญา โดยศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนชุมชนภูเรือ จังหวัดเลย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ดินกระดาษ และเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะโดยใช้วัสดุเหลือใช้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยและเพื่อศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการใช้วัสดุเหลือใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะของเด็กปฐมวัย งานวิจัยของสุชนม์ ปิยพงศ์โกวิท (2552) และอรทัย บุญเที่ยง (2555) มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการด้านร่างกาย โดยศึกษาผลของการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ที่มีต่อทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย และเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์งานกระดาษแบบสามมิติและเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์งานกระดาษแบบสามมิติ และงานวิจัยของกุสุมา แผลงทับ (2553) มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ โดยศึกษาเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 1 ระหว่างเพศชายและเพศหญิงหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยทั้งหมดเป็นเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น เด็กชาย - เด็กหญิงอายุ 3 - 4 ปี (อรทัย บุญเที่ยง, 2555; กุสุมา แผลงทับ, 2553; สุชนม์ ปิยพงศ์โกวิท, 2552) และเด็กชาย - เด็กหญิง อายุ 5 - 6 ปี (สงกรานต์ อนุสุเรนทร์, 2556; วิลาสินี ทองแถบ, 2553)

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มากที่สุด มีจำนวน 30 คน (สุชนม์ ปิยพงศ์โกวิท, 2552) รองลงมา มีจำนวน 28 คน (อรทัย บุญเที่ยง, 2555) จำนวน 22 คน (สงกรานต์ อนุสุเรนทร์, 2556; วิลาสินี ทองแถบ, 2553) และขนาดกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด จำนวน 20 คน (กุสุมา แมลงทับ, 2553)

แบบแผนงานวิจัยของวิลาสินี ทองแถบ (2553); สงกรานต์ อนุสุเรนทร์ (2556); กุสุมา แมลงทับ (2553) ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว วัดเชิงปริมาณก่อนและหลังการทดลอง ในขณะที่งานวิจัยของสุชนม์ ปิยพงศ์โกวิท (2552) มีแบบแผนงานวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว วัดเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยวัดก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง และงานวิจัยของอรทัย บุญเที่ยง (2555) เป็นวิจัยแบบกึ่งทดลองกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ทดลอง มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับลักษณะเครื่องมือ จำนวน แผนและเวลาที่ใช้ทดลอง ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้ ในงานวิจัย 3 เรื่อง ใช้แผนการจัดกิจกรรม โดยอรทัย บุญเที่ยง (2555) ใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์งานกระดาษแบบสามมิติ จำนวน 30 แผน เวลาจัดกิจกรรม 40 นาที วิลาสินี ทองแถบ (2553) ใช้แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะ โดยใช้วัสดุเหลือใช้ จำนวน 12 แผน เวลาจัดกิจกรรม 60 นาที และสุชนม์ ปิยพงศ์โกวิท (2552) ใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ จำนวน 24 แผน เวลาจัดกิจกรรม 1 ชั่วโมง 30 นาที มี 1 เรื่อง ใช้คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะ โดยสงกรานต์ อนุสุเรนทร์ (2556) ใช้คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยดินกระดาษ ประกอบด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยดินกระดาษ จำนวน 5 กิจกรรม เวลาจัดกิจกรรมวันละ 50 นาที และมี 1 เรื่อง ใช้ชุดกิจกรรมศิลปะ โดย กุสุมา แมลงทับ (2553) ใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 1 จำนวน 24 แผน ใช้เวลาจัดกิจกรรม 20 นาที

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 5 เรื่อง ใช้เครื่องมือที่ต่างกัน ดังนี้ ใช้แบบทดสอบ 2 เรื่อง คือ วิลาสินี ทองแถบ (2553) ใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ เชิงปฏิบัติที่ได้เด็กลงมือปฏิบัติโดยการวาดภาพ และสงกรานต์ อนุสุเรนทร์ (2556) ใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปแบบ ก ของทอแรนซ์ ซึ่งแปลและปรับปรุงโดย อารี รังสินันท์ ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม 1 เรื่อง คือ กุสุมา แมลงทับ (2553) โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย จำนวน 30 ข้อ ส่วนงานวิจัยที่ใช้เครื่องมือ 2 ชนิด มี 2 เรื่อง คือ อรทัย บุญเที่ยง (2555) โดยใช้แบบบันทึกความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยและแบบประเมินความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย และสุชนม์ ปิยพงศ์โกวิท (2552) ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้กล้ามเนื้อเล็กระหว่างการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์และใช้แบบทดสอบทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กในด้านความคล่องแคล่ว ความยืดหยุ่น ความแม่นยำ ความสามารถในการควบคุมการประสานสัมพันธ์ และการรับรู้ร่วมกันของประสาทสัมผัส จำนวน 5 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติพื้นฐานและสถิติทดสอบสมมติฐานโดยสถิติพื้นฐานนำเสนอข้อมูลเป็น คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มี 4 เรื่อง (สงกรานต์ อนุสุเรนทร์, 2556; กุสุมา แมลงทับ, 2553; สุขนม ปิยพงศ์โกวิท, 2552; อรทัย บุญเที่ยง, 2555) และอีก 1 เรื่องใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ (วิลาสินี ทองแถบ, 2553) ส่วนสถิติทดสอบสมมติฐานที่เป็น t-test แบบ Dependent Sample มี 4 เรื่อง (สงกรานต์ อนุสุเรนทร์, 2556; วิลาสินี ทองแถบ, 2553; กุสุมา แมลงทับ, 2553; สุขนม ปิยพงศ์โกวิท, 2552) และมี 1 เรื่อง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (อรทัย บุญเที่ยง, 2555)

ผลการวิจัยทั้ง 5 เรื่องได้ผลที่สอดคล้องกัน คือ หลังการทดลองเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์มีคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็ก หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 (สุขนม ปิยพงศ์โกวิท, 2552) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะโดยใช้วัสดุเหลือใช้มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนใช้กิจกรรมศิลปะโดยใช้วัสดุเหลือใช้อยู่ในระดับต่ำ หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะโดยใช้วัสดุเหลือใช้เด็กปฐมวัยมีระดับความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง (วิลาสินี ทองแถบ, 2553) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีพฤติกรรมการมีสมาธิดีขึ้นกว่าก่อนการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เด็กปฐมวัยเพศชาย และเพศหญิงที่ได้รับการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีพฤติกรรมการมีสมาธิหลังการทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการมีสมาธิสูงกว่าเพศชาย (กุสุมา แมลงทับ, 2553) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์งานกระดาษแบบสามมิติคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และมีการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กทุกด้านไปในทางบวกและมีทิศทางเดียวกัน (อรทัย บุญเที่ยง, 2555) เด็กปฐมวัยโรงเรียนชุมชนภูเรือที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยดินกระดาษมีความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สงกรานต์ อนุสุเรนทร์, 2556) จากผลการวิจัยทั้ง 5 เรื่อง แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพราะสามารถพัฒนาด้านร่างกาย ด้านอารมณ์- จิตใจ และ ด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยให้ดีขึ้นได้

1.8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยจำนวน 2 เรื่อง คือ 1) The Development of Art Skills for Preschool Children Using a Creative Art Activity Model (Mejudhon, 2013) และ 2) Enhancing

Children's Artistic and Creative Thinking and Drawing Performance through Appreciating Picture Book (Ching-Yuan Hsiao, 2010 อ้างถึงใน สกกรินทร์ บุตรโพธิ์, 2556)

งานวิจัย ของ Ching-Yuan Hsiao (2010, อ้างถึงใน สกกรินทร์ บุตรโพธิ์, 2556) และ Mejudhon (2013) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาด้านสติปัญญา โดยศึกษาเพื่อเปรียบเทียบ การเพิ่มความสามารถทางศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์และการวาดภาพของเด็ก โดยให้ความสำคัญกับ หนังสือ และเพื่อเปรียบเทียบทักษะศิลปะก่อนและหลังใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยทั้งหมด เป็นเด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี (Ching-Yuan Hsiao, 2010 อ้างถึงใน สกกรินทร์ บุตรโพธิ์, 2556; Mejudhon, 2013)

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มากที่สุด มีจำนวน 27 คน (Ching-Yuan Hsiao, 2010 อ้างถึงใน สกกรินทร์ บุตรโพธิ์, 2556) และน้อยที่สุดมีจำนวน 10 คน (Mejudhon, 2013)

แบบแผนงานวิจัยของ Ching-Yuan Hsiao (2010, อ้างถึงใน สกกรินทร์ บุตรโพธิ์, 2556) ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว วัดเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ และงานวิจัยของ Mejudhon (2013) ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว วัดเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ทดลอง มีความแตกต่างกัน ดังนี้ ในงานวิจัย 1 เรื่อง ใช้ชุด หนังสือภาพ ระยะเวลาศึกษางานวิจัย 16 สัปดาห์ (Ching - Yuan Hsiao, 2010 อ้างถึงใน สกกรินทร์ บุตรโพธิ์, 2556) และอีก 1 เรื่อง ใช้แผนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ชุดประเมินทักษะศิลปะ ระยะเวลาศึกษางานวิจัย 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที (Mejudhon, 2013)

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องมีความแตกต่างกัน ดังนี้ ใช้แบบทดสอบ 1 เรื่อง คือ Mejudhon (2013) ใช้การทดสอบก่อน-หลังการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ ส่วนงานวิจัย ของ Ching - Yuan Hsiao (2010, อ้างถึงใน สกกรินทร์ บุตรโพธิ์, 2556) ใช้ เครื่องมือ 3 ชนิด ได้แก่ การบันทึกวิดีโอนักเรียนระหว่างทำกิจกรรมทางศิลปะ การประเมินผลงาน นักเรียน และการสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติพื้นฐานและสถิติทดสอบสมมติฐาน โดย Mejudhon (2013) ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ สมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) ส่วน Ching - Yuan Hsiao (2010, อ้างถึงใน สกกรินทร์ บุตรโพธิ์, 2556) ไม่ได้ระบุสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผลการศึกษางานวิจัยทั้ง 2 เรื่องได้ผลสอดคล้องกัน คือ หลังการทดลองใช้ ชุดหนังสือภาพที่หลากหลายประกอบการเรียนช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านศิลปะและ ความคิดสร้างสรรค์ที่ดีขึ้น (Ching - Yuan Hsiao, 2010 อ้างถึงใน สกกรินทร์ บุตรโพธิ์, 2556) และ

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะช่วยพัฒนาทักษะทางศิลปะของเด็ก โดยศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ และแสดงความคิดจินตนาการในการแสดงออกถึงประสบการณ์และความรู้สึกความงดงามทางศิลปะ กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์เป็นแรงจูงใจให้เด็กได้สร้างสรรค์งานศิลปะพัฒนางานศิลปะมากขึ้น (Mejudhon, 2013)

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

การเห็นคุณค่าในตัวเองเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กดังนั้นจึงควรปลูกฝังการเห็นคุณค่าในตัวเองให้กับเด็กตั้งแต่วัยเยาว์ ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรศึกษาและทำความเข้าใจถึงความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของเด็กที่เห็นคุณค่าในตัวเอง แนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเอง การประเมินพฤติกรรม การเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย รวมถึงการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กให้เกิดความรู้สึกดีกับตัวเอง เกิดการเห็นคุณค่าในตัวเองสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.1 ความหมายและความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

2.1.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

การเห็นคุณค่าในตัวเองเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่ดีกับตัวเอง การมีทัศนคติที่ดีกับตัวเอง นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ใช้คำหลากหลายคำ เช่น การเห็นคุณค่าในตนเอง การเห็นคุณค่าในตัวเอง การเห็นคุณค่าแห่งตน การตระหนักในคุณค่าของตัวเอง ซึ่งคำเหล่านี้มีความหมายใกล้เคียงกัน ในงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า การเห็นคุณค่าในตัวเอง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตัวเองไว้ ดังนี้

ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตัวเองหมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกดีกับตัวเองหรือมีความภูมิใจในตัวเอง ซึ่งประเมินค่าตัวเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จและความมีค่าของตนเอง ขอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่นที่มีต่อตนเอง มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความนับถือตนเอง

จินตนา สงวนแก้ว (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตัวเองหมายถึง การรู้ค่าของตัวเองซึ่งประกอบไปด้วย การตระหนักถึงคุณค่าของตัวเอง ความเชื่อมั่นในตัวเอง ความเชื่อในความสามารถของตัวเองที่จะสามารถผ่านอุปสรรคไปได้

ฉัตรชัย วิเทศน์ (2553, น.81) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตัวเองหมายถึง การประเมินและตัดสินค่าของตนเองตามความรู้สึกและเจตคติที่มีต่อตัวเอง มองตัวเองในทางบวก

มีภาพพจน์ต่อตัวเองว่ามีความสามารถประสบความสำเร็จได้ รวมถึงยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อตัวเอง

วัฒนา มัคคสมัน (2558, น.8-7) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตัวเองหมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้ถึงลักษณะของตัวเอง ประเมินลักษณะของตัวเองแล้วยอมรับ เชื่อมั่น ชื่นชมในคุณค่าของตัวเองในเรื่องความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ ความมีคุณค่ารวมทั้งยอมรับข้อจำกัดของตัวเอง มีทัศนคติที่ดีต่อตัวเอง

สรุปว่า การเห็นคุณค่าในตัวเองหมายถึง การที่บุคคลรู้สึกดีกับตัวเอง หรือมีความภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง สามารถยอมรับถึงจุดเด่นของตัวเองหรือข้อจำกัดของตัวเอง มองตัวเองในทางบวก มีภาพพจน์ต่อตัวเองว่ามีความสามารถจะฝ่าฟันอุปสรรคไปได้หรือประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสามารถประเมินตัวเองในเรื่องความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ ความมีคุณค่าของตัวเอง รวมทั้งยอมรับและฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อตัวเอง

2.1.2 ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

การเห็นคุณค่าในตัวเองเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องปลูกฝังตั้งแต่ในวัยปฐมวัย เพราะจะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง รู้สึกว่าตัวเองเป็นคนที่มีคุณค่า มีความสามารถ มองโลกในแง่ดี และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีนักวิชาการและนักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตัวเองไว้ ดังนี้

วัฒนา มัคคสมัน (2558, น. 8-7 ถึง 8-10) กล่าวถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตัวเองที่มีต่อตนเอง และพ่อแม่ ผู้ปกครอง ดังนี้

1) ความสำคัญต่อตัวเอง

(1) ช่วย让孩子รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ รอบตัวได้ดีและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม

(2) ช่วย让孩子สามารถปรับอารมณ์และสังคมได้ดี เมื่อเด็กมีการเห็นคุณค่าในตัวเองย่อมสามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ สามารถยอมรับกับสถานการณ์ที่ทำให้ตัวเองรู้สึกผิดหวังได้ด้วยการเห็นคุณค่าในตัวเอง ทำให้สามารถผ่านพ้นอุปสรรคได้ นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

(3) ช่วย让孩子เรียนรู้ได้ดี เมื่อเด็กรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าและสำคัญทำให้ตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ ในทางบวก กล่าวที่จะแก้ปัญหา เรียนรู้ต่อสิ่งใหม่ๆ และอยู่ร่วมกับเพื่อนๆ ได้

(4) ช่วย让孩子มีความเชื่อมั่นในตัวเอง การที่เด็กสามารถแก้ปัญหาและสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ไปได้ เด็กจะรู้สึกมีความเชื่อมั่นในตัวเองไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ

2) ความสำคัญต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง

(1) ช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ลำบากใจหรือกังวลใจในการเลี้ยงลูก เพราะเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเองสูง เป็นเด็กที่มีพฤติกรรมการแสดงออกในทางที่ดี เช่น อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่ขี้น้อยใจ ไม่ท้อใจ เป็นต้น รวมถึงมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ภูมิใจในความสามารถของตัวเอง กล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออกได้อย่างเหมาะสม ทำให้ปรับตัวเข้ากับคนอื่นหรือสังคมได้ง่าย

(2) ช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่กังวลกับการศึกษาเรียนรู้ของลูก ด้วยเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเองสามารถเรียนรู้ได้ดี มีอารมณ์ดี สุขภาพจิตดี ซึ่งทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีไปด้วย ดังผลการวิจัยจำนวนมากที่ยืนยันว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการเห็นคุณค่าในตัวเองมีความสัมพันธ์กัน โดยพบว่าผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเองสูงจะมีผลสัมฤทธิ์การเรียนสูง

(3) ช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นกับการดำรงชีวิตของลูก เพราะเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเองมักประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต การที่เด็กรับรู้คุณค่าของตัวเองตามความเป็นจริง มีจิตใจที่เปิดกว้าง มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความสามารถทำงานจนประสบผลสำเร็จได้ ในการดำรงชีวิตก็เหมือนกันเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเองจะมีวิธีการหรือแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีเพราะเด็กมีจิตใจที่เปิดกว้างและเป็นที่ยอมรับของทุกคน มีวิธีการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

(4) ช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความสุขในการใช้ชีวิตไปกับลูก การที่ลูกเป็นคนเลี้ยงง่าย มีจิตใจดี เมื่อเข้าสู่วัยเรียนก็ไม่ต้องกังวลกับการศึกษาเล่าเรียนของลูก ทำให้พ่อแม่ไม่มีความกังวลใจ มีความมั่นใจในการใช้ชีวิต เมื่อลูกต้องดำรงชีวิตด้วยตัวเองจึงมีความเชื่อมั่นว่าลูกสามารถดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม พ่อแม่ก็มีความสุขไปด้วย

ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา (ม.ป.ป.) กล่าวถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตัวเองไว้ดังนี้

- 1) ช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านสุขภาพจิต
- 2) ช่วยในการปรับตัวทางด้านอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้สำหรับเด็ก
- 3) ช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นในตัวเอง ทำให้สามารถเผชิญกับอุปสรรคที่เข้ามาในชีวิตไปได้
- 4) ช่วยส่งเสริมการรู้จักแก้ปัญหาสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาที่รุนแรงได้
- 5) ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ ในการรู้จักถ่อมตนมีสัมมาคารวะ

สรุปว่า การเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญต่อตนเอง และมีความสำคัญต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง เช่น ช่วยให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาต่างๆ รอบตัวได้ดี ช่วยให้พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ลำบากใจในการเลี้ยงดู ไม่กังวลใจในการศึกษาเรียนรู้ของลูก เป็นต้น

2.2 องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยและเอกสารวิชาการพบว่า มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตัวเอง ดังนี้

Maslow (1970, pp.45 อ้างถึงใน ทิพาพร สุวรรณไตรย์, 2553, น.91) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการเห็นคุณค่าในตัวเอง ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้

1. การเห็นคุณค่าในตัวเอง จากการยอมรับของตนเองนับถือตนเอง (self-respect) คือ การพึงใจใจตัวเอง มีความเข้มแข็ง มีความสามารถ มีความชื่นชมตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นอิสระ

2. การเห็นคุณค่าในตนเอง จากการยอมรับของคนอื่น (esteem from others) คือ การมีเกียรติ มีชื่อเสียง มีตำแหน่ง อำนาจการได้รับการยอมรับเป็นที่ยกย่องของสังคม

Barry (1988, pp.59-62 อ้างถึงใน สุทธิ ลิกะไชย, 2555, น. 19-20) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตัวเอง ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ความรู้สึกต่อร่างกายของตนเอง (body self) คือ การที่บุคคลรับรู้รู้สึกต่อรูปร่างและส่วนต่างๆ ของร่างกายรวมถึงการทำหน้าที่ต่างๆ ของร่างกาย

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับบุคคลอื่น (interpersonal self) คือ การที่บุคคลรู้สึกภูมิใจในตัวเอง เกี่ยวกับเรื่องการมีสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นคนที่สนิทสนมคุ้นเคยหรือกับบุคคลที่พบโดยบังเอิญ

3. ความสำเร็จของตน (achieving self) คือ สิ่งที่บุคคลรับรู้และรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของตัวเองที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว การทำงาน การศึกษา

4. ความเป็นเอกลักษณ์ของตน (identification self) คือ การที่บุคคลรู้สึกรับรู้ถึงการแสดงออกของตัวเองที่แสดงถึงตัวตนในทางนามธรรม ความสนใจทางศีลธรรมและจิตวิญญาณ

สุทธิ ลิกะไชย (2555, น.23) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตัวเองประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบภายใน คือ ลักษณะของบุคคลแต่ละคนที่แตกต่างกันส่งผลให้เห็นคุณค่าของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นภาวะทางอารมณ์ เพศ รูปร่างหน้าตา เป็นต้น

2. องค์ประกอบภายนอก คือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตัวเองของบุคคลแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

วัฒนา มัคคสมัน (2558, น.8-14) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย มี 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านตัวเด็ก คือ ลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคนที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กแต่ละคน ได้แก่ ลักษณะทางกาย เพศ สมรรถนะทั่วไป ความสามารถ และผลของงาน รวมทั้งปัญหาด้านสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บ ภาวะทางอารมณ์ และความปรารถนาที่จะมุ่งหวังในความสำเร็จ

2. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม คือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วยส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็ก ซึ่งได้แก่ สัมพันธภาพทางครอบครัวและพ่อแม่ วิธีการอบรมเลี้ยงดู โรงเรียนและการศึกษา สังคมและกลุ่มเพื่อน

จากที่กล่าวมาข้างต้น องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตัวเองมีหลายองค์ประกอบขึ้นอยู่กับเกณฑ์การแบ่งหรือให้คำนิยามไว้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวไปจัดองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

โดยงานวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยไว้ 2 ด้านคือ ความเชื่อมั่นในตัวเอง และความภูมิใจในตัวเอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความเชื่อมั่นในตัวเอง คือ การกล้าแสดงความสามารถ การกล้าตัดสินใจในการทำสิ่งที่ตนเองมั่นใจ กล้าแสดงออก สามารถช่วยเหลือตนเองหรือพึ่งพาตนเองได้ตามวัย มีความเป็นผู้นำและมีความคิดสร้างสรรค์ (สุทธิชัย ปัญญาโรจน์, 2554; นิติธร ปิลวาสน์, ม.ป.ป.) ซึ่ง Branden (1985, อ้างถึงใน วัฒนา มัคคสมัน, 2539, น. 17) ได้กล่าวว่า บุคคลที่เห็นคุณค่าในตัวเองจะมีลักษณะเชื่อมั่นในความสามารถของตัวเอง เชื่อว่าตัวเองมีความสามารถ มีคุณค่า มีประสิทธิภาพ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ มีความพยายามที่จะฝ่าฟันอุปสรรค สามารถเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนยุ่งยากได้ กล้าที่จะยอมรับความจริง สามารถรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ที่เกี่ยวกับตัวเองได้ ยอมรับอยากเห็นสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ กระตือรือร้นเพื่อที่จะให้งานนั้นสำเร็จสู่จุดมุ่งหมาย

2. ความภูมิใจในตัวเอง คือ ความรู้สึกที่มีต่อตัวเองในทางที่ดี ความพึงพอใจในตัวเองนับถือตนเอง มีความมั่นใจในการกระทำของตัวเอง สามารถมุ่งมั่นในการทำงานด้วยตัวเอง จนสำเร็จมีความรับผิดชอบต่อตัวเองและผู้อื่น (สุพัตรา ทาวงศ์, ม.ป.ป.; สุรพงศ์ อำพันวงษ์, 2550) ตามที่ สุพัตรา ทาวงศ์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า บุคคลที่รู้สึกดีกับตัวเอง มีเจตคติที่ดี มีความศรัทธาในตัวเอง ยังได้รับคำชมเชยจากคนรอบข้าง ยิ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเองมากขึ้น นอกจากนี้

ในการดำเนินชีวิตก็ส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตัวเอง ไม่ว่าจะเป็สถานการณที่เป็ไปในด้านคิมิ
ความสำเร็จยิ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเองเพิ่มมากขึ้นและมีความเชื่อว่ตนเองมีคุณค่า

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

การเห็นคุณค่าในตัวเองเป็สิ่งจำเป็นและสำคัญที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็ก
ปฐมวัยตั้งนั้นครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยควรรคศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าใน
ตัวเอง เพื่อทำความเข้าใจ และนำแนวคิดทฤษฎีมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีทฤษฎีที่
เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตัวเอง ดังนี้

2.3.1 ทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสัน(Erikson) เน้นความสำคัญของบุคลิกภาพของ
มนุษย์ โดยเชื่อว่าพัฒนาการของมนุษย์จะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุ
บุคลิกภาพที่ปรากฏ เป็ผลมาจากการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และกระบวนการทางจิต -
สังคม การที่บุคคลได้รับการตอบสนองในแต่ละช่วงอายุอย่างเต็มที่แล้ว จะทำให้มีบุคลิกภาพที่ดี
และพัฒนาในขั้นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ อิริคสันได้แบ่งพัฒนาการทางจิตสังคมไว้ 8 ขั้น แต่ละ
ขั้นมีความสัมพันธ์กับอารมณ์และจิตใจที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพในด้านต่าง ๆ ในที่นี้ขอ
เสนอ 3 ขั้นแรก ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ดังนี้ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2553; Erikson (1959, อ้างถึง
ใน พัชรีย์ ผลโยธิน และดวงเดือน ศาสตรภักดิ์, 2556, น.9-38)

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึกไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ (Trust –vs- Mistrust) เด็ก
อายุแรกเกิด – 1 ปีครึ่ง ความไว้วางใจในช่วงทารกคือ การได้รับอาหารเพียงพอ ได้นอนหลับ
พักผ่อน ได้เปลี่ยนผ้าอ้อมเวลาขับถ่าย และการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เลี้ยงดูหรือแม่ ถ้าเด็กได้รับ
การดูแลอย่างดี การตอบสนองความต้องการที่ดีจากพ่อแม่ ช่วยพัฒนาทางด้านความเป็นตัวอง
ตัวเอง และความไว้วางใจสังคมและบุคคลอื่น เด็กจะพัฒนาเป็นความไว้วางใจต่อสิ่งต่าง ๆ เกิดการ
เรียนรู้ทางสังคมทางบวกว่าน่าอยู่ อยากมีชีวิตอยู่ต่อไป เป็พื้นฐานของการพัฒนาในขั้นต่อไป แต่
ถ้าในทางตรงกันข้าม เด็กไม่ได้รับการดูแล ไม่ได้รับการเอาใจใส่ ไม่มีความมั่นคง เด็กจะเกิด
ความสัมพันธ์ที่ไม่ดี เด็กมีความรู้สึกไม่ไว้วางใจต่อสังคมและต่อสิ่งต่างๆ ในโลก อาจส่งผลให้เด็ก
เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว เก็บกด อยากอยู่คนเดียว

ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความรู้สึกเป็ตัวของตัวเอง - ความละอายใจและไม่มั่นใจใน
ตัวเอง (Autonomy –vs- Doubt and Shame) อายุช่วง 1 ปีครึ่ง - 3 ปี ะยะนี้เด็กเริ่ม รู้จักหัดควบคุม
การใช้กล้ามเนื้อ และประสาทสัมผัสในการเคลื่อนไหว เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว พฤติกรรมที่เด็ก
แสดงออกเด็กเริ่มซุกซน ไม่นิ่ง ถ้าพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูปล่อยให้ลูกทำอะไรอย่างอิสระ โดยอยู่ใน
ขอบเขตไม่มากไม่น้อยเกินไป จะช่วยพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง เด็กจะรู้สึกดีและมี
ความสามารถควบคุมระบบขับถ่ายได้ เกิดความภูมิใจ มีอิสระในตัวเองเป็ตัวของตัวเอง แต่ถ้าเด็ก

ถูกควบคุมเกินไป เด็กจะรู้สึกลึกลับใจ ละอายใจ ไม่แน่ใจ ไม่เชื่อมั่นในตัวเอง ส่งผลให้เด็กรู้สึกไม่ปลอดภัยและไม่มั่นใจในตัวเอง สิ่งสำคัญของการพัฒนาช่วงนี้คือ ควรปล่อยให้เด็กได้สำรวจสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ โดยผ่านกิจกรรมการเล่น แต่อย่าปล่อยให้เด็กมีอิสระเกินไป เด็กจะมีนิสัยเอาแต่ใจตัวเอง ปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ได้ยากและไม่ยอมเคารพต่อกฎระเบียบของสังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างความคิดริเริ่ม - ความรู้สึกผิด (Initiative -vs- Guilt) อายุ 3-6 ปี ช่วงนี้อยู่ในช่วงวัยเด็กตอนต้น เริ่มเข้าสู่โรงเรียน เด็กมีความสามารถทางกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสพึ่งตัวเองได้ดี มีทักษะในการใช้ภาษา และการเคลื่อนไหวได้ดี เด็กอยากเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว เด็กรู้จัก การวางแผนการทำงาน ดังนั้นควรส่งเสริมให้เด็กได้รับอิสระในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เด็กเริ่มมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ มีความพยายามที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ ในขั้นนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดอารมณ์รุนแรง โกรธเคือง ถ้าผู้ใหญ่ควบคุมเกินไปจะทำให้เด็กรู้สึกผิด กลัวถูกลงโทษ กลายเป็นเด็กที่ชอบหลบหนีความจริง แสดงความก้าวร้าวเพื่อให้ได้สิ่งที่ตัวเองต้องการ

2.3.2 ทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ (Maslow) กล่าวถึง ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่ได้รับการตอบสนองจะมีการพัฒนาพฤติกรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับขั้นความต้องการ ซึ่งลำดับขั้นของมาสโลว์แบ่งออกเป็น 5 ขั้น ดังนี้ (1968, อ้างถึงใน ประภาพรณธ์เยี่ยมสุภายิต, 2553, น. 2 - 46 ถึง 2 - 47)

1) **ความต้องการทางกายภาพ (Physiological needs)** เป็นความต้องการระดับพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น เมื่อความต้องการระดับพื้นฐานได้รับการตอบสนองแล้วมนุษย์ก็จะเกิดความต้องการในระดับสูงขึ้นไปอีก ปัจจุบันความต้องการขั้นพื้นฐานคนส่วนใหญ่ได้รับการสนองตอบแล้วจึงมีการแสวงหาความต้องการขั้นที่สูงขึ้นไปอีก

2) **ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and security needs)** เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองขั้นพื้นฐานแล้ว ก็จะแสวงหาความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคมที่เขาอาศัยอยู่ ขั้นนี้มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กมาก เด็กต้องการสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกมั่นคงปลอดภัยตามที่เขาคาดหวังไว้ แต่เมื่อใดที่เขาารู้สึกไม่ปลอดภัย เขาเริ่มไม่แน่ใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับเขา ทำให้เขารู้สึกกังวลกลัว ถ้าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นบ่อยๆ ทำให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดความมั่นใจทางจิตใจ ไม่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้

3) **ความต้องการความรักและความเป็นพวกเดียวกัน (Love and belongingness Needs)** เมื่อเด็กได้รับการตอบสนองความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคงในระดับหนึ่งแล้ว สิ่งที่ต้องการขั้นต่อไปคือ ความรัก ความอบอุ่น การได้รับการยอมรับและการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ทั้งนี้เด็กจะต้องมีความรู้สึกปลอดภัยก่อน จึงจะสามารถเข้าร่วมกลุ่มเพื่อน และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนได้

4) *ความต้องการการรู้จักคุณค่าของตนเอง (Need for self-esteem)* เมื่อเด็กได้รู้ว่ามีคนรักเขาเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม เด็กเริ่มต้องการให้คนอื่นนับถือเขาเท่า ๆ กับที่เขาต้องการนับถือตัวเอง เด็กพยายามทำเพื่อให้คนอื่นชื่นชมในตัวเขา ซึ่งทำให้เขาบรรลุถึงความตระหนักถึงคุณค่าของตัวเอง

5) *ความต้องการการบรรลุถึงศักยภาพแห่งตน (Need for self actualization)* เป็นความต้องการขั้นสูงสุด ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากความต้องการการรู้จักคุณค่าของตนเองได้รับการสนองตอบแล้ว ก็จะเกิดความต้องการที่จะบรรลุถึงศักยภาพแห่งตน

สรุปว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย มีดังนี้ ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก อีริกสันได้แบ่งพัฒนาการไว้ 8 ขั้น และส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยมี 3 ขั้นแรก ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึกไว้วางใจ-ความไม่ไว้วางใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง – ความละเอียดใจและไม่มั่นใจในตัวเอง ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างความคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด และทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐานของมาสโลว์ ที่อธิบายว่า ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เมื่อได้รับการตอบสนองจะมีความต้องการในขั้นที่สูงขึ้นไป มาสโลว์ได้แบ่งไว้ 5 ขั้น ได้แก่ ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง ความต้องการความรักและความเป็นพวกเดียวกัน ความต้องการการรู้จักคุณค่าของตนเอง และความต้องการการบรรลุถึงศักยภาพแห่งตน

2.4 ลักษณะของเด็กปฐมวัยที่เห็นคุณค่าในตัวเอง

วัฒนา มัคคสมัน (2558, น.8-29 ถึง 8-32) ได้กล่าวว่า ลักษณะการเห็นคุณค่าในตัวเองสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถสังเกตเห็นได้จากการที่เด็กกระทำหรือพฤติกรรมการแสดงออกในลักษณะทางความรู้สึก ทักษะคิดต่อตัวเองและบุคคลอื่น การแสดงออกของเด็กที่มีลักษณะการเห็นคุณค่าในตัวเองจะแบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้

2.4.1 *ลักษณะการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยด้านตัวเด็ก* สามารถแบ่งได้ 2 ส่วนดังนี้

- 1) ลักษณะทางด้านร่างกาย สามารถสังเกตเห็นลักษณะการแสดงออก ดังนี้
 - (1) เด็กอายุ 3-4 ปี ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก เช่น สามารถจับดินสอหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ด้านการใช้ประสาทสัมผัสกับการเคลื่อนไหว เช่น เด็กสามารถวิ่งรอบโต๊ะได้โดยไม่ชนกับโต๊ะ ลอดอุโมงค์ได้โดยหัวไม่ชนกับอุโมงค์ ด้านสมรรถภาพทางกาย เช่น เด็กสามารถทำกิจกรรมเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องได้ไม่น้อยกว่า 10 - 15 นาที สามารถออกกำลังกายอย่างอิสระโดยรวม วันละ 60 นาทีขึ้นไป ทางด้านการช่วยเหลือตนเอง เช่น สามารถ

แปรงฟันได้เองโดยมีผู้ใหญ่ช่วยเหลือ ใส่รองเท้าชนิดสวมใต้อาจจะผิดข้างในบางครั้ง สามารถใช้ช้อนตักอาหารได้

(2) เด็กอายุ 4-5 ปี ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้ความสามารถของตัวเอง เช่น ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก เด็กสามารถวาดรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ วาดรูปคนได้ ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวได้อย่างต่อเนื่อง ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่เด็กสามารถเดินต่อเท้าเป็นเส้นตรงไปข้างหน้าโดยไม่ต้องกางแขนได้ สามารถปีนป่ายสลับท้าขึ้นบันไดได้ ด้านสมรรถภาพทางกาย เด็กสามารถยกหัวของหนัก 1 กิโลกรัม ได้ในระยะทางไม่กี่ไกล สามารถชวนเพื่อนเล่นกิจกรรมต่างๆ ได้ สามารถดูแลช่วยเหลือตัวเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้ เช่น การขับถ่าย การสระผมโดยมีผู้ใหญ่ช่วยเหลือ สามารถติดกระดุมเองได้

3) เด็กอายุ 5-6 ปี ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทางด้านร่างกาย โดยใช้ความสามารถของตัวเองเช่นเดียวกับเด็กวัย 3-5 ปี แต่จะเป็นกิจกรรมที่ยากขึ้นและซับซ้อนขึ้น เช่น ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก เด็กวัยนี้สามารถวาดรูปคนที่มีส่วนประกอบ 10 ส่วน สามารถแก้ปมเชือก 2 ชั้นได้ ด้านประสาทสัมผัสกับการเคลื่อนไหว สามารถรินน้ำจากขวดใส่ถ้วยโดยไม่หกได้ สามารถรับลูกบอลระยะห่าง 2 เมตรได้ ด้านการช่วยเหลือตัวเอง เด็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ เช่น แปรงฟันเองได้ อาบน้ำเองได้ สวมใส่เสื้อผ้าเองได้ เป็นต้น

2) **ลักษณะทางด้านสติปัญญา** สามารถสังเกตเห็นลักษณะการแสดงออก ดังนี้

(1) เด็กอายุ 3-4 ปี ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะเป็นเด็กที่อยากรู้อยากเห็นสิ่งต่างๆ ชอบสนใจนิทาน เรื่องราวต่างๆ ชอบร้องเพลง ท่องคำคล้องจองง่าย ๆ แสดงท่าทางเลียนแบบสิ่งต่างๆ สร้างผลงานตามความคิดของตัวเองอย่างง่าย ๆ สามารถขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาได้

(2) เด็กอายุ 4-5 ปี ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะชอบใช้คำถามว่า ทำไม พยายามแก้ไขปัญหาคด้วยตัวเอง สามารถจำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ สามารถสนทนาโต้ตอบอย่างต่อเนื่องได้ สร้างผลงานที่มีรายละเอียดเพิ่มเติม

(3) เด็กอายุ 5-6 ปี ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะมีความพยายามแก้ไขปัญห หรือหาวิธีแก้ไขปัญหาคด้วยตัวเอง สร้างผลงานตามความคิดของตัวเองโดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและแปลกใหม่ และชอบใช้คำถาม ทำไม อย่างไร

2.4.2 ลักษณะการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคม
สามารถแบ่งได้ 2 ส่วน ดังนี้

1) ลักษณะทางด้านอารมณ์ สามารถสังเกตเห็นลักษณะการแสดงออก ดังนี้

(1) เด็ก อายุ 3-4 ปี มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะสามารถบอกความรู้สึกของตนเองทั้งทางบวกและทางลบต่อสิ่งของ บุคคล และสภาพต่างๆ ได้ สามารถแสดงท่าทางหรือวาจาบอกความรู้สึกรักเคารพผูกพันกับผู้ใหญ่และคนใกล้ชิดได้ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้เมื่อเจอสถานการณ์ที่ไม่พอใจ หรือเมื่อทำกิจกรรมที่อยากจะไม่แสดงอาการหงุดหงิด หากมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือ เด็กมีความรู้สึกเชื่อมั่นในตัวเอง แสดงความดีใจเมื่อทำอะไรได้สำเร็จด้วยท่าทางหรือวาจา แสดงหรืออวดผลงานตัวเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง รู้สึกว่าตัวเองมีความสามารถและแสดงความพอใจเมื่อตัวเองได้ทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่ตัวเองอยากทำ อยากพูด

(2) เด็กอายุ 4-5 ปี ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะสามารถบอกได้ว่าตัวเองไม่ชอบสิ่งใดหรือชอบสิ่งใด กิจกรรมใดที่ตัวเองชอบหรือไม่ชอบ สามารถบอกความรู้สึกหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่สบายใจ กังวลใจ ไม่แสดงความกลัว ความวิตกกังวลกับสถานการณ์หรือสิ่งที่ไม่มีความต้องการแล้ว โดยมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือ สามารถหยุดอารมณ์ที่ไม่ดีได้บ้างเมื่อมีผู้ใหญ่คอยแนะนำ

(3) เด็กอายุ 5-6 ปี ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะสามารถบอกความรู้สึกของตัวเองต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ไม่แสดงความกลัววิตกกังวลกับสถานการณ์ที่ไม่มีเหตุการณ์แล้ว เช่น การพบแพทย์ การสระผม ความมืด เป็นต้น ไม่แสดงอารมณ์โกรธหรือไม่พอใจต่อสถานการณ์ต่างๆ สามารถทำกิจกรรมใหม่ๆ ได้ ชอบอาสาทำกิจกรรมเพื่อแสดงความสามารถและบอกได้ว่าสามารถทำในเรื่องใดได้ดี

2) *ลักษณะทางด้านสังคม* สามารถสังเกตเห็นลักษณะการแสดงออก ดังนี้

(1) เด็กอายุ 3-4 ปี ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะสามารถเล่นคนเดียวอยู่ข้างๆ เพื่อน เล่นสำรวจสิ่งของ เริ่มสนใจเพื่อนวัยเดียวกัน รู้จักแบ่งปัน สามารถช่วยเหลือตัวเองและครอบครัวเป็นบางครั้ง สามารถทักทายพูดคุยกับผู้ใหญ่ โดยมีผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือหรือชวนเล่นด้วย รู้จักต่อรอง ประนีประนอมเมื่อมีข้อขัดแย้งกับผู้ใหญ่ รู้จักขอช่วยผู้ใหญ่ทำสิ่งต่างๆ เพื่อเอาใจผู้ใหญ่ สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ โดยมีผู้ใหญ่แนะนำ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน สามารถเล่นกับเด็กในวัยเดียวกันได้ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้

(2) เด็กอายุ 4-5 ปี ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะสามารถเล่นร่วมกับเพื่อนเพศเดียวกัน เล่นเลียนแบบ เล่นบทบาทสมมุติ เริ่มเลือกคบเพื่อนที่ถูกต้อง รู้จักแบ่งปันสิ่งของ สามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้ สนใจและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักรอคอย สามารถทักทายพูดคุยกับผู้ใหญ่ด้วยตัวเอง ชอบช่วยเหลือผู้ใหญ่ มีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ รู้จักช่วยเหลือเพื่อนและยอมรับกฎกติกาเวลาเล่นกับเพื่อนได้

(3) เด็กอายุ 5-6 ปี ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะสามารถเล่นร่วมกับเพื่อนได้ เล่นเกมที่มีข้อตกลงร่วมกันได้ เล่นกับเพื่อนกลุ่มใหญ่ขึ้น รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักรอคอย เข้าใจผู้อื่นยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี สามารถควบคุมอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีความมั่นใจในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ เช่น ครู หมอ เป็นต้น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือแสดงความคิดเห็นกับผู้ใหญ่ ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวกับผู้ใหญ่หรือเพื่อน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน สามารถร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้จนเสร็จกิจกรรมต่างๆ ถ้ามีปัญหาสามารถรู้จักประนีประนอมในการแก้ปัญหาได้

สรุปว่า ลักษณะของเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3-6 ปี ที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเอง จะมีพัฒนาการเป็นไปตามวัย ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการแสดงออกหรือทางพฤติกรรมของเด็ก ลักษณะของเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเองแบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ ลักษณะของเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเองด้านตัวเด็ก ประกอบด้วย ลักษณะทางด้านร่างกายกับลักษณะทางด้านสติปัญญา และลักษณะของเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเองทางด้านอารมณ์และสังคม ประกอบด้วย ลักษณะทางด้านอารมณ์กับลักษณะทางด้านสังคม

2.5 แนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นวัยเริ่มเข้าสู่ระบบโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเอง ซึ่งครูและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเข้าใจแนวทางการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ดังนี้

ชนิพรรณ จาติเสถียร (2561, น.6-24 ถึง 6-25) กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กได้รับรู้อัตลักษณ์ของตัวเองและยอมรับความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของตัวเอง โดยจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนทั้งทางกายภาพและจิตภาพ ให้เด็กรู้สึกที่ตนเองเป็นคนสำคัญเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียนและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกความเป็นตัวของตนเอง

2. ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบการมีอำนาจในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง คือการได้เลือกทำ ได้เรียนรู้ที่จะควบคุมสิ่งต่างๆ สถานการณ์ต่างๆ ด้วยตัวเอง ได้ทำสิ่งที่ตนเองต้องการได้เลือกกิจกรรมตามความสนใจ

3. ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระเสรีในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง โดยกระตุ้นให้เด็กได้ช่วยเหลือตัวเองตามวัย เช่น การเข้าห้องน้ำ การรับประทานอาหาร เป็นต้น

4. ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยส่งเสริมให้เด็กในห้องเรียนได้เล่นและทำกิจกรรมร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งในกลุ่มเด็กและเด็กกับครู

วัฒนา มัคคสมัน (2558, น. 8-39 ถึง 8-43) กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย 3-6 ปี ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้

1. การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองด้านตัวเด็ก ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องควรปฏิบัติ ดังนี้

1.1 จัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของเด็ก

1.2 ฝึกให้เด็กคิดและตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ด้วยตัวเอง เช่น การเลือกหนังสือที่ชอบการเลือกใส่เสื้อหรือแต่ตัวตัวเอง ช่วงแรกผู้ใหญ่อาจจะช่วยชี้แนะแนวทางก่อน เมื่อเด็กตัดสินใจแล้วผู้ใหญ่ควรเคารพในการตัดสินใจของเด็ก

1.3 ฝึกให้เด็กได้ทำตามวิธีการของตัวเองมากที่สุด เปิดโอกาสได้รับประสบการณ์ ค้นพบเรียนรู้ประสบการณ์ที่แปลกใหม่ อาจมีการกำหนดเวลาให้ ถึงแม้ว่าการทำงานอาจจะไม่เรียบร้อยไม่เสร็จแต่เขาก็รู้สึกว่าได้ได้รับความไว้วางใจหรือพิเศษกว่าคนอื่น

1.4 ให้ความอบอุ่นและมั่นใจ เด็กวัยนี้ค่อนข้างกลัวความล้มเหลว ผู้ใหญ่ควรให้ความอบอุ่นให้เด็กรู้สึกมั่นใจ ให้เด็กรู้สึกว่าเขาทำได้ควรอธิบายเหตุผลให้เด็กเข้าใจ ถึงความแตกต่างระหว่างศักยภาพของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน และเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

1.5 ใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ให้กำลังใจ กล่าวชมเชยเมื่อเด็กทำได้ดีเพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กอยากทำเพิ่มขึ้นในการกล่าวชมเชยต้องควรระวังอย่าให้เด็กทะเลาะทะเลาะกันเกินไป จะทำให้เกิดผลเสียได้

1.6 เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก เพราะเด็กคือ กระจกเงาของผู้ใหญ่ เด็กจะซึมซับการกระทำของผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดและสำคัญกับตัวเขา

1.7 เป็นที่พึ่งของเด็ก ผู้ใหญ่โดยเฉพาะครูหรือผู้ดูแลเด็ก และพ่อแม่เป็นที่พึ่งที่สำคัญของเด็ก เมื่อเด็กมีปัญหาควรซักถามถึงสาเหตุและคอยชี้แนะ

1.8 ไม่เปรียบเทียบเด็ก เพราะการเปรียบเทียบเด็กกับคนอื่นทำให้เด็กขาดความมั่นใจในตัวเอง รู้สึกไม่ดีกับตัวเองจนขาดการเห็นคุณค่าในตัวเอง

1.9 ไม่ประชดประชันเด็ก การทำเช่นนี้ ทำให้เด็กขาดกำลังใจ ขาดความมั่นใจ และรู้สึกไม่ดีกับตัวเอง

1.10 ไม่คาดหวังในตัวเด็กมากเกินไป เพราะเมื่อผู้ใหญ่คาดหวังในตัวเด็กมากเกินไป ทำให้เด็กรู้สึกกดดัน เมื่อผิดหวังจะทำให้เด็กขาดการเห็นคุณค่าในตัวเอง

1.11 ไม่คิดว่าค่ากล่าวรุนแรง เพราะการทำเช่นนั้นทำให้เด็กเกิดความกลัว ความไม่มั่นใจในตัวเองและความรู้สึกไม่ดีต่อตัวเอง ซึ่งส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตัวเอง

1.12 ส่งเสริมให้เด็กได้มีอิสระเสรีในการลงมือทำสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง โดยกระตุ้นให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเองตามวัย เช่น การรับประทานอาหาร ควรฝึกให้เด็กรับประทานอาหารด้วยตัวเอง ถึงแม่หกละเอะอะ ครูหรือผู้ดูแลเด็กควรให้กำลังใจ ควรหาภาษาที่ไม่แตกและเหมาะสมกับเด็ก เป็นต้น

1.13 จัดกิจกรรมให้เด็กได้ประสบความสำเร็จและค้นพบจุดเด่นของตัวเอง การที่เด็กได้ทำสิ่งใดก็ตามที่เด็กถนัดและสนใจ จนประสบความสำเร็จทำให้เด็กเกิดความภูมิใจและได้รับการชมเชย การเสริมแรงจากครูหรือผู้ดูแลเด็กยิ่งทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง

2. การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองด้านสภาพแวดล้อม ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรปฏิบัติ ดังนี้

2.1 ควรจัดบรรยากาศที่ยอมรับและให้ความสำคัญกับเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้สึกที่ตัวเองเป็นที่รัก เป็นคนสำคัญ มีความสามารถและมีคุณค่า ทำให้เด็กมีกำลังใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง ควรให้ความรักต่อเด็ก เช่น การกอด พุดชมเชย การสัมผัส และที่สำคัญต้องสร้างความรู้สึกยอมรับและให้ความสำคัญกับเด็กอย่างแท้จริง

2.2 ควรชื่นชมความสามารถและความสำเร็จของเด็ก เด็กวัยนี้ชอบทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวเอง บางครั้งอาจจะทำได้ไม่ดีเท่าที่ควรเพราะด้วยข้อจำกัดด้านการเจริญเติบโตยังไม่เต็มที่ เช่น การรับประทานอาหารเช้าจะมีเลอะเทอะบ้าง การเล่นกับเพื่อนอาจจะมีทะเลาะกันบ้าง การใส่รองเท้าอาจจะใส่ผิดข้าง ผู้ใหญ่จึงไม่ควรดู ควรยอมรับและชื่นชมในสิ่งที่เขาทำสำเร็จ ทำให้เด็กเกิดความภูมิใจ รู้สึกดี และเห็นคุณค่าในตัวเอง

2.3 ควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะพ่อแม่ ครู ผู้ดูแลเด็ก เพราะเด็กวัยนี้จะมีพฤติกรรมเลียนแบบบุคคลที่อยู่ใกล้ เด็กจะค่อย ๆ ซึมซับพฤติกรรมจากคนที่อยู่ใกล้ตัว ดังนั้นพ่อแม่ ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเด็กจึงเป็นคนสำคัญ และมีผลเป็นอย่างมากต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองสำหรับเด็ก

2.4 ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ เด็กช่วงอายุ 3-6 ปีจะพัฒนาการเห็นคุณค่าในตัวเองขึ้นได้จากการยอมรับของเพื่อน ๆ เป็นที่ชื่นชมของเพื่อน ซึ่งครูหรือผู้ดูแลเด็กควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนอย่างหลากหลาย การรู้จักแก้ปัญหาในกระบวนการกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจะทำให้เด็กเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดียอมรับซึ่งกันและกัน และเห็นคุณค่าของความแตกต่างระหว่างบุคคล เมื่อเด็กได้เรียนรู้การอยู่

ร่วมกัน การยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นพื้นฐานให้เด็กปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่รู้สึก
ว่าตัวเองมีปมด้อย ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตัวเอง

2.5 ควรจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเห็น
คุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งเห็นได้จากงานวิจัยในหลายเรื่องที่ใช้กิจกรรมการเรียนการสอน
ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตัวเอง และมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าในกิจกรรม
การเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ ช่วยพัฒนาการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยได้จริง เช่น เรื่อง
การจัดประสบการณ์โดยรูปแบบการสอนแบบโครงงานเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของ
เด็กปฐมวัย (วัฒนา มัคคสมัน, 2539) การจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคปเพื่อเสริมสร้างการเห็น
คุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย (วิพาพร บุญวงษ์, 2551) เป็นต้น

สุชนิ ลิกะไชย (2555, น.31) กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่าใน
ตัวเอง แบ่งเป็น 4 ชั้น ดังนี้

1. การชี้ให้เห็นความสำคัญของตัวเอง ว่ามีความสามารถ มีความสำคัญ เชื่อมั่นใน
ตัวเองว่ามีศักยภาพที่สามารถทำงานสำเร็จตามเป้าหมายได้
2. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ลดความคาดหวังพร้อมที่จะยอมรับ
ความผิดหวัง ความผิดพลาดอาจเกิดขึ้นได้
3. ความซื่อสัตย์ต่อตัวเอง เคารพตัวเองและเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นเปิด
โอกาสให้ตัวเองได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่
4. การเรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลวที่เกิดขึ้น รู้จักเปลี่ยนวิกฤติให้เป็น
โอกาสมองโลกในแง่ดีและพร้อมที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา (ม.ป.ป, น.15) กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่าใน
ตัวเอง มีดังนี้

1. จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ให้การยอมรับ ด้วยการรับฟัง
ความคิดเห็น การเสริมแรง ให้กำลังใจให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวกพร้อมทั้งสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย
โดยจัดกิจกรรมคลายเครียดต่าง ๆ
2. จัดกิจกรรมเพื่อให้โอกาสแก้ปัญหาด้วยกัน โดยใช้กระบวนการกลุ่มและใช้
ปัญหาปลายเปิดเพื่อให้โอกาสคิดแก้ปัญหาด้วยเหตุผลอย่างอิสระสามารถประสบความสำเร็จใน
การคิดแก้ปัญหา ทำให้เกิดความภูมิใจในตัวเอง
3. เปิดโอกาสให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็น เป็นการสะท้อนความคิด ค่านิยม
ของตนเองเพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน
4. มีการให้ความหวังถึงวันข้างหน้าหรือตั้งเป้าหมาย

5. มีการวิเคราะห์และให้ข้อมูลย้อนกลับจากการแก้ปัญหาาร่วมกันช่วยให้เกิดการเสนอแนะ การให้เหตุผล ทำให้เกิดการยอมรับสภาพความเป็นจริง

สรุปว่า การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยมีหลากหลายแนวทาง เช่น จัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของเด็ก จัดบรรยากาศทางกายภาพ และจิตภาพที่เหมาะสม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองกับเด็ก ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเอง โดยให้เด็กเห็นความสำคัญกับตัวเอง ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ชื่อสัตย์ต่อตัวเอง เรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลวที่เกิดขึ้น รวมทั้งจัดกิจกรรม เพื่อให้โอกาสแก้ปัญหาาร่วมกัน เปิดโอกาสให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็น ตั้งเป้าหมาย วิเคราะห์ และให้ข้อมูลย้อนกลับจากการแก้ปัญหาาร่วมกัน เป็นต้น

2.6 การประเมินพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองเด็กปฐมวัย

การประเมินเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออกหรือการกระทำของเด็กโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม สามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาเด็กในทุกด้าน (นลินี ฅ นคร, 2557, น.1-7) ซึ่งการประเมินอาจทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การบันทึก การสัมภาษณ์ การสอบถาม การปฏิบัติ การเล่น เป็นต้น แต่วิธีที่นิยมใช้กันมาก คือ การสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรมแล้วจดบันทึกลงในเครื่องมือที่ผู้สร้างได้สร้างขึ้นและมีการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาเด็กให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษา 2546, น.84) ซึ่งวัฒนา ปุญญฤทธิ์ (2557, น.9-13 ถึง 9-19) ได้กล่าวถึง วิธีการสังเกต การออกแบบการสังเกต ข้อควรคำนึงในการสังเกต และเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต ดังนี้

2.6.1 วิธีการสังเกต

ในการสังเกตควรใช้วิธีการที่เป็นระบบ ซึ่งผู้สังเกตสามารถกำหนดระยะเวลา สถานการณ์หรือพฤติกรรมที่ต้องสังเกตไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะสังเกต สามารถสังเกตโดยใช้การสุ่มเวลา อาจเลือกสังเกตช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งแต่ละช่วงที่สังเกตอาจเป็น 5 นาที หรือ 10 นาที หรือช่วงเวลามากน้อยกว่านี้ แล้วเลือกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสังเกตแต่ละครั้งให้แน่นอน ซึ่งมี 3 วิธี ดังนี้

- 1) การสังเกตที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน
- 2) การสังเกตโดยผู้ประเมินสร้างสถานการณ์ขึ้นเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้
- 3) การสังเกตโดยสร้างสถานการณ์ที่คิดว่าเป็นตัวอย่างของพฤติกรรมที่ต้องสังเกต โดยทั่วไปครูใช้การสังเกตตามสภาพจริงในขณะที่เด็กทำกิจกรรมประจำวัน

2.6.2 การออกแบบการสังเกต

การออกแบบการสังเกตมีความสัมพันธ์กันใน 4 ประเด็นดังนี้

- 1) การกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการประเมิน เช่น พฤติกรรมด้านอารมณ์และการควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้นในการกำหนดพฤติกรรมแต่ละด้าน ควรแยกเป็นรายพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมลักษณะของพฤติกรรมด้านนั้นๆ นำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ และรายการพฤติกรรมที่ต้องประเมิน
- 2) การออกแบบเลือกเครื่องมือประเมิน ต้องให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ รายพฤติกรรมที่ตั้งไว้ให้สะดวกต่อการใช้ เช่น การบันทึกพฤติกรรมการแสดงออกและการควบคุมอารมณ์ต้องสังเกตหลายๆ ครั้งในสถานการณ์ที่เด็กแสดงพฤติกรรมแล้วจึงนำมาสรุป เป็นต้น
- 3) การออกแบบรายงานผลการประเมิน โดยการชี้แจงการสังเกตพฤติกรรม ต้องสังเกตหลายๆ ครั้ง หลายๆ สถานการณ์ สังเกตการแสดงพฤติกรรมและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก หรือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่องแล้วนำมาสรุปผล
- 4) การตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการเสริมสร้าง หลังจากได้ข้อสรุปแล้วนำผลการประเมินมาตัดสินใจว่าควรเสริมสร้างพฤติกรรมในเรื่องใดแล้วจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้เหมาะสมกับวัยของเด็ก

2.6.3 ข้อควรคำนึงในการสังเกต

ข้อควรคำนึงในการสังเกต มีดังนี้

- 1) ผู้สังเกตต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กอย่างละเอียดและเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็ก รู้จักเด็กเป็นอย่างดีเพื่อจะได้เข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของการแสดงพฤติกรรมซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการอบรมเลี้ยงดู
- 2) การสังเกต ควรสังเกตเด็กทีละคนในสถานการณ์ปกติเวลาเด็กทำกิจกรรมอาจสังเกตหลายๆ ครั้งในช่วงเวลาที่ต่างกันอย่างต่อเนื่อง ให้รู้ถึงพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกให้สังเกตพฤติกรรมที่แสดงความสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งกับเด็กและผู้ใหญ่ รวมถึงความสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของ สัตว์ สิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์กับกิจวัตรประจำวัน
- 3) การเขียนบันทึกข้อมูล ให้เขียนบันทึกตามความเป็นจริงและครบตามวัตถุประสงค์ เช่น บันทึกการสนทนาโต้ตอบของเด็กกับเพื่อนๆ ตามรายละเอียดที่เห็น มีรายละเอียดพอให้ทราบถึงพฤติกรรมของเด็ก เป็นต้น
- 4) การสังเกตต้องไม่รบกวนเด็ก เพราะทำให้เด็กกระวังตัว ไม่แสดงพฤติกรรมออกมาตามความเป็นจริง

5) เมื่อสังเกตพฤติกรรมครบตามวัตถุประสงค์ให้บันทึกสั้น ๆ เกี่ยวกับการซักถามคำถาม สิ่งที่น่าสนใจ ความคิดเห็น ฯลฯ ซึ่งนำไปสู่การสรุปข้อมูลของแบบสังเกต

6) การนำข้อมูลที่สังเกตมาแลกเปลี่ยนกับผู้สังเกตท่านอื่น เช่น ข้อมูลของครูและผู้ปกครองเพื่อสรุปความเห็นและตัดสินใจในการสร้างเสริมพฤติกรรมให้กับเด็ก เป็นต้น

2.6.4 เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต

เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตส่วนใหญ่นิยมใช้เครื่องมือที่เรียกว่า แบบบันทึกการสังเกตและแบบสังเกตรายการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) แบบบันทึกการสังเกต เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่เด่นชัด ตรงกับเรื่องที่สังเกต ผู้สังเกตจะบันทึกในแบบบันทึกการสังเกตซึ่งง่ายต่อการแปลผลพฤติกรรม มี 3 แบบดังนี้

(1) แบบบันทึกสั้น เป็นการบันทึกแบบธรรมดาตามากที่สุดของการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ระหว่างการสังเกตเมื่อผู้สังเกตเห็นพฤติกรรมที่เด่นและอธิบายพฤติกรรมสั้นๆ ที่เด็กแสดงออก ครูอธิบายข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกระทำและอธิบายความสำคัญของเหตุการณ์ เป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่ม

(2) แบบบันทึกยาว เป็นการบันทึกที่ใช้ในเหตุการณ์มากกว่า 1 เหตุการณ์ มีผลสะท้อนต่อพฤติกรรมหรือมีเหตุการณ์ที่ต่อเนื่อง การจดบันทึกติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวต่อเนื่องกัน โดยที่ครูสังเกต จากนั้นนำผลมาสรุปในภายหลังเพื่อแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มักทำเป็นประจำและเพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าของเด็ก

(3) การบันทึกเป็นช่วงเวลา เป็นการบันทึกความถี่ของพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในเวลาที่กำหนด ส่วนมากจะนำมาสังเกตพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว การควบคุมตัวเองไม่ได้ เป็นต้น ครูต้องสังเกตพฤติกรรมในช่วงเวลาปกติและทั้งที่เด็กแสดงพฤติกรรมปรากฏให้เห็นและไม่ปรากฏให้เห็น แล้วบันทึกความถี่โดยเฉลี่ย แล้วนำข้อมูลมาสรุปถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่ควรนำมาปรับปรุงแก้ไข มีลักษณะคล้ายกับบันทึกยาวแต่จะมีการกำหนดรายการพฤติกรรมที่ต้องสังเกตและจำนวนเวลา

2) แบบสังเกตรายการ เป็นแบบสังเกตที่ใช้บันทึกพฤติกรรมว่าปรากฏหรือไม่ โดยกำหนดรายการที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและนำรายการมากำหนดเป็นตัวแทนพฤติกรรม ถ้ารายการมีจำนวนมากควรเลือกรายการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เพื่อใช้ประเมินให้ทราบถึงความก้าวหน้าของเด็กเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งทำให้ทราบถึงความก้าวหน้าของพฤติกรรมที่ได้สังเกต

สรุปว่า การประเมินเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออกหรือการกระทำของเด็กโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายอย่างเหมาะสม การ

ประเมินอาจทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การปฏิบัติ เป็นต้น แต่วิธีที่นิยมใช้กันมากคือ การสังเกต

ซึ่งการประเมินโดยการสังเกตมี 3 วิธี ได้แก่ การสังเกตที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน การสังเกตโดยผู้ประเมินสร้างสถานการณ์ขึ้นและการสังเกตโดยสร้างสถานการณ์ที่คิดว่าเป็นตัวอย่างของพฤติกรรมที่ต้องสังเกต นอกจากนี้ในการสังเกตพฤติกรรมควรคำนึงถึงการออกแบบสังเกตและสิ่งต่อไปนี เช่น ผู้สังเกตต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก ควรสังเกตเด็กทีละคนในสถานการณ์ที่ปกติ การสังเกตไม่ควรรบกวนเด็ก เป็นต้น และการสังเกตต้องสัมพันธ์กับเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมที่นิยมใช้มี 2 แบบ คือ แบบบันทึกการสังเกตและแบบสังเกตรายการ

สำหรับการประเมินพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย พบว่า มีงานวิจัยที่ใช้วิธีการประเมินการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ดังนี้

วัฒนา มัคคสมัน (2539, น.76,82) ใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยที่เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ที่พัฒนามาจาก คูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1982) มีองค์ประกอบ 5 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวและการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมใหม่ๆ หรือทำงานใหม่ๆ ได้, ตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองได้, ทำงานเองโดยลำพังไม่ต้องมีคนคอยควบคุมได้, เสนอความคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมในห้องเรียนได้, ถามคำถามเพื่อทำความเข้าใจได้, ปรับตัวได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง

ด้านที่ 2 ด้านการประพฤติดัวได้เหมาะสมในห้องเรียน ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ พุดในจังหวะอันควรได้, พุดถึงสิ่งที่ได้กระทำที่โรงเรียนในทางที่ดี, ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกับคนอื่นๆ ได้

ด้านที่ 3 ด้านการสามารถเผชิญกับความผิดพลาดและการวิพากษ์วิจารณ์ ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ เวลาที่มีข้อผิดพลาดสามารถจัดการกับข้อผิดพลาดได้, เมื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์ยอมรับฟังได้โดยไม่แสดงกิริยาตอบโต้อย่างรุนแรง

ด้านที่ 4 ด้านความเป็นที่สนใจ ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ เป็นผู้ที่เพื่อนเลือกให้อยู่ในกลุ่ม, แสดงความเป็นผู้นำในกลุ่มได้, กล่าวถึงตนเองในทางที่ดี

ด้านที่ 5 ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ พุดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนได้, ชื่นชมการทำงานและผลงานของตน

วิพาพร บุญวงษ์ (2551, น.25-26) ใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยที่เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ได้พัฒนามาจาก คูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1984 น. 287) มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวและการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมใหม่ ๆ หรือทำงานใหม่ ๆ ได้, ตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองได้, ทำงานเองโดยลำพังไม่ต้องมีคนคอยควบคุมได้, เสนอความคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมในห้องเรียนได้, ถามคำถามเพื่อทำความเข้าใจได้, ปรับตัวได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง

ด้านที่ 2 ด้านการประพฤติดัวได้เหมาะสมในห้องเรียน ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ พุดในจังหวะอันควรได้, พุดถึงสิ่งที่ได้กระทำที่โรงเรียนในทางที่ดี, ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกับคนอื่น ๆ ได้

ด้านที่ 3 ด้านการสามารถเผชิญกับความผิดพลาดและการวิพากษ์วิจารณ์ ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ เวลาเมื่อมีข้อผิดพลาดสามารถจัดการกับข้อผิดพลาดได้, เมื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์ยอมรับฟังได้โดยไม่แสดงกิริยาตอบโต้อย่างรุนแรง

ด้านที่ 4 ด้านความเป็นที่สนใจ ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ เป็นผู้ที่เพื่อนเลือกให้อยู่ในกลุ่ม, แสดงความเป็นผู้นำในกลุ่มได้, กล่าวถึงตนเองในทางที่ดี

ด้านที่ 5 ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ พุดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนได้, ชื่นชมการทำงานและผลงานของตน

มัทนา นวลสิงห์ (2548, น. 64-67) ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองที่เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ของวัฒนา มัคคสมัน (2539) โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวและการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมใหม่ ๆ หรือทำงานใหม่ ๆ ได้, ตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองได้, ทำงานเองโดยลำพังไม่ต้องมีคนคอยควบคุมได้, เสนอความคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมในห้องเรียนได้, ถามคำถามเพื่อทำความเข้าใจได้, ปรับตัวได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง

ด้านที่ 2 ด้านการประพฤติดัวได้เหมาะสมในห้องเรียน ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ พุดในจังหวะอันควรได้, พุดถึงสิ่งที่ได้กระทำที่โรงเรียนในทางที่ดี, ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกับคนอื่น ๆ ได้

ด้านที่ 3 ด้านการสามารถเผชิญกับความผิดพลาดและการวิพากษ์วิจารณ์ ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ เวลาเมื่อมีข้อผิดพลาดสามารถจัดการกับข้อผิดพลาดได้, เมื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์ยอมรับฟังได้โดยไม่แสดงกิริยาตอบโต้อย่างรุนแรง

ด้านที่ 4 ด้านความเป็นที่สนใจ ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ เป็นผู้ที่เพื่อนเลือกให้อยู่ในกลุ่ม, แสดงความเป็นผู้นำในกลุ่มได้, กล่าวถึงตนเองในทางที่ดี

ด้านที่ 5 ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ พุดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนได้, ชื่นชมการทำงานและผลงานของตน

ใช้เกณฑ์การให้คะแนนในแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเอง คือ ใช้แบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ

มณีรัตน์ ทะนงอาจ (2558, น.63,109) ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองมีเกณฑ์การให้คะแนนในแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองมี 2 ระดับ คือ ให้ค่าคะแนน 0 กับให้ค่าคะแนน 1 มีองค์ประกอบ 2 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ กล้าพูด กล้าถาม กล้าแสดงความคิดเห็น, มีความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมที่ตนเองได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด, อาสาสมัครในการทำกิจกรรม, มีความเป็นผู้นำ, มีความคิดเชิงสร้างสรรค์, ฟังตนเองได้

ด้านที่ 2 ด้านความภูมิใจในตัวเอง ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ แสดงความพึงพอใจเมื่อมีคนอื่นชื่นชม, ช่วยให้คำแนะนำเพื่อน, ตื่นเต้นและดีใจกับผลงานที่ทำพร้อมทั้งอธิบายให้ผู้อื่นฟัง, พึงพอใจที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน, ช่วยเหลือเพื่อนทำกิจกรรม, ได้รับการยอมรับจากเพื่อน

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมากำหนดตัวชี้วัดรายพฤติกรรมในแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ให้สอดคล้องกับลักษณะการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยตามแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ โดยกำหนดให้มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ กล้าแสดงออก กล้าพูดแสดงความคิดเห็น, กล้าตัดสินใจในการทำกิจกรรม, อาสาในการจัดเตรียมจัดเก็บอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม, ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้, ช่วยเหลือเพื่อนๆ ในการทำกิจกรรมได้ และด้านความภูมิใจในตัวเอง ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมตัวชี้วัด คือ แสดงความพอใจเมื่อมีโอกาสได้เลือกกิจกรรมด้วยตนเอง, แสดงความดีใจเมื่อทำอะไรได้สำเร็จ ด้วยท่าทางหรือวาจา, แสดงหรืออวดผลงานตนเอง, แสดงความพอใจเมื่อมีคนอื่นชื่นชม, แสดงความพอใจเมื่อทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนได้สำเร็จ โดยมีเงื่อนไขและวิธีการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและใช้เกณฑ์การให้คะแนนในแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองมี 2 ระดับ คือ ให้ค่าคะแนน 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม

เห็นคุณค่าในตัวเองตามรายการที่กำหนด กับให้ค่าคะแนน 1 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองตามรายการที่กำหนด

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตัวเอง

2.7.1 งานวิจัยในประเทศ

ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตัวเอง ที่ผู้วิจัยได้ศึกษามีจำนวน 4 เรื่อง คือ 1) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล (วัฒนา มัคคสมัน, 2539) 2) ผลการใช้กิจกรรมการวาดภาพประกอบการเล่านิทานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองตากวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 (มณฑานา นวลสิงห์, 2548) 3) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป

กับการจัดประสบการณ์แบบปกติ (วิภาพร บุญวงษ์, 2551) และ 4) การพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่านและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 (ทิพภาพร สุวรรณไทรย์, 2553)

งานวิจัยของวัฒนา มัคคสมัน (2539) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียน โดยศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กอนุบาล ของมณฑานา นวลสิงห์ (2548) และวิภาพร บุญวงษ์ (2551) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาและด้านอารมณ์-จิตใจ โดยศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมการวาดภาพประกอบการเล่านิทานก่อนและหลังการทดลอง และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย วัดก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคปกับการจัดประสบการณ์แบบปกติ และทิพภาพร สุวรรณไทรย์ (2553) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรม โดยพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่านและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80, เปรียบเทียบความพร้อมด้านความคิดสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมด้วยชุดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยทั้งหมดเป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุเท่ากัน ได้แก่ นักเรียน ชาย หญิง อายุ 5-6 ปี (วัฒนา มัคคสมัน, 2539; มัชฌานา นวลสิงห์, 2548; วิภาพร บุญวงษ์, 2551; ทิพภาพร สุวรรณไตรย์, 2553)

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มากที่สุดมีจำนวน 60 คน (วิภาพร บุญวงษ์, 2551) รองลงมา มีจำนวน 40 คน (วัฒนา มัคคสมัน, 2539) จำนวน 22 คน (ทิพภาพร สุวรรณไตรย์, 2553) และที่น้อยที่สุดมีจำนวน 14 คน (มัชฌานา นวลสิงห์, 2548)

แบบแผนงานวิจัยของมัชฌานา นวลสิงห์ (2548); ทิพภาพร สุวรรณไตรย์ (2553) ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง ส่วนงานวิจัยของวัฒนา มัคคสมัน (2539) ใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม วัดก่อนและหลังการทดลอง และวิภาพร บุญวงษ์ (2551) เป็นงานวิจัย กึ่งทดลองใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม วัดก่อนและหลังการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ทดลอง มีความแตกต่างกันในเรื่องลักษณะเครื่องมือ จำนวน แผนและเวลาที่ใช้ทดลอง ดังนี้ ในงานวิจัย 2 เรื่อง ใช้แผนการจัดกิจกรรม โดยมัชฌานา นวลสิงห์ (2548) ใช้แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการเล่านิทาน จำนวน 18 แผน เวลาจัดกิจกรรม 30 นาที และวิภาพร บุญวงษ์ (2551) ใช้แผนการจัดประสบการณ์ไฮ/ส โคลปกับแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ จำนวน 18 แผน เวลาจัดกิจกรรม 40 นาที มี 1 เรื่อง ใช้ชุดกิจกรรม โดยทิพภาพร สุวรรณไตรย์ (2553) ใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่านและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 4 ชุด เวลาจัดกิจกรรมวันละ 60 นาที และมี 1 เรื่อง ใช้รูปแบบการสอนแบบโครงการ โดยวัฒนา มัคคสมัน (2539) ใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กอนุบาล จำนวน 3 ชุด ใช้เวลาจัดกิจกรรมวันละ 50-70 นาที

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 4 เรื่อง ใช้เครื่องมือที่ต่างกัน ดังนี้ ใช้แบบวัด 1 เรื่อง คือ วัฒนา มัคคสมัน (2539) ใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่สร้างขึ้นเพื่อวัดการเห็นคุณค่าในตนเองภายใต้สถานการณ์การเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า จากการสังเกตพฤติกรรมในการเห็นคุณค่าในตนเอง 5 ด้าน ใช้แบบทดสอบและแบบวัด 2 เรื่อง คือ มัชฌานา นวลสิงห์ (2548) ใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ทีซีที - ดีพี ของเจเลนและเออร์บัน และแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ วัฒนา มัคคสมัน และทิพภาพร สุวรรณไตรย์ (2553) ใช้แบบทดสอบวัดความพร้อมด้านการอ่าน 2 ชุด และแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของวัฒนา มัคคสมัน และ ใช้แบบสังเกต 1 เรื่อง คือ วิภาพร บุญวงษ์ (2551) ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมในการเห็นคุณค่าในตนเองและความคิดสร้างสรรค์

สถิติที่ใช้ในงานวิจัย คือ สถิติพื้นฐานและสถิติทดสอบสมมติฐาน โดยสถิติพื้นฐานนำเสนอข้อมูลเป็น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มี 3 เรื่อง (วัฒนา มัคคสมัน, 2539; มัณฑนา นวลสิงห์, 2548; วิภาพร บุญวงษ์, 2551) และมี 1 เรื่องที่ใช้ค่าร้อยละประกอบ (ทิพภาพร สุวรรณไตรย์, 2553) ส่วนสถิติทดสอบสมมติฐานที่เป็น t-test แบบ Dependent Samples มี 3 เรื่อง (วัฒนา มัคคสมัน, 2539; มัณฑนา นวลสิงห์, 2548; ทิพภาพร สุวรรณไตรย์, 2553) และมี 1 เรื่อง ที่เป็น t-test แบบ Dependent Samples และความแปรปรวนร่วมแบบหลายตัวแปร (วิภาพร บุญวงษ์, 2551)

ผลการวิจัยทั้ง 4 เรื่อง ได้ผลที่สอดคล้องกัน คือ หลังการทดลองเด็กที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีการเห็นคุณค่าในตัวเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และก่อนทดลองสอนเด็กกลุ่มทดลองและเด็กกลุ่มควบคุมมีการเห็นคุณค่าในตัวเองไม่แตกต่างกันเมื่อสิ้นสุดการทดลอง 12 สัปดาห์ กลุ่มทดลองที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมี การเห็นคุณค่าในตัวเองสูงกว่าเด็กกลุ่มควบคุมที่เรียนตามแผนการสอนปกติ (วัฒนา มัคคสมัน, 2539) เด็กที่เข้ากิจกรรมการวาดภาพประกอบการเล่านิทานมีความคิดสร้างสรรค์และมีการเห็นคุณค่าในตัวเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (มัณฑนา นวลสิงห์, 2548) พฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบไฮ/สโคปกับการจัดประสบการณ์แบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบไฮ/สโคป สูงกว่าการจัดประสบการณ์แบบปกติ (วิภาพร บุญวงษ์, 2551) ชุดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่านและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.06/85.15 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ ความพร้อมด้านการอ่านและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่านและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (ทิพภาพร สุวรรณไตรย์, 2553)

2.7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยจำนวน 2 เรื่อง คือ 1) Art as an Avenue to Enhance Self-Esteem (Flauto, 1998) และ 2) Art Activities to Improve Self-Esteem Among Native Hawaiian Children (Omizo, 1989 อ้างถึงใน อารีรัตน์ มุกดามนตรี, 2558, น.74)

งานวิจัยของ Flauto (1998) และ Omizo (1989, อ้างถึงใน อารีรัตน์ มุกดามนตรี, 2558, น.74) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาด้านอารมณ์-จิตใจ โดยศึกษาแนวทางเสริมสร้างการ

เห็นคุณค่าในตัวเองด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะในกลุ่มผู้หญิงที่เข้าร่วมโครงการโดยใช้กิจกรรมศิลปะ และเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตัวเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยใช้การจัดกิจกรรมศิลปะ

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องแตกต่างกัน แบ่งเป็นกลุ่มผู้หญิงอายุ 23-48 ปี (Flauto, 1998) และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เชื้อชาติสาวายหรือเชื้อชาติผสม อายุ 8-11ปี (Omizo, 1989 อ้างถึงใน อารีรัตน์ มุกดามนตรี, 2558, น.74)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 50 คน (Omizo, 1989 อ้างถึงใน อารีรัตน์ มุกดามนตรี, 2558, น.74) และงานวิจัยอีก 1 เรื่องไม่ได้ระบุจำนวน (Flauto, 1998)

แบบแผนงานวิจัยของ Omizo (1989, อ้างถึงใน อารีรัตน์ มุกดามนตรี, 2558, น.74) เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง ใช้กลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง และ Flauto (1998) เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ทดลอง มีความแตกต่างกัน ดังนี้ ในงานวิจัย 1 เรื่อง ใช้บทเรียนศิลปะ โดย Flauto (1998) ใช้บทเรียนศิลปะภาพวาดสองมิติและพัฒนารูปแบบเป็นสามมิติ และอีก 1 เรื่อง ใช้การให้คำปรึกษา โดย Omizo (1989, อ้างถึงใน อารีรัตน์ มุกดามนตรี, 2558, น.74) ใช้การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 เรื่องใช้เครื่องมือที่ต่างกัน ดังนี้ งานวิจัยใช้เครื่องมือ 3 ชนิด 1 เรื่อง คือ Flauto (1998) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตและคู่มือความภาคภูมิใจในตัวเองรายสัปดาห์ และอีก 1 เรื่อง คือ Omizo (1989, อ้างถึงใน อารีรัตน์ มุกดามนตรี, 2558, น.74) ไม่ได้ระบุ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ทั้ง 2 เรื่องไม่ได้ระบุ (Flauto, 1998; Omizo, 1989 อ้างถึงใน อารีรัตน์ มุกดามนตรี, 2558, น.74)

ผลการวิจัยทั้ง 2 เรื่องได้ผลที่สอดคล้องกัน คือ หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองสูงขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม (Omizo, 1989 อ้างถึงใน อารีรัตน์ มุกดามนตรี, 2558, น.74) และหลังจากได้รับประสบการณ์ทางศิลปะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกที่ดีกับตัวเองมีโอกาสดำเนินสัมพันธภาพกับเพื่อนผู้หญิงด้วยกันได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความรู้สึกนับถือตนเองเห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น (Flauto, 1998)

สรุปว่า จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ ทฤษฎีและประเภทของงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศิลปะสามมิติ ซึ่งสามารถนำหลักการจัดกิจกรรมและแนวทางการจัดกิจกรรม

ศิลปะสามมิติไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย รวมถึงทำให้รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองในการ ดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะสามมิติ ทำให้ผู้วิจัย ได้แนวทางการดำเนินการทำวิจัยอย่างเป็นระบบขั้นตอน และสร้างเครื่องมือวิจัยที่สามารถพัฒนา เด็กได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้การศึกษานี้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็น คุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบและ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตัวเอง ลักษณะของเด็กที่เห็นคุณค่าในตัวเอง รวมถึง แนวทางการส่งเสริมและการประเมินพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเอง และจากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการ พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เหมาะสม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest- Posttest Design) โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชายและหญิง อายุ 4-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล โรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชายและหญิง อายุ 4-6 ปี จำนวนเด็ก 12 คน ที่ศึกษาอยู่ในห้องเรียนคละชั้น ในระดับชั้นอนุบาล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย

แนวทางการจัดกิจกรรม วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม กิจกรรมศิลปะสามมิติ บทบาทครูในการจัดกิจกรรม บทบาทเด็กในการจัดกิจกรรม สถานที่จัดกิจกรรม และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมแบบสำรวจรายการ จำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมพฤติกรรม 2 ด้าน คือ

2.2.1 ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง จำนวน 5 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวมทั้งหมด 5 คะแนน

2.2.2 ด้านความภูมิใจในตัวเอง จำนวน 5 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวมทั้งหมด 5 คะแนน

3. การสร้างเครื่องมือและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

3.1 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนการสร้างคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย มีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 ศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อดูแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนำมากำหนดองค์ประกอบสำคัญของคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

3.1.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กและวิเคราะห์กิจกรรมศิลปะสามมิติที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ได้ประเภทกิจกรรมศิลปะสามมิติที่จัดให้กับเด็กทั้งหมด จำนวน 5 กิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย จำนวน 16 กิจกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

1) งานปั้น แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย 2 กิจกรรม ได้แก่

(1) งานปั้นดินเหนียว

(2) งานปั้นแป้ง

2) งานประดิษฐ์ แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย 4 กิจกรรม ได้แก่

(1) งานสร้างรูปทรงจากหลอดก่ามะหยี่

- (2) งานสร้างรูปทรงจากไม้ไผ่
- (3) งานสร้างรูปทรงจากกระดาษกล่อง
- (4) งานสร้างรูปทรงจากไม้จิ้มฟัน
- 3) งานศิลปะสามมิติ แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม ได้แก่
 - (1) งานศิลปะกระดาษหลากสี
 - (2) งานศิลปะวัสดุธรรมชาติในกล่อง
 - (3) งานศิลปะเศษวัสดุธรรมชาติ
- 4) งานร้อย แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม ได้แก่
 - (1) งานร้อยลูกปัด
 - (2) งานร้อยวัสดุธรรมชาติ
 - (3) งานร้อยหลอด
- 5) งานโมบาย แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย 4 กิจกรรม ได้แก่
 - (1) งานโมบายกิ่งไม้
 - (2) งานโมบายสื่อผสม
 - (3) งานโมบายกระดาษ
 - (4) งานโมบายกระดาษติดปะดอกไม้

3.1.3 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย ด้านการสร้างคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อกำหนดองค์ประกอบสำคัญของคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยและสรุปได้ว่าองค์ประกอบของคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย แนวทางทางการจัดกิจกรรม วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม กิจกรรมศิลปะสามมิติ บทบาทครูในการจัดกิจกรรม บทบาทเด็กในการจัดกิจกรรม สถานที่จัดกิจกรรม เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม และในขั้นการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเตรียมการ และระยะดำเนินการ ในระยะเตรียมการเป็นการศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะ ออกแบบการจัดกิจกรรม วางแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ จัดเตรียมสถานที่ จัดพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ และระยะดำเนินการเป็นขั้นจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ประกอบด้วย 2 ขั้นคือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการและขั้นที่ 2 ขั้นจัดกิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นที่ครูและเด็กร่วมกันจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์มาจากบ้านในบางกิจกรรม และจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์จัดวางที่ชั้นเก็บอุปกรณ์ก่อนจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

- 1) ช้่นนำ ชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม แนะนำการทำกิจกรรม
สาธิตวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะที่มีวัสดุอุปกรณ์ชนิดใหม่ และเปิดโอกาสให้เด็กเลือก
กิจกรรมตามความสนใจ
 - 2) ช้่นสร้างสรรค้งาน ให้เด็กจัดวางสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่โ้ตะจัดกิจกรรม
โดยขออาสาสมัครในการจัดวางวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละวัน ให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระตาม
จินตนาการ และครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กช่วยกันเก็บวัสดุอุปกรณ์และทำความสะอาดพื้นที่บริเวณ
ทำกิจกรรมทุกครั้งเมื่อทำกิจกรรมเสร็จ
 - 3) ช้่นสรุป เปิดโอกาสให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยหมุนเวียนออกมาเล่า
เกี่ยวกับผลงานของตนเองให้เพื่อน ๆ ฟัง และเปิดโอกาสให้เพื่อนคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและ
ของเพื่อนๆ รวมทั้งการนำผลงานของเด็กทุกคนมาจัดแสดงในพื้นที่จัดแสดงผลงานของเด็กที่เตรียม
ไว้ โดยมีการปรับเปลี่ยนการจัดแสดงผลงานเด็กทุกสัปดาห์
- ในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติส่งเสริมการเห็นคุณค่า
ในตัวเองของเด็กปฐมวัย ดังแสดงในตารางที่ 3.1 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองตามลำดับขั้นของการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

ลำดับขั้นการจัดกิจกรรม ศิลปะสามมิติ	การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเอง	
	ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง	ด้านความภูมิใจในตัวเอง
ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ	เด็กร่วมจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นหรือนำมาจากบ้าน เช่น ใบไม้ ดอกไม้ กิ่งไม้ ก้อนกรวด ฯลฯ ในบางกิจกรรมและช่วยเหลือครูจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์จัดวางในชั้นเก็บอุปกรณ์	-
ขั้นที่ 2 ขั้นจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ย่อย คือ	เด็กได้เลือกกิจกรรมตามความสนใจ	เด็กได้เลือกกิจกรรมด้วยตัวเอง
1) ขั้นนำ		
2) ขั้น สร้างสรรค์ งาน	เด็กช่วยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์มาจัดวางที่โต๊ะ สร้างสรรค์งานอย่างอิสระช่วยเหลือตนเองและเพื่อนระหว่างทำกิจกรรม จัดเก็บอุปกรณ์	เด็กร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ทำงานออกมาเป็นผลงานที่สำเร็จด้วยตัวเอง
	เด็กได้แสดงออกนำเสนอผลงานของตนเองในแต่ละสัปดาห์ ได้พูดแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและของเพื่อน ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองประทับใจในผลงานของตนเองและเพื่อน	เด็กนำผลงานไปจัดแสดงในบริเวณพื้นที่ของตนเองและเพื่อน ๆ
3) ขั้นสรุป		

4) จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเอง โดยจัดตามขั้นตอนให้สอดคล้องกับการวิเคราะห์ไว้ข้างต้น

ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย มีรายละเอียด ดังนี้

1) ส่งคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

2) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยอีกครั้ง

3) นำคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยหลังจากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โดยแสดงความคิดเห็นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มาแปลผลหาค่าเฉลี่ย มีความเห็นว่าคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 มีคุณภาพอยู่ที่ระดับมาก (เดิมศักดิ์ สุขวิบูลย์ 2552, น. 4)

4) นำคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับเด็กอนุบาลปีที่ 2-3 ในห้องเรียนคณะชั้น โรงเรียนบ้านบัว ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและนำไปปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กและเวลาในการจัดกิจกรรมมากขึ้น ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง

3.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย มีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย จากเอกสารและงานวิจัย รวมทั้งศึกษาแนวคิดจาก มณีรัตน์ ทะหนองอาจ (2558) และนำมากำหนดเป็นรายการพฤติกรรมตามองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตัวเองที่ได้ให้คำนิยามศัพท์ไว้

3.2.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรม เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วยพฤติกรรมที่ต้องสังเกต 2 ด้าน ดังนี้

- 1) ความเชื่อมั่นในตัวเอง มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่
 - (1) กล้าแสดงออก กล้าพูดแสดงความคิดเห็น
 - (2) กล้าตัดสินใจในการทำกิจกรรม

(3) อาสาในการจัดเตรียม จัดเก็บอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม

(4) ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้

(5) ช่วยเหลือเพื่อน ๆ ทำกิจกรรมได้

2) ความภูมิใจในตัวเอง มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่

(1) แสดงความพอใจเมื่อมีโอกาสได้เลือกกิจกรรมด้วยตนเอง

(2) แสดงความดีใจเมื่อทำอะไรได้สำเร็จด้วยทำทางหรือวาจา

(3) แสดงหรืออวดผลงานของตนเอง

(4) แสดงความพอใจเมื่อมีคนอื่นชื่นชม

(5) แสดงความพอใจเมื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ได้สำเร็จ

3) แนวทางการสังเกตพฤติกรรมและเกณฑ์การให้คะแนนในแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองมีจำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วยพฤติกรรมที่ต้องสังเกต 2 ด้าน มีด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง จำนวน 5 ข้อ และด้านความภูมิใจในตัวเอง จำนวน 5 ข้อ โดยสังเกตก่อนทดลอง 4 วันและหลังการทดลอง 4 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ในช่วงเวลาเดียวกันทั้งก่อนทดลองและหลังการทดลอง คือ ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรีเวลาตั้งแต่ 09.20-10.20 น. และสังเกตเด็กวันละ 3 คน คนละ 5 นาทีแล้ววนกลับมาสังเกตอีกครั้งจนครบตามเวลาที่กำหนด (ช่วงเวลายืดหยุ่นตามความเหมาะสม) รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน คือ

ให้ 1 คะแนน เมื่อพบพฤติกรรมตรงตามรายการพฤติกรรมที่กำหนด

ให้ 0 คะแนน เมื่อไม่พบพฤติกรรมตามรายการพฤติกรรมที่กำหนด

4) สร้างคู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบไปด้วย ลักษณะแบบสังเกต การกำหนดเงื่อนไขของผู้สังเกต วิธีการสังเกต วิธีการประเมินพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย องค์กรประกอบพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) นำแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองและคู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ ปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

(2) ส่งแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองและคู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจอีกครั้ง

(3) นำแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยและคู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเอง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบของวัตถุประสงค์ รายการสังเกตพฤติกรรมของแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเอง โดยค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00 ซึ่งแสดงว่ามีความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ค่า IOC ที่ต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 (รัชนีคุณ ภิญ โภทยานุวัฒน์ 2557, น.6-47)

(4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองและคู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องความตรง ความชัดเจนของพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ และเกณฑ์การให้คะแนน

(5) นำแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองและคู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับเด็กอนุบาลปีที่ 2-3 ในห้องเรียนละชั้น โรงเรียนบ้านบัว ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และตรวจสอบหาค่าความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน โดยมีผู้ประเมิน 2 คน ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองเดียวกัน เด็กที่สังเกตคนเดียวกัน ระยะเวลาเดียวกัน นำคะแนนที่ได้จากการสังเกตของผู้ประเมิน 2 คน ไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.94 แสดงว่าแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในเชิงเหตุผล ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.74 (กาญจนา ลินทรตันศิริกุล 2555, น.9-70)

(6) ตรวจสอบความถูกต้องและรูปแบบการจัดพิมพ์ของคู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองและแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยอีกครั้ง ก่อนจัดทำฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

4.1 สังเกตก่อนการทดลอง ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในสัปดาห์ก่อนการทดลองใช้เวลา 4 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรีเวลาตั้งแต่ 09.20 - 10.20 น. โดยสังเกตเด็กวันละ 3 คน จากนั้นผู้วิจัยนำผลการสังเกตมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติให้กับเด็กปฐมวัยตามคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เวลา 09.20 – 10.25 น. ใช้เวลาในการทำกิจกรรมวันละประมาณ 65 นาที ดำเนินการทดลองติดต่อกันเป็นเวลา 5 สัปดาห์

4.3 สังเกตหลังการทดลอง ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยในสัปดาห์หลังการทดลองใช้เวลา 4 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรีเวลาตั้งแต่ 09.20 – 10.20 น. โดยสังเกตเด็กวันละ 3 คน จากนั้นผู้วิจัยนำผลการสังเกตมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์คะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยเป็นรายด้าน คือ ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง ด้านความภูมิใจในตัวเอง และคะแนนรวมทั้ง 2 ด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 เปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติด้วยการทดสอบโดยใช้เครื่องหมาย (Sign Test)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่าง ๆ ดังนี้

6.1 สถิติสำหรับการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

6.1.1 โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเอง (รัชนีกุล วิทยุโณภานุวัฒน์ 2557, น.6-47) ดังนี้

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่าง จุดประสงค์กับเนื้อหาในแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองหรือระหว่างพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองกับจุดประสงค์

ΣR หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

6.1.2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ใช้สูตรของเพียร์สัน (กาญจนา ลินทรัตน์ศิริกุล 2555, น.9-70) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{N\Sigma XY - \Sigma X\Sigma Y}{\sqrt{[N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2][N\Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}}$$

r_{tt} หมายถึง ความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย

N หมายถึง จำนวนเด็ก

X หมายถึง คะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรม โดยได้จากผู้วิจัยคนที่ 1

Y หมายถึง คะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรม โดยได้จากผู้ช่วยวิจัยคนที่ 2

6.2 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.2.1 **หาค่าเฉลี่ย** โดยใช้สูตรการคำนวณ (นงลักษณ์ วิรัชชัย 2555, น.10-30) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{n}$$

\bar{X} หมายถึง ค่าเฉลี่ย

ΣX หมายถึง ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n หมายถึง จำนวนนักเรียนทั้งหมด

6.2.2 **ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน** โดยใช้สูตรในการคำนวณ (นงลักษณ์ วิรัชชัย 2555, น.10-38) ดังนี้

$$SD = \sqrt{\frac{n\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{n(n-1)}}$$

S.D. หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ΣX หมายถึง ผลรวมคะแนนทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

$(\Sigma X)^2$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

n หมายถึง จำนวนนักเรียนทั้งหมด

6.3 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก จึงต้องใช้สถิติพารามตริกที่เหมาะสมในการเปรียบเทียบความแตกต่างของประชากร 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน คือ การใช้การทดสอบโดยใช้

เครื่องหมาย ซึ่งเป็นการทดสอบแบบนับจำนวนเครื่องหมายบวก (+) และเครื่องหมาย (-) ที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลง โดยมีวิธีการทดสอบสมมติฐาน (วรรณดี แสงประทีปทอง, 2554, น. 13-33 ถึง 13-34) มีขั้นตอน ดังนี้

1. ตั้งสมมติฐาน ตั้งสมมติฐานในการทดสอบ ดังนี้
 - H_0 : คะแนนก่อนและหลังการการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน
 - H_1 : คะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน โดยคะแนนหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าคะแนนก่อนจัดกิจกรรม
2. กำหนดนัยสำคัญ
 - $\alpha = .01$
3. หาผลต่างระหว่างข้อมูล 2 ชุดที่ละคู่ โดยข้อมูลค่าแรกหรือคะแนนก่อนการทดลองแทนด้วย X ข้อมูลค่าหลังหรือคะแนนหลังการทดลองแทนด้วย Y และให้เครื่องหมายดังนี้
 - 3.1 ให้เครื่องหมายบวก (+) ถ้า $Y > X$
 - 3.2 ให้เครื่องหมายลบ (-) ถ้า $Y < X$
 - 3.3 ให้ตัวเลข 0 ถ้า $Y = X$
4. นับจำนวนเครื่องหมาย + และเครื่องหมาย - สำหรับ 0 ให้ตัดออก ให้ n แทนผลรวมของจำนวนคู่ที่มีเครื่องหมาย + และ - รวมกัน
5. ให้ r แทนจำนวนเครื่องหมาย + หรือเครื่องหมาย - ที่มีจำนวนน้อยกว่า
6. นำค่า r ที่ได้จากข้อ 5 ไปเทียบกับ rวิกฤตที่ได้จากตาราง (ในภาคผนวก) และจะปฏิเสธ สมมติฐาน H_0 เมื่อ r ที่คำนวณน้อยกว่าหรือเท่ากับ r วิกฤตที่ได้จากตาราง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลวิจัย เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา เป็นการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์คะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง ด้านความภูมิใจในตัวเอง และคะแนนรวมทั้ง 2 ด้าน

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์คะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง ด้านความภูมิใจในตัวเอง และคะแนนรวมทั้ง 2 ด้าน

ตารางที่ 4.1 แสดงคะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง ด้านความภูมิใจในตัวเอง และคะแนนรวมทั้ง 2 ด้าน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเป็นรายบุคคล

คนที่	ความเชื่อมั่นในตัวเอง (5 คะแนน)		ความภูมิใจในตัวเอง (5 คะแนน)		รวมทั้ง 2 ด้าน (10 คะแนน)	
	ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ	หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ	ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ	หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ	ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ	หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ
1	2	5	2	4	4	9
2	2	4	1	4	3	8
3	2	4	2	3	4	7
4	3	5	2	4	5	9

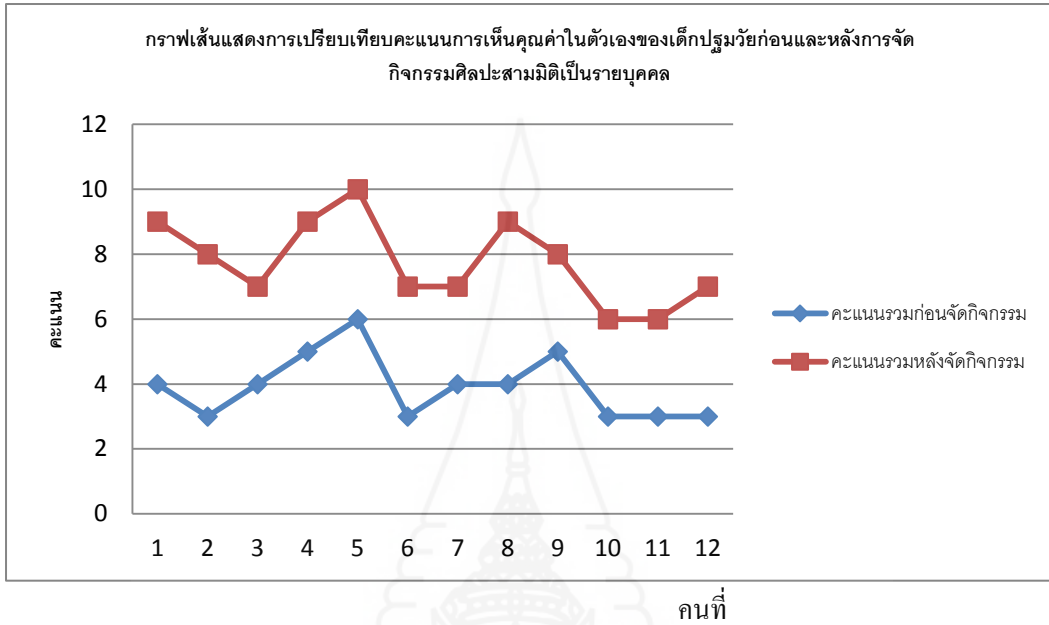
ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คนที่	ความเชื่อมั่นในตัวเอง (5 คะแนน)		ความภูมิใจในตัวเอง (5 คะแนน)		รวมทั้ง 2 ด้าน (10 คะแนน)	
	ก่อนการจัด กิจกรรม ศิลปะสามมิติ	หลังการจัด กิจกรรม ศิลปะสามมิติ	ก่อนการจัด กิจกรรม ศิลปะสามมิติ	หลังการจัด กิจกรรม ศิลปะสามมิติ	ก่อนการจัด กิจกรรม ศิลปะสามมิติ	หลังการจัด กิจกรรม ศิลปะสามมิติ
	5	3	5	3	5	6
6	1	4	2	3	3	7
7	2	4	2	3	4	7
8	2	4	2	5	4	9
9	3	4	2	4	5	8
10	2	3	1	3	3	6
11	1	3	2	3	3	6
12	1	3	2	4	3	7
รวม	24	48	23	45	47	93
ค่าเฉลี่ย	2.00	4.00	1.92	3.75	3.92	7.75
S.D.	0.74	0.71	0.51	0.72	0.99	1.23

จากตารางที่ 4.1 พบว่า การเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โดยรวมทั้งสองด้าน ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99 และหลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.23 คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้น 3.83

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 และหลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้น 2.00 ส่วนด้านความภูมิใจในตัวเอง ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 และหลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้น 1.83

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย รวมทั้ง 2 ด้าน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเป็นรายบุคคล แสดงเป็นกราฟเส้นได้ดังนี้

ภาพที่ 4.1 กราฟเส้นแสดงการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

จากกราฟแสดงให้เห็นว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ คะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองรวมทั้งสองด้านสูงสุดอยู่ที่ 6 คะแนน ส่วนคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 3 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ พบว่า คะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองรวมทั้งสองด้านสูงสุดอยู่ที่ 10 คะแนน ส่วนคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 6 คะแนน

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัด
กิจกรรมศิลปะสามมิติ

ตารางที่ 4.2 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนรวมของการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ก่อน
และหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

คนที่	คะแนนรวมก่อนการจัด	คะแนนรวมหลังการจัด	การแสดงผลข้อมูล	เครื่องหมาย
	กิจกรรมศิลปะสามมิติ (คะแนน)	กิจกรรมศิลปะสามมิติ (คะแนน)		
	X	Y		
1	4	9	Y > X	+
2	3	8	Y > X	+
3	4	7	Y > X	+
4	5	9	Y > X	+
5	6	10	Y > X	+
6	3	7	Y > X	+
7	4	7	Y > X	+
8	4	9	Y > X	+
9	5	8	Y > X	+
10	3	6	Y > X	+
11	3	6	Y > X	+
12	3	7	Y > X	+

สรุป เครื่องหมาย (+) เท่ากับ 12 เครื่องหมาย (-) เท่ากับ 0
r คำนวณคือ 0 และ r วิกฤตที่ได้จากตารางคือ 1 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1
นัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย หลังการทดลองสูงกว่า
ก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

การสรุปการวิจัยครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ทวย

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ทวย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

1.2 สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ทวยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ มีการเห็นคุณค่าในตัวเองสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชายและหญิง อายุ 4-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล โรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชายและหญิง อายุ 4-6 ปี จำนวนเด็ก 12 คน ที่ศึกษาอยู่ในห้องเรียนคละชั้น ในระดับชั้นอนุบาล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) *เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง* คือ คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย แนวทางการจัดกิจกรรม วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม กิจกรรมศิลปะสามมิติ บทบาทครูในการจัดกิจกรรม บทบาทเด็กในการจัดกิจกรรม สถานที่จัดกิจกรรมและเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

2) *เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล* คือ แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมแบบสำรวจรายการ จำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมพฤติกรรม 2 ด้าน คือ ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง 5 ข้อ และด้านความภูมิใจในตัวเอง 5 ข้อ

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) *สังเกตก่อนการทดลอง* ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในสัปดาห์ก่อนการทดลองใช้เวลา 4 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรีเวลาตั้งแต่ 09.20 - 10.20 น. โดยสังเกตเด็กวันละ 3 คน จากนั้นผู้วิจัยนำผลการสังเกตมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) *ดำเนินการทดลอง* ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติให้กับเด็กปฐมวัยตามคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เวลา 09.20 – 10.25 น. ใช้เวลาในการทำกิจกรรมวันละประมาณ 65 นาที ดำเนินการทดลองติดต่อกันเป็นเวลา 5 สัปดาห์

3) *สังเกตหลังการทดลอง* ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยในสัปดาห์หลังการทดลองใช้เวลา 4 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรีเวลาตั้งแต่ 09.20 – 10.20 น. โดยสังเกตเด็กวันละ 3 คน จากนั้นผู้วิจัยนำผลการสังเกตมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ มาใช้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์คะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยเป็นรายด้าน คือ ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง ด้านความภูมิใจในตัวเอง และคะแนนรวมทั้ง 2 ด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) เปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติด้วยการทดสอบโดยใช้เครื่องหมาย

1.4 ผลการวิจัย

1.4.1 การเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โดยรวมทั้งสองด้าน พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิตีมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99 และหลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.23 คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้น 3.83

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิตีมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 และหลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้น 2.00 ส่วนด้านความภูมิใจในตัวเอง พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิตีมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 และหลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้น 1.83

1.4.2 การเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ทวย และเพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ทวย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ผลการวิจัยพบว่าการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โดยรวมทั้งสองด้านคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม และการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ผลการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย พบว่า คะแนนการเห็นคุณค่าในตัวเองหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยอภิปรายในแต่ละด้านได้ ดังนี้

2.1.1 ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง พบว่า เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเป็นกิจกรรมปลายเปิด ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ขั้นเตรียมการ ที่เด็กได้เลือกจัดเตรียมวัสดุมาจากบ้านตามความสนใจ มีโอกาสเลือกวัสดุที่จะนำมาใช้เพื่อสร้างผลงานของตนเอง ซึ่งทำให้เด็กมีอิสระในการเลือกวัสดุและรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการเปิดโอกาสให้เด็กได้ช่วยเหลือครูในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์จัดวางในชั้นเพื่อใช้จัดกิจกรรมในแต่ละวัน ทำให้เด็กไม่เพียงรู้สึกที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เท่านั้น แต่ยังสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ ในขั้นจัดกิจกรรมที่ประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นสร้างสรรค์งาน และขั้นสรุป เป็นขั้นที่เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ได้สร้างสรรค์งานอย่างอิสระตามความสนใจ ผ่านวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายอย่างเหมาะสมกับวัย โดยไม่สกัดกั้นความคิดของเด็ก ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กกล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกอย่างอิสระ การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำในสิ่งที่ตนเองได้เลือกตามความสนใจ ทำให้เด็กมีแรงจูงใจและความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จและเมื่อได้ลงมือทำงานแล้วทำให้สำเร็จดังที่ตั้งใจไว้ ทำให้เด็กรับรู้ถึงความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และรู้สึกดีเกี่ยวกับตนเอง นอกจากนี้เมื่อเด็กทำผลงานสำเร็จและมีโอกาสออกมานำเสนอผลงานของตนเอง เด็กได้พูดคุย ตอบคำถามเกี่ยวกับผลงานของตนเองกับได้รับความสนใจและคำชมเชยจากเพื่อนและครู ทำให้เด็กกล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างเต็มความสามารถและเกิดความมั่นใจ จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ได้ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการทำงานตามความสนใจ ทำให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ กล้าสร้างสรรค์ ทำงานด้วยตนเองจนประสบความสำเร็จผลงานเป็นที่ยอมรับ ส่งผลให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ องค์การ อินทรมพรรย (2556) ที่ได้กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระ ทำให้เด็กกล้าคิดกล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักสังเกต ทำให้ทำงานอย่างมีขั้นตอน ประสบผลสำเร็จในการทำงานและเกิดเป็นผลงานเป็นที่ยอมรับ ส่งผลทำให้เด็กมีความมั่นใจในตัวเอง เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองและเห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น เช่นเดียวกับ Erikson (1959, อ้างถึงใน พัชรี ผลโยธิน และดวงเดือน ศาสตร์ภักทร, 2556, น.9-38) ได้กล่าวว่า การที่เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระ ได้เล่น ได้สำรวจสิ่งต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถจะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง เด็กรู้สึกดีกับตัวเอง และวัฒนา มัคคสมัน (2558, น. 8-39 ถึง 8-43) ที่ได้กล่าวว่า การให้เด็กมีอิสระเสรีในการลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองและกระตุ้นให้เด็กได้

ช่วยเหลือตนเองตามวัย ได้ทำสิ่งที่เด็กถนัดและสนใจจนประสบความสำเร็จ จะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง

2.1.2 ด้านความภูมิใจในตัวเอง พบว่า เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ รวมทั้งคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัย โดยให้เด็กได้ทำกิจกรรมง่าย ๆ ที่คุ้นเคยก่อนที่จะทำกิจกรรมที่มีความซับซ้อน ทำให้เด็กพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการสร้างชิ้นงานอย่างค่อยเป็นค่อยไป ประกอบการให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมทุกวัน ทำให้เด็กมีความคล่องตัวเพิ่มพูนความมั่นใจและสามารถทำงานทุกชิ้นได้จนสำเร็จด้วยตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดความภูมิใจในตัวเอง ดังที่ วิลลาวัลย์ ทิพย์สุวรรณพร(2548, น.86-96) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะที่让孩子ฝึกปฏิบัติฝึกฝนและทำอย่างต่อเนื่อง ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สามารถทำงานจนประสบความสำเร็จได้

นอกจากนี้การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและจิตภาพ เป็นส่วนสำคัญหนึ่งที่ช่วยสร้างเสริมความภูมิใจในตัวเอง โดยทางกายภาพจัดให้มีบริเวณทำกิจกรรมอย่างเพียงพอ จัดโต๊ะให้เด็กได้ทำกิจกรรมในลักษณะกลุ่มย่อย เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พูดคุย สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น จัดสื่อวัสดุอุปกรณ์มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของเด็ก มีระบบจัดเก็บบนชั้นวาง เพื่อให้เด็กสามารถเลือก หยิบใช้ และจัดเก็บได้ด้วยตนเอง รอบห้องเรียนมีพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานเด็กทุกคน ทำให้เด็กทุกคนตระหนักว่า ผลงานของพวกเขามีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ทางจิตภาพ ครูสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ผ่อนคลาย เป็นมิตร เป็นอิสระไม่เครียด ทำให้เด็กรู้สึกสบายใจผ่อนคลาย อบอุ่น ปลอดภัยไม่วิตกกังวล กล้าแสดงออก ใช้ความคิดสร้างสรรค์งานอย่างเต็มความสามารถ ประกอบกับการเสริมแรงทางบวก ที่เป็นการให้กำลังใจ ชื่นชม ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเมื่อต้องการ ทำให้เด็กมีกำลังใจ มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมและมีความรู้สึกดีต่อตัวเองที่สามารถสร้างผลงานที่ตนพอใจและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มก่อให้เกิดความภูมิใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ชนิพรธณ จาติเสถียร (2561, น.6-24 ถึง 6-25) ที่ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนทั้งทางกายภาพและจิตภาพ ที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นคนสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียนช่วยส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็ก และวัฒนา มัคคสมัน (2558, น. 8-39 ถึง 8-43) ที่ได้กล่าวว่า การจัดบรรยากาศเป็นที่ยอมรับให้มีความสำคัญกับเด็ก การกล่าวชื่นชมความสามารถและความสำเร็จของเด็ก เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเอง ซึ่งเด็กวัยนี้จะชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวเอง อาจจะมีเลอะเทอะบ้างหรือทำไม่ดีเท่าที่ควรเพราะด้วยข้อจำกัดด้านการเจริญเติบโตยังไม่เต็มที่ของเด็ก แต่เมื่อได้รับการยอมรับและชื่นชมในสิ่งที่เขาทำสำเร็จ จะทำให้เด็กเกิดความภูมิใจ รู้สึกดีและเห็นคุณค่าในตัวเอง

2.2 ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย แสดงให้เห็นว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติมีการเห็นคุณค่าในตัวเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา มัคคสมัน (2539) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีการเห็นคุณค่าในตัวเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และก่อนทดลองสอนเด็กกลุ่มทดลองและเด็กกลุ่มควบคุมมีการเห็นคุณค่าในตัวเองไม่แตกต่างกัน เมื่อสิ้นสุดการทดลอง 12 สัปดาห์ กลุ่มทดลองที่เรียนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีการเห็นคุณค่าในตัวเองสูงกว่าเด็กกลุ่มควบคุมที่เรียนตามแผนการสอนปกติ ยังมีงานวิจัยของมัทนา นวลสิงห์ (2548) ที่ศึกษาเรื่องผลการใช้กิจกรรมการวาดภาพประกอบการเล่านิทานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองตากวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่เข้ากิจกรรมการวาดภาพประกอบการเล่านิทานมีความคิดสร้างสรรค์และมีการเห็นคุณค่าในตัวเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รวมถึงงานวิจัยของวิภาพร บุญวงษ์ (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคปกับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ผลวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบไฮ/สโคปกับการจัดประสบการณ์แบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบไฮ/สโคป สูงกว่าการจัดประสบการณ์แบบปกติ และงานวิจัยของทิพภาพร สุวรรณไตรย์ (2553) ที่ศึกษา เรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่านและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่านและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ความพร้อมด้านการอ่านและการเห็นคุณค่าในตนเอง หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่านและการเห็นคุณค่าในตนเอง สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

3.1.1 การจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ครูควรศึกษาคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติให้เข้าใจ เพื่อให้การจัดกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งส่งผลให้เด็กสนใจและกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม

3.1.2 ครูผู้สอนควรฝึกทำกิจกรรมศิลปะสามมิติแต่ละกิจกรรมก่อนนำไปจัดกับเด็ก เพื่อให้เกิดความเข้าใจ สามารถให้คำแนะนำแก่เด็กได้อย่างถูกต้อง

3.1.3 ครูผู้สอนควรเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ล่วงหน้าให้พร้อมใช้สำหรับกิจกรรมแต่ละวัน เนื่องจากการจัดเตรียมวัสดุในบางกิจกรรมเด็กยังไม่สามารถช่วยได้ เช่น การตัดกล่อง กระดาษเป็นรูปทรง การร้อยด้ายใส่เข็ม เป็นต้น

3.1.4 ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ เพราะทุกขั้นตอนมีส่วนช่วยส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเอง

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กในเด็กปฐมวัย ในช่วงอายุ 3-4 ปี

3.2.2 ควรมีการศึกษากิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัย

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

บรรณานุกรม

- กัญจนา ลินทรัตน์ศิริกุล. (2555). เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและการเรียนการสอน. หน่วยที่ 8-15.* (พิมพ์ครั้งที่ 4, น. 9 -1 ถึง 9 -83). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กนกกร บุษยะกนิษฐ, ธนภัทร อนะมาน, สุทธิพรธม ชีรพงศ์, กฤษณี ภูพัฒน์, และขวัญใจ จริญญา ทัศนกร. (2550). *สื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี).* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.* กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กุดสุมา แผลงทับ. (2553). *ผลของการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่มีต่อการสร้างสมาธิของเด็กปฐมวัย ชั้นปีที่ 1 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วัดนาพรม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี.* (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.
- จินตนา สงวนแก้ว. (ม.ป.ป.). *การเห็นคุณค่าในตนเอง.* สืบค้นจาก <http://www.taamkru.com/การเห็นคุณค่าในตนเอง>.
- จิราภรณ์ ส่องแสง. (2549). ศิลปะกับเด็กปฐมวัย. *วิชาการ*, 10 (3), 45- 54.
- ฉัตรชัย วิเทศน์. (2553). การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง. *วิชาการ*, 13 (1), 80-86.
- ชนิพรรณ จาติเสถียร. (2557). การสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการประเมินและสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัย. หน่วยที่ 1-8.* (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 7-1 ถึง 7-69). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนิพรรณ จาติเสถียร. (2561). การออกแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจสำหรับเด็กปฐมวัย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดประสบการณ์ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ และสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1-8.* (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 6-1 ถึง 6-64). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชุนตพร ศรีนนท์. (2554). ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย. สืบค้นจาก chanuo10.blogspot.com/...

/4-cooperetive-learning-confedence-self.html.

ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. (ม.ป.ป.). การเห็นคุณค่าในตนเอง. สืบค้นจาก

<http://ns2.ph.mahidol.ac.th/phklb/knowledgefiles/Selfteem.pdf>

เต็มศักดิ์ สุขวิบูลย์. (2552). การพัฒนาเครื่องมือประเภทมาตราประมาณค่า(Rating Scale)ใน

งานวิจัย. สืบค้นจาก ms.src.ku.ac.th/schedule/Files/2553/oct/127086.doc.

ทิพพาพร สุวรรณไทรย์. (2553). การพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอน

ภาษาแบบธรรมชาติเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน และการเห็นคุณค่าในตนเอง

ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์).

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

นลินี ฌ นคร. (2557). แนวคิดในการประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารการสอน ชุด

วิชาการประเมินและสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัย. หน่วยที่ 1-8. (พิมพ์ครั้งที่ 1, น.

1-1 ถึง 1-35). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิติธร ปิลวาสน์. (ม.ป.ป.). เชื่อมมั่นในตัวเอง. สืบค้นจาก <http://www.taamkru.com/th>

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ : สถิติบรรยายและสถิติพาราเมตริก.

ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและการเรียนการสอน* หน่วยที่ 8 – 11.

(พิมพ์ครั้งที่ 4, น.10-1 ถึง 10-274). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มณีนรัตน์ ทนงอาจ. (2558). ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของ

เด็กปฐมวัย โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๕๒ (ชุมชนนาค่า) จังหวัดอุดรธานี. (การศึกษา

ค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,

นนทบุรี.

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภามิต. (2553). การเรียนรู้กับการเรียนการสอน. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา*

สัมมนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 1-5. (พิมพ์ครั้งที่

1, น. 2-1 ถึง 2-78). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประภัสร์ นิยมธรรม. (2522). ศิลปะของเด็กเชิงจิตวิทยา. *วิชาการ*, 216 (1), 1-53.

พัชรี ผลโยธิน. (2558). แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย. ใน *เอกสารการสอน*

ชุดวิชาการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย. (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 1-1 ถึง 1-50).

นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- พัชรี ผลโยธินและ ดวงเดือน ศาสตรภัทร. (2556). *หน่วยที่ 9 การวัดประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*. หน่วยที่ 8-15. (พิมพ์ครั้งที่ 2, น. 9-1 ถึง 9-36). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระพงษ์ กุลพิศาล. (2545). *สมองลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- พรสวรรค์ พาคำสิงห์. (2553). *การจัดกิจกรรมการปั้นเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยความร่วมมือของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- มณฑนา นวลสิงห์. (2548). *ผลของการใช้กิจกรรมการวาดภาพประกอบการเล่านิทานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองตากวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- มณีนรัตน์ ทนงอาจ. (2558). *ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๘๒ (ชุมชนนาข้าว) จังหวัดอุดรธานี*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ราศี ทองสวัสดิ์. (2556). *การจัดประสบการณ์เพื่อฝึกทักษะทางภาษาแก่เด็กปฐมวัย ในเอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของเด็กปฐมวัย*. หน่วยที่ 1-7. (พิมพ์ครั้งที่ 12, น. 169-238). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัชนิกุล ภิญญาภาณุวัฒน์. (2557). *การสร้างเครื่องมือวัดด้านพุทธิพิสัย*. ใน *ประมวลสาระ ชุดวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา หน่วยที่ 6-10*. (พิมพ์ครั้งที่ 2, น. 6-1 ถึง 6-73). นนทบุรี: สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัฒนา ปุญญฤทธิ. (2557). *การประเมินและการสร้างเสริมพฤติกรรมด้านอารมณ์ - จิตใจของเด็กปฐมวัย*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการประเมินและสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 9-15*. (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 9-1 ถึง 9-53). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2539). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กอนุบาล*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- วัฒนา มัคคสมัน. (2558). การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปฐมวัย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1-8*. (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 8-1 ถึง 8-45).
 นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2554). สถิตินันทพาราเมตริก. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา ฉบับปรับปรุง หน่วยที่ 11-15*. (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 13-1 ถึง 13-79).
 นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิภาพร บุญวงษ์. (2551). *การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคปกับการจัดประสบการณ์แบบปกติ*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2556). การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1-7*. (พิมพ์ครั้งที่ 11, น. 205-262). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิลาวณิชย์ ทิพย์สุวรรณพร. (2548). *เอกสารการสอนศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย*. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วิลาสินี ทองแถบ. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมศิลปะโดยใช้วัสดุเหลือใช้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในเด็กปฐมวัย*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย แนวคิดเชิงทฤษฎี-วัยเด็กตอนกลาง* (พิมพ์ครั้งที่ 9). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สกรินทร์ บุตรโพธิ์. (2556). *การพัฒนาการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างสมาธิ*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล. (2554). *เข้าใจใส่ใจวัยรุ่น*.
 สืบค้นจาก <http://www.factsforlifethai.cf.mahidol.ac.th/teenager/support02.php>
- สำนักงานคณะกรรมการรับรองมาตรฐานและคุณภาพ (องค์การมหาชน). (2558). *ผลการประเมินภายนอกรอบที่ 3 ของคณะกรรมการรับรองมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โรงเรียนบ้านแม่ทวย*. ม.ป.พ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุชนม์ ปิยพงศ์โกวิท. (2552). *ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ที่มีต่อทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ของเด็กปฐมวัย*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุทธิชัย ปัญญาโรจน์. (2554). *ความเชื่อมั่นในตัวเอง*. สืบค้นจาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/markandtony/2011/10/06/entry-1>.
- สุชนิ ลิกะไชย. (2555). *ผลการใช้โปรแกรมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ สำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุพัตรา ทาวงศ์. (ม.ป.ป.). *ความภูมิใจในตนเอง*. สืบค้นจาก dspace.spu.ac.th/bitstream/123456789/1041/1/ความภาคภูมิใจในตนเอง.doc.
- สุรพงศ์ อัมพวงษ์. (2550). *ความภูมิใจในตนเอง*. สืบค้นจาก <http://www.clinicdek.com/?p=638>.
- สงกรานต์ อนุสุเรนทร์. (2556). *ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยดินกระดาษที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อารีรัตน์ มุกดามนตรี. (2558). *การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตน*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- อัญชลี ไชยวรรณ. (2553). *การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย*. สืบค้นจาก <http://www.e-child-edu.com>.
- องค์การ อินทรมพรรษ์. (2556). *กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ ในเอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1-7*. (พิมพ์ครั้งที่ 11, น. 263-356). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรทัย บุญเที่ยง. (2555). *ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์งานกระดาษแบบสามมิติที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

Flauto, M. (1998). *Art as an Avenue to Enhance Self-Esteem* (Master's thesis). Youngstown State University, Youngstown.

Mejudhon, F. (2013). The development of art skills for preschool children using a creative art activity model. *Fine Arts International Journal*. 17 (2), 157-164.

Mayesky, M., Neuman, D., & Wloodkowski, R.J. (1985). *Creative activities for young children*. New York: Delmar.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

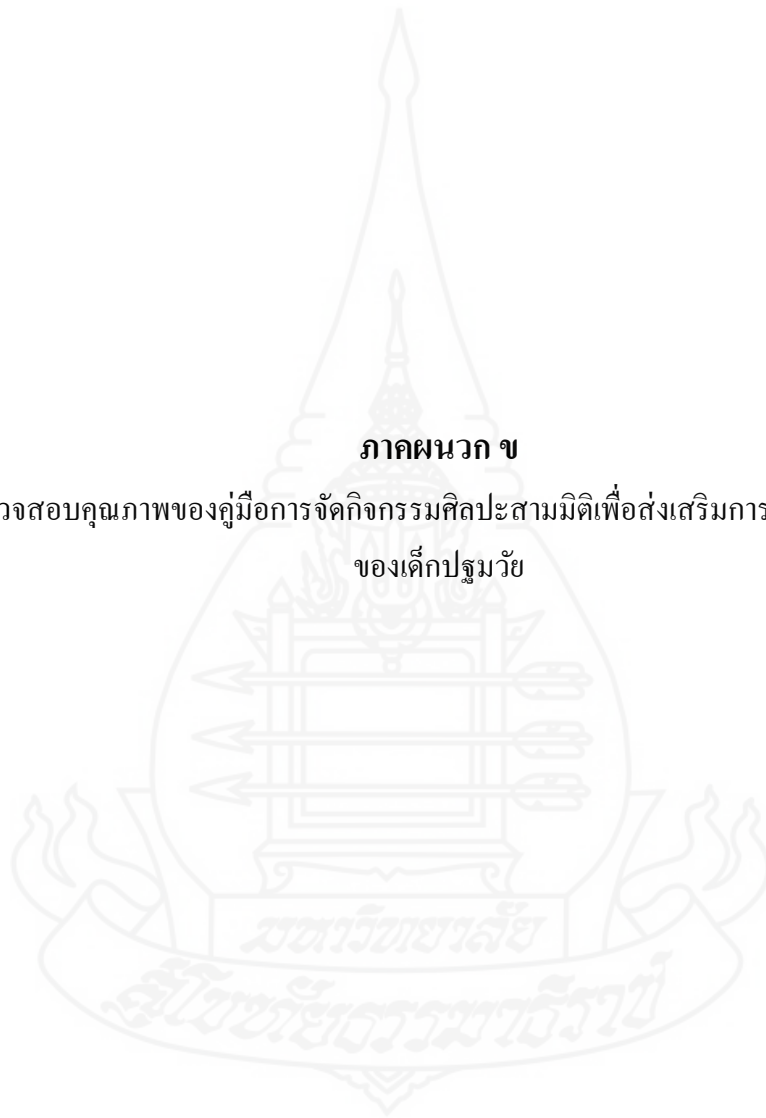
1. **ชื่อ** นายฉัตรมงคล รัตนปัญญา
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปงสนุก
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านปงสนุก ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52000
วุฒิการศึกษา ศษ.บ. การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ศษ.ม. การบริหารการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
ประสบการณ์หรือความชำนาญ
 รับราชการครูและปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนการสอน ระยะเวลา 10 ปี
 ปัจจุบัน ตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปงสนุก ระยะเวลา 4 ปี

2. **ชื่อ** นางปฤษณา คำรงค์ชีพ
ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ ชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
วุฒิการศึกษา กศ.ม. การศึกษามหาบัณฑิต สาขา การศึกษาปฐมวัย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ
 การสอนระดับปฐมวัยและรับผิดชอบงานด้านการศึกษาระดับปฐมวัย
 ระยะเวลา 24 ปี ปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่ศึกษานิเทศก์ ระยะเวลา 10 ปี

3. **ชื่อ** นางกาญจนา ประยูรคำ
ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน โรงเรียนอนุบาลปง(บ้านนาปริง) ตำบลนาปริง อำเภอปง จังหวัดพะเยา 56140
วุฒิการศึกษา คบ.ครุศาสตรบัณฑิต สาขา การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
 ศษ.ม.ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัย
 เชียงใหม่
ประสบการณ์หรือความชำนาญ
 รับราชการครูและปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนการสอน ระยะเวลา 21 ปี
 ปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่ครูปฐมวัย เป็นระยะเวลา 10 ปี

ภาคผนวก ข

ผลการตรวจสอบคุณภาพของกลุ่มการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเอง
ของเด็กปฐมวัย

ตารางสรุปผลการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็น
คุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			\bar{X}	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1.คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติมีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วนเหมาะสม	4	5	4	4.33	ระดับมาก
2.แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเอง	4	5	4	4.33	ระดับมาก
3.วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการส่งเสริมคุณค่าในตัวเองในนิยามศัพท์	4	5	4	4.33	ระดับมาก
4.ขั้นตอนการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	5	5	5	5.00	ระดับมากที่สุด
5.ประเภทกิจกรรมสอดคล้องกับนิยามศัพท์ของกิจกรรมศิลปะสามมิติ	3	4	4	3.67	ระดับมาก
6.ลักษณะของกิจกรรมศิลปะเหมาะสมกับเด็กวัย 4-6 ปี	4	4	4	4.00	ระดับมาก
7.วิธีการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4	4	4	4.00	ระดับมาก
8.ระยะเวลาของกิจกรรมมีความเหมาะสม	4	4	4	4.00	ระดับมาก
9.บทบาทครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติมีความเหมาะสม	4	5	4	4.33	ระดับมาก
10.บทบาทเด็กในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติมีความเหมาะสม	5	5	5	5.00	ระดับมากที่สุด
11.การจัดตารางกิจกรรมศิลปะสามมิติในแต่ละสัปดาห์มีความเหมาะสม	4	4	5	4.33	ระดับมาก
รวมผลการประเมิน	45	50	47	4.30	ระดับมาก

เกณฑ์การแปลผลการหาคุณภาพเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (เต็มศักดิ์ สุขวิบูลย์ 2552, น. 4) ในการแปลผลการหาคุณภาพคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย		ระดับความคิดเห็น
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

**ตารางสรุปผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเอง
ของเด็กปฐมวัย**

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1.แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กอายุ 4-6 ปี	1	1	1	1	ใช้ได้
2.พฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองเหมาะสมสามารถการวัดการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	ใช้ได้
3.ระบอบคัพระกอบพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองที่สามารถสังเกตได้	1	1	0	0.67	ใช้ได้
4.พฤติกรรมด้านความเชื่อมั่นในตัวเองมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์การเห็นคุณค่าในตัวเอง					
4.1 กล้าแสดงออก กล้าพูดแสดงความคิดเห็น	1	1	1	1	ใช้ได้
4.2 กล้าตัดสินใจในการทำกิจกรรม	1	1	1	1	ใช้ได้
4.3 อาสาในการจัดเตรียม จัดเก็บอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม	0	1	1	0.67	ใช้ได้
4.4 ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้	1	1	0	0.67	ใช้ได้
4.5 ช่วยเหลือเพื่อน ๆ ในการทำกิจกรรมได้	1	0	1	0.67	ใช้ได้
5.พฤติกรรมด้านความภูมิใจในตัวเองมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์การเห็นคุณค่าในตัวเอง					
5.1 แสดงความพอใจเมื่อมีโอกาสได้เลือกกิจกรรมด้วยตนเอง	0	1	1	0.67	ใช้ได้
5.2 แสดงความดีใจเมื่อทำอะไรได้สำเร็จ ด้วยท่าทางหรือวาจา	1	1	1	1	ใช้ได้
5.3 แสดงหรืออวดผลงานตนเอง	1	1	0	0.67	ใช้ได้

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
5.4 แสดงความพอใจเมื่อมีคนอื่นชื่นชม	1	1	1	1	ใช้ได้
5.5 แสดงความพอใจเมื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อนได้สำเร็จ	1	1	1	1	ใช้ได้
6.เกณฑ์การสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองมีความชัดเจนเหมาะสม	1	1	1	1	ใช้ได้
7.จำนวนรายการสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองมีความเหมาะสม	1	1	1	1	ใช้ได้
8.แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย	1	1	0	0.67	ใช้ได้

ภาคผนวก ง

ผลวิเคราะห์หาความความเสี่ยงของแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

ผลวิเคราะห์หาความความเที่ยง

ของแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยการสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองซึ่งเป็นคะแนนจากครู 2 คน โดยสังเกตพฤติกรรมด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง เริ่มจาก 1-5 ข้อ พฤติกรรมด้านความภูมิใจในตัวเอง จาก 6-10 ข้อ รวมจำนวน 10 ข้อ

เลขที่	เลขที่ 1		เลขที่ 2		เลขที่ 3		เลขที่ 4		เลขที่ 5		เลขที่ 6		เลขที่ 7		เลขที่ 8		เลขที่ 9		เลขที่ 10	
ครู	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค	ค
	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข	ข
ข้อ	น	น	น	น	น	น	น	น	น	น	น	น	น	น	น	น	น	น	น	น
	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่	ที่
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1
2	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0
3	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
4	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
7	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
8	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
9	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0
10	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม	5	6	5	6	5	6	3	3	4	4	5	5	4	4	4	5	4	4	3	3

จากตารางค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (กัญญา ลินทรัดนศิริกุล 2555, น.9-70) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

r_{tt} หมายถึง ความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย

N หมายถึง จำนวนเด็ก

X หมายถึง คะแนนจากการสอบโดยใช้เครื่องมือวิจัยฉบับที่ 1
/ คะแนนจากผู้ประเมินคนที่ 1

Y หมายถึง คะแนนจากการสอบโดยใช้เครื่องมือวิจัยฉบับที่ 2
/ คะแนนจากผู้ประเมินคนที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง คนที่	คะแนนรวมจากครูคน ที่ 1 (X)	คะแนนรวมจากครูคน ที่ 2 (Y)	XY	X ²	Y ²
1	5	6	30	25	36
2	5	6	30	25	36
3	5	6	30	25	36
4	3	3	9	9	9
5	4	4	16	16	16
6	5	5	25	25	25
7	4	4	16	16	16
8	4	5	20	16	25
9	4	4	16	16	16
10	3	3	9	9	9
Σ	42	46	201	182	224

$$\begin{aligned}
 r_{tt} &= \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}} \\
 &= \frac{(10)(201) - 42(46)}{\sqrt{[10(182) - (42)^2][10(224) - (46)^2]}} \\
 &= \frac{2,010 - 1,932}{\sqrt{[1,820 - 1,764][2,240 - 2,116]}} \\
 &= \frac{78}{\sqrt{6,944}} \\
 &= 0.94
 \end{aligned}$$

ภาคผนวก จ

คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2-3

1. แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

กิจกรรมศิลปะสามมิติเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการอย่างอิสระและเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจด้วยตัวเอง มีทั้งประเภท งานปั้น งานประดิษณ์ งานติดปะสามมิติ งานร้อย และงานโมบาย โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นมีลักษณะเป็นกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมศิลปะปลายเปิด ที่เด็กและครูร่วมกันจัดเตรียมอุปกรณ์ เด็กได้ใช้สื่ออุปกรณ์สร้างสรรค์งานศิลปะสามมิติตาม ความสนใจและความต้องการของตนเอง โดยครูเป็นผู้ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ ให้แรงเสริม กระตุ้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเองตามความถนัดและความต้องการ ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีการดำเนินการ ดังนี้

1.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและจิตภาพ

ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติควรจัดให้เหมาะสมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และบรรยากาศทางจิตภาพ ดังนี้

1.1.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จัดให้มีบริเวณทำกิจกรรมอย่างเพียงพอ โดยจัดโต๊ะให้เด็กได้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อย เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พูดคุย สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สื่ออุปกรณ์มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของเด็ก มีระบบจัดเก็บบนชั้นวาง เพื่อให้เด็กสามารถเลือกหยิบใช้ และจัดเก็บได้ด้วยตนเอง รอบห้องเรียนมีพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงาน โดยมีพื้นที่สำหรับเด็กทุกคน มีสัญลักษณ์ติดแสดงพื้นที่ของเด็กไว้จัดอยู่ในระดับสายตาเด็ก เพื่อให้เด็กทุกคนสามารถเยี่ยมชมผลงานของตนเองและเพื่อนได้ และสร้างความตระหนักว่า ผลงานของพวกเขา มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับ

1.1.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ ครูสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ผ่อนคลาย เป็นมิตร เป็นอิสระไม่เครียด เพื่อให้เด็กรู้สึกอบอุ่นสบายใจ ผ่อนคลาย ปลอดภัยไม่วิตกกังวลกล้าแสดงออก รวมทั้งคอยให้กำลังใจ ชื่นชม ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือ เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจ มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม มีความรู้สึกที่ดีต่อตัวเองและมีกำลังใจในการทำกิจกรรม

1.2 การจัดหาและจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

เด็กและครูมีส่วนร่วมในการจัดหาและจัดเตรียมอุปกรณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ครูจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อความต้องการของเด็กจัดกิจกรรม และวัสดุที่มีความหลากหลายแปลกใหม่ กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และความสนใจ จัดวางและนำเสนอวัสดุอุปกรณ์ให้ดึงดูดใจ จัดให้เป็นระเบียบโดยจัดวางบนชั้น หรือโต๊ะ ไม้ตะกร้า เพื่อสะดวกต่อการหยิบมาใช้และจัดเก็บคืน รวมทั้งจัดเตรียมวัสดุบางประเภทให้พร้อมก่อนทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมสร้างรูปทรงจากกระดาษกล่อง เด็กตัดกระดาษกล่องยังไม่ได้ ครูต้องจัดเตรียมตัดกระดาษกล่องให้เด็กไว้ล่วงหน้าก่อนทำกิจกรรม เป็นต้น

1.2.2 เด็กมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ที่เป็นวัสดุจากธรรมชาติในท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้ โดยให้เด็กรับผิดชอบในการจัดหาวัสดุมาจากบ้าน นอกจากนี้ให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดวาง วัสดุอุปกรณ์บนโต๊ะก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรม

1.3 การจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเอง มีแนวทางการจัดกิจกรรม ดังนี้

1.3.1 จัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ในช่วงเวลาของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยจัดกิจกรรมไว้ 5 ประเภท คือ งานปั้น งานประดิษมากรรม งานติดปะสามมิติ งานร้อย และงานโมบาย โดยหมุนเวียนกันไปในแต่ละวัน ตามตารางที่กำหนด (ภาคผนวก)

1.3.2 จัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ไว้ 3 ประเภท ในแต่ละวันจัดให้เด็กสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป ทั้งนี้ครูเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการเลือกกิจกรรมตามความสนใจและตามความถนัดของตนเอง และเลือกใช้วัสดุตามความต้องการ โดยกำหนดข้อตกลงก่อนเลือกกิจกรรม ในหนึ่งสัปดาห์เด็กจะทำกิจกรรมไม่ซ้ำกัน

1.3.3 ก่อนเริ่มทำกิจกรรมแนะนำและสาธิตวิธีใช้วัสดุอุปกรณ์ทำกิจกรรม

1.3.4 จัดกิจกรรมศิลปะสามมิติในลักษณะปลายเปิด ที่เด็กสามารถสร้างสรรค์งานได้ตามความคิด จินตนาการของตนเอง เกิดเป็นผลงานที่แปลกใหม่ที่เกิดจากความคิดของเด็ก ทำให้เด็ก มีความภูมิใจในผลงานของตนเอง และเกิดความรู้สึกที่ดี

1.3.5 ขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม ครูคอยดูแลเอาใจใส่ เช่น เดินดูเด็ก คอยให้กำลังใจ ชื่นชม กล่าวชมเชยเมื่อเด็กมีความมุ่งมั่นตั้งใจทำกิจกรรม ให้แรงเสริม ให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ เป็นต้น

1.3.6 เมื่อเด็กทำงานเสร็จ ให้เด็กนำเสนอผลงานของตนเอง โดยในหนึ่งสัปดาห์ทุกคนจะได้ออกมาแนะนำผลงานอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ในการนำเสนอผลงานให้เด็กเลือกชิ้นงานที่

ต้องการจะนำเสนอ และเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองประทับใจหรือชอบเกี่ยวกับชิ้นงานนั้น แล้วให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานและครูให้แรงเสริมและกำลังใจ เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจในตัวเอง กล้าแสดงออก เห็นคุณค่าในงานของตนเอง และเห็นคุณค่าในตัวเอง

1.3.7 นำผลงานเด็กทุกคนมาจัดแสดงในบริเวณที่ได้เตรียมไว้

1.3.8 ครูประเมินพฤติกรรมเด็กขณะทำกิจกรรมและประเมินชิ้นงานเด็กโดยสังเกตเด็กได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

1.3.9 ในทุกวันศุกร์ให้เด็กนำชิ้นงานกลับบ้านเพื่อให้ผู้ปกครองได้ชื่นชมผลงานของเด็กๆ ทำให้เด็กรู้สึกดีกับตัวเองเมื่อได้รับคำชื่นชม ซึ่งมีส่วนช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเองมีผลงานเป็นที่ยอมรับของครอบครัว และสัปดาห์ต่อไปจะมีชิ้นงานใหม่มาจัดแสดง สลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป

2. วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็ก

- 2.1 กล้าแสดงออก กล้าพูดแสดงความคิดเห็น
- 2.2 ตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมที่สนใจ
- 2.3 ช่วยจัดเตรียม จัดเก็บอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ
- 2.4 สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้
- 2.5 สามารถช่วยเหลือเพื่อน ๆ ในการทำกิจกรรมได้
- 2.6 สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- 2.7 สร้างสรรค์ผลงานศิลปะสามมิติโดยใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์

2. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเห็นคุณค่าในตัวเองในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเตรียมการ และระยะดำเนินการ ซึ่งแต่ละระยะมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ระยะเตรียมการ เป็นการวางแผนออกแบบกิจกรรมและจัดเตรียมสถานที่ให้พร้อมสำหรับจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยและศิลปะสามมิติ
- 2) ออกแบบการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย

3) วางแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ที่ใช้จัดกับเด็กในแต่ละสัปดาห์จากกิจกรรมที่ง่ายเด็กคุ้นเคยแล้วเพิ่มกิจกรรมที่ยากหรือซับซ้อนมากขึ้น โดยจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติในแต่ละวันแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ตามตารางที่กำหนด (ภาคผนวก)

4) จัดเตรียมสถานที่ จัดพื้นที่ให้เพียงพอกับการจัดกิจกรรม จัดโต๊ะให้เด็กได้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อย มีชั้นวางสื่อวัสดุอุปกรณ์ รอบห้องเรียนมีพื้นที่สำหรับจัดแสดงผลงานครบกับจำนวนเด็ก มีติดสัญลักษณ์แสดงพื้นที่ของเด็กแต่ละคน

5) ครูจัดเตรียมอุปกรณ์พื้นฐานที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรม เช่น กาว กรรไกร ตะกร้า ผ้า เช็ดมือ เป็นต้น

3.2 ระยะเวลาดำเนินการ เป็นขั้นที่让孩子ทำกิจกรรมศิลปะสามมิติ โดยใช้เวลา 5 สัปดาห์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ และขั้นจัดกิจกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นที่ครูและเด็กช่วยกันจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยให้เด็กจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์มาจากบ้านในบางกิจกรรม และช่วยจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติในแต่ละวัน

ขั้นที่ 2 ขั้นจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

1) ขั้นนำ (ใช้เวลาประมาณ 5 นาที)

(1) ชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรมศิลปะสามมิติ

(2) แนะนำการทำกิจกรรมและการใช้วัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ใหม่และใช้วัสดุอุปกรณ์ชนิดใหม่

(3) สาธิตวิธีใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้จัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ตามประเภทที่จัดไว้ให้เด็กในแต่ละวัน เพื่อให้เด็กเลือกใช้ และครูควรแนะนำข้อควรระวังในการใช้วัสดุอุปกรณ์ในแต่ละวัน

(4) ให้เด็กได้เลือกกิจกรรมตามความสนใจ

2) ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน (ใช้เวลาประมาณ 40 นาที)

(1) ให้เด็กจัดวางสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่โต๊ะ โดยขออาสาสมัครในการจัดวางสื่อวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละวัน

(2) ให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามจินตนาการของตนเอง โดยให้เด็กแต่ละคนสร้างสรรค์ผลงานอย่างน้อย คนละ 1 ชิ้น

(3) ให้สัญญาณเพื่อให้เด็กช่วยกันเก็บวัสดุอุปกรณ์และทำความสะอาดพื้นที่บริเวณทำกิจกรรมทุกครั้งเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว

3) ขั้นสรุป (ใช้เวลาประมาณ 20 นาที)

(1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยหมุนเวียนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานของตนเอง ให้เพื่อน ๆ ฟังและเปิดโอกาสให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานที่นำเสนอ (โดยมีการกำหนดตารางการนำเสนอ)

หลังการสรุปครุนำผลงานของเด็กทุกคน มาจัดแสดงในพื้นที่จัดแสดงผลงานของเด็กที่เตรียมไว้ โดยมีการปรับเปลี่ยนการจัดแสดงผลงานเด็กทุกสัปดาห์และประเมินผลงานเด็ก

3. กิจกรรมศิลปะสามมิติ

กิจกรรมศิลปะสามมิติ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานออกมาในลักษณะเป็นมิติที่สามารถมองได้หลากหลายมุมมอง ทั้งด้านความกว้าง ความยาว ความสูง ความหนาหรือความลึก โดยใช้วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการที่เหมาะสมกับวัย มีหลากหลายกิจกรรม ซึ่งในกลุ่มมือจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติครั้งนี้ได้นำมาใช้ 5 กิจกรรม ดังนี้

4.1 งานปั้น เป็นการสร้างรูปทรงต่าง ๆ โดยใช้วัสดุจากดินเหนียว และการปั้นแป้ง ให้เป็นรูปทรงต่าง ๆ ตามจินตนาการ แบ่งเป็น 2 งาน ดังนี้

4.1.1 งานปั้นดินเหนียว เป็นการนำดินเหนียว ที่ผ่านการนวด นำมาปั้นเป็นรูปทรงต่าง ๆ ตามจินตนาการ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ

ครูและเด็กช่วยกันจัดหาดินเหนียวและจัดเตรียมดิน นวดดินเหนียวให้นิ่ม พร้อมสำหรับใช้งาน นำใส่ถุงพลาสติกและเก็บในกล่องพลาสติกใสมีฝาปิดมิดชิดเพื่อกันลมเข้าไป จะทำให้กับดินเหนียวแห้งไม่สามารถปั้นเป็นรูปทรงต่าง ๆ ได้ แล้วเก็บไว้ที่ชั้นวางอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

- (1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม
- (1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปั้นดินเหนียว เช่น ดินเหนียว ฝ້ารองปั้น(ผ้าฝ้ายดิบ) และอุปกรณ์การปั้น เช่น ไม้ขนาดดิน เป็นต้น
- (1.3) อธิบายวิธีการปั้น โดยปั้นเป็นรูปทรงง่าย ๆ เช่น รูปทรงกลม ทำเป็นเส้น ๆ เป็นต้น

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

- (2.1) ขออาสาสมัครจัดวาง ดินเหนียว ฝ້ารองปั้น ภาดรองปั้นดินเหนียว
- (2.2) ให้เด็กใช้ฝ້ารองโต๊ะปั้นและเตรียมภาดรองงานปั้น เด็กลงมือสร้างสรรค์ผลงาน โดยสัมผัสกับดินเพื่อสำรวจทำความคุ้นเคยกับดินและเริ่มปั้นเป็นรูปทรงต่าง ๆ ตามจินตนาการ
- (2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บดินเหนียวใส่ถุง ใส่กล่องปิดฝาไม่ให้ดินเหนียวโดนลม ล้างมือ เก็บฝ້ารองโต๊ะและทำความสะอาดบริเวณทำกิจกรรม

(3) ขั้นสรุป

- (3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้
- (3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 20 - 40 นาที

4.1.2 งานปั้นแป้ง เป็นการนำแป้งที่ผ่านการนวดแล้วมาปั้นเป็นรูปทรงต่าง ๆ ตามจินตนาการ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ

ครูและเด็กจัดเตรียมแป้งปั้น โดยใช้ส่วนผสมแป้งข้าวเหนียว 2 ถ้วยตวง กาวลาเท็กซ์ 1 ถ้วยตวง น้ำมันพืช ½ ถ้วยตวง ใส่น้ำ 1 ถ้วยตวง กาว 1 ถ้วยตวง ลงในหม้อแล้วนำไปตั้งไฟโดยใช้ไฟอ่อนคนให้เข้ากันจนกาวเป็นเนื้อเดียวกันกับแป้ง พอแป้งร้อนยกลงจากเตา นำแป้งอีก 1 ถ้วยตวงมาผสมกัน เด็กช่วยนวดให้แป้งเป็นเนื้อเดียวกัน โดยใช้น้ำมันพืชทาที่มือเพื่อป้องกันแป้งติดมือ แบ่งแป้งเป็นก้อน ๆ แล้วใส่ส่วนผสมอาหารตามต้องการ เด็กช่วยแยกใส่กระปุกตามสีให้เพียงพอกับการจัดกิจกรรม ให้หลากหลายสีหรือประมาณ 5 สี เพื่อเด็กจะได้เลือกสีตามต้องการ และเตรียมน้ำมันพืชใส่ถ้วยที่มีฝาปิดเพื่อป้องกันน้ำมันพืชหกเลอะเทอะแล้วจัดไว้ในชั้นวางอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปั้นแป้ง เช่น แป้ง น้ำมันพืช ภาดรอง (ฟิวเจอร์บอร์ด) ผ้าเช็ดมือ เป็นต้น ในการปั้นแป้งมือจะเป็นน้ำมันซึ่งเป็นส่วนผสมที่ติดอยู่กับแป้ง ให้เด็ก ๆ ใช้ผ้าเช็ดมือ ไม่ควรไปล้างมือเพราะถ้าล้างมือมาจับแป้งโดยไม่เช็ดมือให้แห้งแป้งซึ่งจะทำให้แป้งติดมือไม่สามารถปั้นได้

(1.3) อธิบายวิธีการปั้น โดยปั้นเป็นรูปทรงง่าย ๆ เช่น รูปทรงกลม ทำเป็นเส้น ๆ เป็นต้น

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขอบอาสาสมัครจัดวาง แป้งสำหรับปั้น ภาดรองปั้น น้ำมันพืช ถ้วย ผ้าเช็ดมือ

(2.2) ให้เด็กเตรียมภาดรองงานปั้น เลือกแป้งมาปั้นตามความสนใจ และต้องการจะใช้สีอะไร เด็กลงมือสร้างสรรค์ผลงาน โดยสัมผัสกับแป้งเพื่อสำรวจทำความเข้าใจกับแป้งและเริ่มปั้นเป็นรูปทรงต่าง ๆ ตามจินตนาการ

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บแป้งใส่ถุง ใส่กล่องปิดฝาไม่ให้แป้ง โดนลม ทำความสะอาดบริเวณทำกิจกรรม ล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 20 - 40 นาที

4.2 งานประติมากรรม เป็นการสร้างรูปจากวัสดุอุปกรณ์ให้มีรูปทรงหมุนขึ้นในอากาศ เป็นรูปทรงต่าง ๆ ตามจินตนาการ โดยแบ่งเป็น 4 งาน ดังนี้

4.2.1 งานสร้างรูปทรงจากลวดกำมะหยี่ เป็นการสร้างสรรค์งานจากลวดกำมะหยี่ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น ม้วน ดัด โกง ทำให้เป็นลวยหยัก เป็นต้น โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ

ครูและเด็กช่วยกันเตรียมวัสดุอุปกรณ์ โดยครูตัดโฟมขนาดพอประมาณ ให้เด็กไว้ทำฐานรองหรือไว้เสียบลวดกำมะหยี่ให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก เด็กช่วยจัดเตรียมลวดกำมะหยี่ให้หลากหลายสีใส่ตะกร้าให้เรียบร้อยจัดไว้ในชั้นวางอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างรูปทรงจากลวดกำมะหยี่

เช่น ลวดกำมะหยี่ โฟม

(1.3) อธิบายวิธีการสร้างรูปทรงโดยวิธีการม้วน การบิดลวด

กำมะหยี่เป็นลักษณะต่าง ๆ แล้วนำมาเสียบที่ฐานโฟม

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขออาสาสมัครจัดวาง ลวดกำมะหยี่ ฐานโฟม บนโต๊ะจัด

กิจกรรม

(2.2) ให้เด็กเตรียมฐาน โฟม เด็กสัมผัสกับอุปกรณ์ เช่น การม้วน การบิดลวดกำมะหยี่ ให้เป็นรูปแบบต่าง ๆ และนำมาเสียบที่ฐาน โฟมเป็นรูปทรงต่าง ๆ ตามจินตนาการของแต่ละคน

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาด บริเวณทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงาน ที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 20 - 40 นาที

4.2.2 งานสร้างรูปทรงจากไม้ไอติม เป็นการนำไม้ไอติมมาประกอบเข้าด้วยกัน หรือต่อกัน สานเป็นรูปทรงตามจินตนาการ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ

ครูและเด็กช่วยกันเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ ไม้ไอติม กาวลาเท็กซ์ สีโปสเตอร์ ถาดรอง(ฟิวเจอร์บอร์ด) พู่กัน ปืนกาว เชือกไหมพรม จดใส่ตะกร้าวางบนชั้นเก็บอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างรูปทรงจากไม้ไอติม เช่น ไม้ไอติม กาวลาเท็กซ์ สีโปสเตอร์ ถาดรอง(ฟิวเจอร์บอร์ด) พู่กัน ปืนกาว เชือกไหมพรม

(1.3) อธิบายวิธีการสร้างรูปทรง วิธีตัดไม้ไอติม การนำไปตากใน
 ภาดให้แห้ง การใช้ฟูกันระบายสี และการนำไปหมอมมามัดแขวน

(2) ขั้นสร้างสรรคงาน

(2.1) ขออาสาสมัครจัดวาง ไม้ไอติม กาวลาเท็กซ์ สีโปสเตอร์ ภาด
 รอง (ฟิวเจอร์บอร์ด) ฟูกัน ปืนกาว เชือกไหมพรม บนโต๊ะจัดกิจกรรม

(2.2) ให้เด็ก ๆ ลงมือทำกิจกรรมโดยเริ่มใช้กาวติดไม้ไอติมสร้างเป็น
 รูปทรงต่าง ๆ ตามจินตนาการ ตามที่ตนเองต้องการบนภาดรอง(ฟิวเจอร์บอร์ด) แล้วนำไปตากให้
 แห้งและเด็ก ๆ เตรียมฟูกัน สีโปสเตอร์ไประบายสีไม้ไอติมให้สวยงาม

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาด
 บริเวณทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับ
 ผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 40 - 60 นาที

4.2.3 งานสร้างรูปทรงจากกระดาษกล่อง เป็นการนำกระดาษกล่องมาตัด เป็นรูป
 สามเหลี่ยม สีเหลี่ยม ตามขนาดที่ต้องการแล้ว ตัดตรงกลางระหว่างด้านยาวและด้านกว้างเป็นรูป
 สามเหลี่ยมเล็ก ๆ เพื่อใช้ในการเกาะติดกันระหว่างแผ่นกระดาษแต่ละแผ่นให้สามารถติดกันและตั้ง
 ได้เป็นรูปทรงตามต้องการ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ

เด็กช่วยกันจัดเตรียมกระดาษกล่องมาจากบ้าน ครูตัดกระดาษกล่อง เช่น การตัดให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หรือรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตัดเป็นรูปสามเหลี่ยม และตัดตรงกลาง ระหว่างด้านกว้างด้านยาว ให้เหลือประมาณ 2 เซนติเมตร ครูต้องตัดให้หลากหลายรูปทรงและ เพียงพอที่จะทำกิจกรรมเด็กๆ ช่วยกันจัดเตรียมกระดาษกล่องที่ตัดแล้วจัดใส่ตะกร้าและจัดวางบน ชั้นเก็บอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างรูปทรงจากกระดาษกล่อง เช่น กระดาษกล่อง กรรไกร สีโปสเตอร์ พู่กัน พิวเจอร์บอร์ด(แผ่นรอง)

(1.3) อธิบายวิธีสร้างรูปทรงได้หลากหลายรูปแบบ ให้เด็ก ๆ สังเกตดู เพื่อจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ แล้วทาสีแผ่นกระดาษ แล้วนำไปตากให้แห้ง

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขออาสาสมัครจัดวาง กระดาษกล่อง กรรไกร สีโปสเตอร์ พู่กัน พิวเจอร์บอร์ด(แผ่นรอง) บน โต๊ะจัดกิจกรรม

(2.2) ให้เด็กเตรียมแผ่นรอง และเริ่มสร้างรูปทรงตามจินตนาการของตนเองบนแผ่นรองเมื่อสร้างรูปทรงได้ตามต้องการแล้ว ให้นำสีโปสเตอร์มาระบายสีรูปทรงที่ตนเองสร้างขึ้นให้สวยงามแล้วนำไปตากให้แห้ง

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณ ทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงาน ที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 40 - 60 นาที

4.2.4 งานสร้างรูปทรงจากไม้จิ้มฟัน เป็นการนำไม้จิ้มฟันมาเสียบโฟมให้เป็นรูปทรงต่าง ๆ ตามจินตนาการ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ

ครูและเด็กช่วยกันจัดเตรียมไม้จิ้มฟัน โฟมสีต่าง ๆ กรรไกร จัดใส่ตะกร้าวางในชั้นเก็บอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างรูปทรงจากไม้จิ้มฟัน เช่น ไม้จิ้มฟัน โฟมสีต่าง ๆ กรรไกร ตะกร้า เป็นต้น

(1.3) อธิบายวิธีตัดโฟมเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมขนาดต่าง ๆ ตามต้องการไม่ให้ใหญ่จนเกินไป ไม่เล็กจนเกินไป ให้มีพื้นที่ให้ไม้จิ้มฟันเสียบได้ ให้เด็กสังเกตลักษณะของไม้จิ้มฟันที่มีลักษณะปลายแหลม และครูอธิบายวิธีเสียบไม้จิ้มฟันให้เป็นรูปทรงต่าง ๆ

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขออาสาสมัครจัดวาง ไม้จิ้มฟัน โฟมสีต่าง ๆ กรรไกร ตะกร้าบนโต๊ะจัดกิจกรรม

(2.2) ให้เด็ก ๆ ลงมือปฏิบัติ โดยให้ตัดโฟมตามขนาดและจำนวนชิ้นตามต้องการซึ่งสามารถคลี่ได้ เมื่อครบตามจำนวนที่ต้องการ เด็ก ๆ เริ่มสร้างรูปทรงตามจินตนาการโดยใช้ไม้จิ้มฟันเสียบที่โฟมและต่อกันออกมาเป็นรูปทรงตามจินตนาการของแต่ละคนตามที่เด็ก ๆ สามารถสร้างสรรค์งานได้ ซึ่งไม่ได้กำหนดรูปทรงตายตัวแล้วแต่เด็กจะกำหนดรูปทรงของตนเอง โดยไม่ซ้ำแบบของเพื่อน ๆ

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 20 - 40 นาที

4.3 งาน ตัดปะสามมิติ เป็นการตัด ปะ จากเศษวัสดุธรรมชาติหรือกระดาษชนิดต่าง ๆ เช่น การดาษสีตัดเป็นเส้น ๆ นำมาตัด ปะ ในกระดาษ เอ 4 กล่องกระดาษหรือจานกระดาษ ให้เป็นรูปนูนขึ้นมาในอากาศ สามารถมองได้หลากหลายมุมมอง สร้างสรรค์ตามจินตนาการ โดยแบ่งเป็น 3 งาน ดังนี้

4.3.1 งานตัดปะกระดาษหลากสี เป็นการนำกระดาษสีต่าง ๆ มาตัดเป็นเส้น ๆ แล้วผ่านขบวนการ ม้วน พับ ตัด ทำให้เป็นรูปทรงสามารถมองได้หลายมุมมองตามจินตนาการ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ

ครูและเด็กจัดเตรียมกระดาษสีต่าง ๆ กาวลาเท็กซ์ กรรไกร กระดาษเอ 4 จัดโต๊ะกว้างในชั้นเก็บอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัด ปะ กระดาษ เช่น กระดาษสีต่าง ๆ กาวลาเท็กซ์ กรรไกร กระดาษเอ 4

(1.3) อธิบายวิธีตัดกระดาดให้เป็นเส้นยาวแล้วนำมาสร้างรูปทรงบนแผ่นกระดาดเอ 4 โดยใช้การม้วน การพับกระดาด และใช้กาวติดให้เป็นรูปทรงนูน

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขอบอาสาสมัครจัดวางวัสดุอุปกรณ์ เช่น กระดาดสีต่าง ๆ กาวลาเท็กซ์ กรรไกร กระดาดเอ 4 เป็นต้น บนโต๊ะจัดกิจกรรม

(2.2) ให้เด็ก ๆ ลงมือปฏิบัติ โดยให้เด็ก ๆ ตัดกระดาดเป็นเส้นยาวขนาดพอประมาณ ไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป และนำกระดาดที่ตัดไว้มาพับ คัดแปลง เช่น พับ ม้วน ขยำ เป็นต้น แล้วติดบนกระดาดเอ 4

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 20 - 40 นาที

4.3.2 งานศิลปะวัสดุธรรมชาติในกล่อง เป็นการนำวัสดุธรรมชาติมาสร้างเป็นงานศิลปะในกล่องอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้การเสียบหรือแปะไว้ในกล่องสามารถมองลึกเข้าไปเป็นภาพได้อย่างสวยงาม โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ

เด็ก ๆ ช่วยจัดเตรียมวัสดุ เช่น ใบไม้ ดอกไม้ เมล็ดพืชชนิดต่าง ๆ มาจากบ้านครูจัดเตรียมกล่องกระดาด โดยนำกล่องมาตัดเอาด้านกว้างด้านหนึ่งออกให้สามารถมองเห็น

ด้านในของกล่อง ให้เด็กก่อนเริ่มกิจกรรม และเด็กช่วยครูเตรียมวัสดุที่ใช้ตกแต่งกล่องให้เพียงพอ ในการจัดกิจกรรมจัดใส่ตะกร้าวางในชั้นเก็บอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการติดปะ วัสดุธรรมชาติในกล่อง เช่น เศษวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ เมล็ดพืชชนิดต่าง ๆ เป็นต้น กล่องกระดาษ กรรไกร สี น้ำโปสเตอร์ ฟู่กัน

(1.3) อธิบายวิธีการติดเศษวัสดุธรรมชาติ วิธีตกแต่งกล่อง

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขอบาสาสมัครจัดวาง เศษวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ เมล็ดพืชชนิดต่าง ๆ เป็นต้น กล่องกระดาษ กรรไกร สี น้ำโปสเตอร์ ฟู่กัน บนโต๊ะจัดกิจกรรม

(2.2) ให้เด็ก ๆ ลงมือปฏิบัติ โดยให้เด็ก ๆ เริ่มสร้างผลงานตามจินตนาการ ตกแต่งกล่องโดยใช้วัสดุที่หลากหลาย นำมาติด ปะหรือเสียบที่กล่อง จากนั้นใช้สีโปสเตอร์ระบายสีตกแต่งกล่อง

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 40 - 60 นาที

4.3.3 งานศิลปะเศษวัสดุธรรมชาติ เป็นการนำวัสดุธรรมชาติ ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นมาประดิษฐ์ในกระดาษเอ 4 ตามจินตนาการอย่างสวยงาม โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) เตรียมการ

เด็กๆ ช่วยกันจัดเตรียมเศษวัสดุธรรมชาติ เช่น เมล็ดพืชชนิดต่างๆ ใบไม้ กิ่งไม้ เป็นต้น มาจากบ้าน ครูจัดเตรียมกาวลาเท็กซ์ กรรไกร กระดาษ เอ4 และเด็กๆ ช่วยจัดใส่ตะกร้าวางในชั้นเก็บอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการคิด ประ วัสดุธรรมชาติ เช่น เศษวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ เมล็ดพืชชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

(1.3) อธิบายการใช้ และวิธีการเก็บ วัสดุ อุปกรณ์แต่ละชนิด เช่น การใช้กาว วิธีการติดเศษวัสดุต่าง ๆ ฯ

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขอบาสัมผัสจัดวาง เศษวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ เมล็ดพืชชนิดต่าง ๆ เป็นต้น กาวลาเท็กซ์ กรรไกร กระดาษ เอ4 บนโต๊ะจัดกิจกรรม

(2.2) ให้เด็ก ๆ ลงมือปฏิบัติ โดยให้เด็ก ๆ เริ่มทำกิจกรรมโดยนำเศษวัสดุธรรมชาติ ติด ประบนแผ่นกระดาษเอ 4 สร้างสรรค์งานตามจินตนาการ

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 20 - 40 นาที

4.4 งานร้อย เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ เช่น หลอด ดอกไม้ ใบไม้ ฯ นำมาร้อยหรือเสียบเรียงกันเป็นสายหรือเป็นเส้น ๆ ตามจินตนาการ โดยแบ่งเป็น 3 งาน ดังนี้

4.4.1 งานร้อยลูกปัด เป็นการนำเอาลูกปัดชนิดต่าง ๆ มาร้อยเรียงกันเป็นเส้นสายสวยงาม โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) เตรียมการ

ครูจัดเตรียมลูกปัดหลากสี ร้อยไหมพรมใส่เข็มให้พอกับจำนวนเด็กจัดที่เก็บเข็มให้เรียบร้อย และเด็กๆ ช่วยจัดตะกร้าใส่ลูกปัดวางในชั้นเก็บอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการร้อยลูกปัด เช่น การเก็บเข็มให้

เรียบร้อย

(1.3) อธิบายวิธีการเลือกลูกปัด การร้อยซึ่งมีหลายวิธี เช่น การสลับสี

การสลับขนาดกัน การคละสี การนำมาทำเป็นสร้อย กำไรให้สวยงาม

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขออาสาสมัครจัดวางตะกร้าลูกปัด ไหมพรมที่ร้อยเข็มแล้วจัดวางที่โต๊ะจัดกิจกรรม

(2.2) ให้เด็ก ๆ เริ่มร้อยลูกปัด ซึ่งทำได้หลายแบบ เช่น ร้อยสลับสี ร้อยสลับคั่นระหว่างลูกปัดที่มีรูปร่างลักษณะต่างกัน เป็นต้น และเด็กสามารถร้อยตามจินตนาการของตนเอง

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 20 - 40 นาที

4.4.2 งานร้อยวัสดุธรรมชาติ เป็นการนำเอาวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ใบไม้ ดอกไม้ ๑ มาร้อยกับ ไม้เสียบลูกชิ้นหรือดอกไม้ไฟที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) เตรียมการ

เด็กช่วยจัดเตรียมวัสดุ เช่น ใบไม้ ดอกไม้ชนิดต่าง ๆ ไม้เสียบลูกชิ้นหรือดอกไม้ไฟ มาจากบ้าน ครูและเด็กช่วยกันจัดใส่ตะกร้าวางในชั้นเก็บอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการร้อยวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ดอกไม้ชนิดต่าง ๆ ไม้เสียบลูกชิ้นหรือดอกไม้ไฟ

(1.3) อธิบายวิธีเลือกใบไม้ ดอกไม้ที่จะนำมาร้อยต้องไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไปให้เหมาะสมสามารถร้อยหรือเสียบได้ไม่แตกไม่เหี่ยวง่าย มีความคงทนและสวยงาม การร้อยให้สวยงามมีหลากหลายแบบ เช่น การสลับสีของใบไม้ การร้อยสลับกัน เป็นต้น

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขออาสาสมัครจัดวางตะกร้าดอกไม้ ใบไม้ ไม้เสียบลูกชิ้นหรือดอกไม้ไฟ จัดวางที่โต๊ะจัดกิจกรรม

(2.2) ให้เด็ก ๆ หยิบตะกร้าอุปกรณ์ที่ชั้นวางด้วยตนเองและนำไม้เสียบลูกชิ้นเอาด้านที่แหลมไว้เสียบใบไม้ ดอกไม้ โดยเลือกใบไม้ ดอกไม้ ที่มีลักษณะสวยงาม ไม่เหี่ยว

หรืออ่อนจนเกินไป นำมาร้อยได้หลายวิธี เช่น ร้อยสลับกันระหว่างช่องให้เป็นวงกลมเหมือนพวงมาลัย สลับกันระหว่างดอกไม้กับใบไม้ หรือร้อยตามจินตนาการของตนเอง

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 20 - 40 นาที

4.4.3 งานร้อยหลอด เป็นการนำหลอดแบบต่าง ๆ สีสดใสมาตัดเป็นท่อน ๆ พอประมาณ แล้วนำมาร้อยให้สวยงาม โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) เตรียมการ

ครูจัดเตรียมเข็มพร้อมร้อยด้ายให้เด็กก่อนทำกิจกรรม จัดเตรียมหลอดหลากสี ขนาดต่างกัน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เพียงพอและพร้อมใช้งาน เด็กช่วยจัดหลอดใส่ตะกร้าวางในชั้นเก็บอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการร้อยหลอด เช่น หลอดขนาดต่าง ๆ

กรรไกร เข็ม เป็นต้น

(1.3) อธิบายวิธีเลือกหลอด ต้องเลือกที่มีขนาดต่างกัน สีต่างกัน นำมาตัดให้ได้ขนาดพอประมาณไม่ยาวหรือสั้นจนเกินไป วิธีการร้อยทำได้หลายแบบ เช่น ร้อยสลับสี ร้อยสลับด้านกว้าง ด้านยาว เป็นต้น

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขออาสาสมัครจัดวางตะกร้าหลอดขนาดต่าง ๆ เข้มพร้อมร้อยด้าย จัดวางที่โต๊ะจัดกิจกรรม

(2.2) ให้เด็กเริ่มสร้างผลงาน โดยนำหลอดที่ได้เลือกไว้หลายสีมาตัดให้มีขนาดพอประมาณที่สามารถร้อยได้ นำวิธีการร้อยแบบต่าง ๆ มาใช้ เช่น การสลับสี การสลับลาย ตามด้านยาว ร้อยตามด้านกว้าง สลับขนาดเล็กใหญ่ ตามจินตนาการของแต่ละคนที่จะสามารถสร้างสรรค์งานได้ตามความพอใจของตนเอง

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 20 - 40 นาที

4.5 งานโบาย เป็นการสร้างสรรค์งานจากวัสดุธรรมชาติ วัสดุเหลือใช้ ๆ นำมาแขวนห้อยในอากาศ ให้เป็นรูปทรงที่สวยงามตามจินตนาการ โดยแบ่งเป็น 4 งาน ดังนี้

4.5.1 **งานโบายกิ่งไม้** เป็นการทำโบายจากวัสดุธรรมชาติที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เน้นการใช้วัสดุธรรมชาติใกล้ ๆ ตัวเด็ก มาร้อยเป็นสาย เช่น ดอกไม้ ใบไม้ และนำเอากิ่งไม้มาตกแต่งเป็นโบายอย่างสวยงาม โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) เตรียมการ

ครูจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ให้หลากหลาย โดยให้เด็ก ๆ ช่วยหาวัสดุ ธรรมชาติมาจากบ้านและจัดเตรียมไว้ในชั้นวางวัสดุอุปกรณ์ เช่น ดอกไม้แห้ง กิ่งไม้ ใบไม้ ฯ ครู จัดเตรียมทำคาน โมบายพร้อมมัดเชือกไว้แขวน โมบายให้เด็กและครูเตรียมร้อยไหมพรมใส่เข็ม ให้เด็กก่อนทำกิจกรรม

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูซักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำโมบายกิ่งไม้ เช่น กิ่งไม้ ใบไม้ ดอกไม้ชนิดต่าง ๆ เชือกไหมพรม ตะกร้า เข็ม เป็นต้น

(1.3) ครูสาธิตวิธีเลือกวัสดุอุปกรณ์ และนำมาร้อยให้เป็นสายมีหลายวิธี เช่น ร้อยดอกไม้ชนิดเดียวกันก่อน ร้อยละชนิดกัน เป็นต้น แล้วนำมามัดกับกิ่งไม้ที่ทำเป็นคาน โมบายไว้แล้ว

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขออาสาสมัครจัดวางตะกร้าดอกไม้ ใบไม้ชนิดต่าง ๆ เข็มพร้อม ร้อยด้ายไหมพรม จัดวางที่โต๊ะจัดกิจกรรม

(2.2) ให้เด็ก ๆ ลงมือทำกิจกรรม โดยนำเข็มที่ใส่เชือกแล้วมาร้อยตาม จินตนาการ เช่น ร้อยเฉพาะดอกไม้ชนิดเดียวกัน ร้อยสลับสีดอกไม้ ร้อยเฉพาะใบไม้ ประเภท เดียวกัน และร้อยใบไม้สลับสี หรือสลับชนิดกันให้ดูสวยงามตามจินตนาการ

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณ ทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ ครูจะนำผลงานเด็กมามัดกับกิ่ง ไม้ให้สมดุลกันเป็น โมบายกิ่งไม้

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงาน ที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 40 - 60 นาที

4.5.2 งานโมบายสื่อผสม เป็นการนำเอาวัสดุธรรมชาติ วัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ นำมา ประกอบกันเป็นโมบายได้อย่างสวยงาม โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) เตรียมการ

ครูและเด็กช่วยกันจัดเตรียมวัสดุธรรมชาติ วัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ มาจากบ้าน ครูจัดเตรียมคานโมบายให้เด็กและผูกเชือกด้านบนคานให้พร้อมเพื่อนำไปแขวนเป็นโมบายได้ ให้ ครอบกับจำนวนเด็กในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง และเตรียมร้อยเชือกใส่เข็มให้เด็กพร้อมทั้งตัดเชือก ทำเป็นเส้นๆ ให้มีขนาดเท่า ๆ กัน มีดปลายเชือกด้านหนึ่งเพื่อไว้ตัดวัสดุธรรมชาติหรือวัสดุเหลือใช้ ไม่ให้หลุดออกจากเชือกจะสามารถร้อยเป็นสายสำหรับมาประกอบเป็น โมบายได้

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำโมบายสื่อผสม วัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ดอกไม้ กิ่งไม้ วัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ เช่น หลอดใส่ด้าย หลอด เชือก เป็นต้น เข็ม กรรไกร เป็นต้น

(1.3) ครูสาธิตการนำวัสดุอุปกรณ์ มาร้อยให้เป็นสายด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งจะร้อยได้หลายแบบ เช่น ร้อยตามลำดับใหญ่ไปหาเล็ก ร้อยสลับที่กันระหว่างวัสดุธรรมชาติกับ วัสดุเหลือใช้ ทำให้ดูสวยงามและมัดติดกับคานโมบายที่เตรียมไว้

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขออาสาสมัครจัดวางตะกร้าวัสดุ อุปกรณ์จากชั้นจัดวางที่โต๊ะจัดกิจกรรม

(2.2) ให้เด็ก ๆ ลงมือทำกิจกรรม โดยใช้กรรไกรตัดหลอดขนาดความยาวพอประมาณ ได้จำนวนเพียงพอที่จะทำกิจกรรมแล้วเริ่มสร้างผลงาน โดยการใช้เชือกที่ร้อยใส่เข็มเตรียมไว้เป็นเส้น ๆ นำด้านที่มีเข็มมาร้อยหรือเสียบที่วัสดุเรียงร้อยให้เป็นสาย ซึ่งร้อยได้หลายแบบ ไม่ว่าจะเป็นร้อยสลับสีหลอด หรือนำวัสดุที่หลากหลายมาร้อยตามจินตนาการของแต่ละคน

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ ครูจะนำผลงานเด็กมามัดกับคาน โมบายให้สมดุลกัน เป็นโมบายสื่อผสม

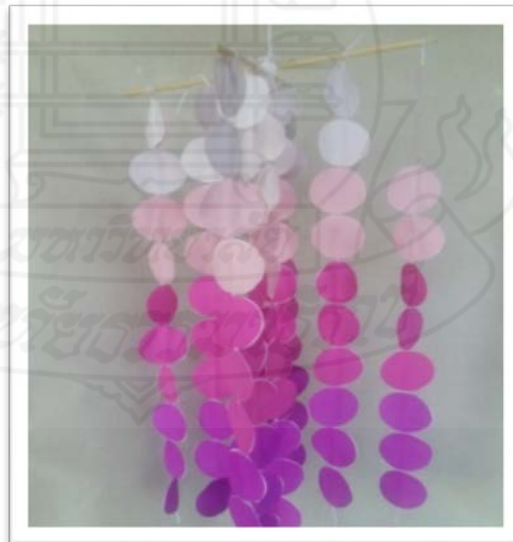
(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 40 - 60 นาที

4.5.3 งานโมบายกระดาษ เป็นการนำกระดาษสีต่าง ๆ ตัดเป็นวงกลมขนาดพอประมาณ โดยคละสีเน้นสีสดใส นำมาติดกับเชือกเป็นเส้น ๆ ประกอบกันเป็นโมบายได้อย่างสวยงาม โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) เตรียมการ

ครูเตรียมตัดกระดาษสีต่าง ๆ เป็นรูปวงกลมขนาดพอประมาณ เส้นผ่าศูนย์กลาง 4 เซนติเมตร เน้นหลากหลายสี สีสดใส เตรียมไม้ตะเกียบไว้ในชั้นวาง วัสดุ อุปกรณ์ และเตรียมทำคานของโมบาย โดยนำไม้เสียบลูกชิ้นสองอันมามัดติดกันเป็นรูปกากบาท เพื่อทำเป็นคานของ โมบายให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม รวมทั้งตัดเชือกไหมพรมเป็นเส้น ๆ ขนาดยาวพอประมาณไม่ยาวมากเกินไป

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

- (1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม
- (1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำโมบายกระดาษ เช่น กระดาษสีต่าง ๆ กรรไกร เชือกไหมพรม กาวลาเท็กซ์ ไม้ตะเกียบ ฝาเช็ดมือ เป็นต้น
- (1.3) ครูสาธิตวิธีนำมาติดบนเส้นเชือกทำให้เป็นสายมีหลายวิธี กำชับเรื่องไม่ให้เด็ก ๆ ใส่กาวเยอะเกินไปเพราะจะทำให้กระดาษเปียกและขาดได้ พร้อมทั้งวิธีนำมามัดกับไม้เสียบลูกชิ้นทำให้สมดุลกันเป็น โมบายแสนสวย

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

- (2.1) ขอบอาสาสมัครจัดวางตะกร้าวัสดุ อุปกรณ์จากชั้นจัดวางที่โต๊ะ
- (2.2) ให้เด็ก ๆ ลงมือทำกิจกรรม โดยเลือกสีกระดาษอย่างอิสระ ใช้กาวทาที่กระดาษนำมาติดกับเชือกไหมพรมและเอากระดาษอีกแผ่นที่ยังไม่ทากาวมาติดทับอีกด้านหนึ่ง โดยให้เชือกอยู่ระหว่างกลางพอดี การติดกระดาษที่เชือกไหมพรมทำได้หลายวิธี เช่น ติดสลับสี สลับสีอ่อนไปสีเข้ม เป็นต้น หลากหลายแบบตามต้องการ
- (2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ ครูจะนำผลงานเด็กมามัดกับคาน โมบายให้สมดุลกันเป็น โมบายกระดาษ

(3) ขั้นสรุป

- (3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้
- (3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 40 - 60 นาที

4.5.4 งานโบายกระดาษติดปะดอกไม้ เป็นการนำวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ดอกไม้ ใบไม้ ที่มีรูปร่าง สี สีสันสวยงาม มาติดในแผ่นกระดาษวงกลมที่เจาะรูตรงกลางและติดกระดาษว่าวทับบริเวณที่เจาะรูทำให้ ภาพโปร่งแสง สวยงามมากขึ้น นำมาแขวนเป็นโบายได้อย่างสวยงาม โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

1) เตรียมการ

เด็กจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เช่น ดอกไม้ ใบไม้ชนิดต่าง ๆ มาจากบ้าน ครูจัดเตรียม กาว เชือก นำกระดาษแข็ง หรือกระดาษ 80 แกรม ตัดเป็นวงกลมและเจาะรูตรงกลาง นำกระดาษว่าวมาตัดเป็นวงกลมขนาดใหญ่กว่ารูที่เจาะในกระดาษพอประมาณ ครูเตรียมคานโบายพร้อมผูกเชือกไว้สำหรับแขวนให้เพียงพอในการจัดกิจกรรม เด็กช่วยจัดใส่วัสดุอุปกรณ์ใส่ตะกร้าจัดวางบนชั้นจัดเก็บอุปกรณ์

2) ขั้นจัดกิจกรรม

(1) ขั้นนำ

(1.1) ครูชักชวนให้เด็กสังเกตฐานกิจกรรม

(1.2) แนะนำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำโบายกระดาษติด ปะ ดอกไม้ เช่น กระดาษแข็ง กระดาษว่าว เชือก กาวลาเท็กซ์ ใบไม้ ดอกไม้ ชนิดต่าง ๆ เส้นดอกไม้ ฝ้าย เช็ดมือ เป็นต้น

(1.3) ครูสาธิตวิธีติดกระดาษว่าวในแผ่นกระดาษวงกลมและการเลือกดอกไม้หรือใบไม้ที่จะนำมาติดต้องให้เหมาะสมกับกระดาษไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป การใช้กาวไม่ควรใส่กาวเยอะเกินไปจะทำให้กระดาษเปียกและขาดได้

(2) ขั้นสร้างสรรค์งาน

(2.1) ขออาสาสมัครจัดวางตะกร้าวัสดุ อุปกรณ์จากชั้นมาจัดวางที่โต๊ะจัดกิจกรรม

(2.2) ให้เด็ก ๆ ลงมือทำกิจกรรม โดยนำมาสร้างโมบายกระดาษโดยใช้กาวทาที่กระดาษบริเวณรอบวงกลมที่เจาะรูไว้แล้วนำกระดาษว่ามาติดทับ นำวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ดอกไม้ กิ่งไม้เล็ก ๆ ใบไม้แห้ง ๆ มาติด ปะบริเวณที่เป็นกระดาษว่าทั้งสองด้านสำหรับการติดวัสดุธรรมชาติจะต้องเลือกชิ้นที่พอดีกับกระดาษไม่ใหญ่เกินไปหรือเล็กเกินไปเมื่อเวลาติดแล้วจะทำให้ดูสวยงาม

(2.3) ครูให้สัญญาณเพื่อให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดบริเวณทำกิจกรรม และล้างมือหลังทำกิจกรรมเสร็จ ครูจะนำผลงานเด็กมาติดกับคาน โมบายให้สมดุลกัน เป็นโมบายกระดาษติดปะ ดอกไม้

(3) ขั้นสรุป

(3.1) ให้เด็กนำเสนอผลงาน โดยสลับเปลี่ยนออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองประทับใจ ตามตารางที่ครูได้จัดทำไว้

(3.2) นำผลงานมาจัดแสดงที่บริเวณที่จัดไว้ตามสัญลักษณ์ของตน

ระยะเวลา: ประมาณ 40 - 60 นาที

5. บทบาทครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ครูเป็นผู้มีบทบาทอย่างมาก ทั้งการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม ครูต้องคำนึงถึงบทบาทของตนเอง ดังนี้

5.1 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการด้านศิลปะของเด็ก และการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

5.2 ร่วมกับเด็กๆ สร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสามมิติ

5.3 จัดเตรียมอุปกรณ์ไว้ล่วงหน้า

5.4 แนะนำวัสดุอุปกรณ์ ก่อนเริ่มทำกิจกรรมในกรณีที่มีวัสดุอุปกรณ์ใหม่ พร้อมอธิบายหรือสาธิตกิจกรรม โดยเฉพาะกิจกรรมใหม่ที่เด็กไม่คุ้นเคย

5.5 เปิดโอกาสให้เด็กชื่นชมผลงานตนเองและเพื่อน กระตุ้นให้เด็กอธิบายผลงานของตนเอง

5.6 เปิดโอกาสให้เด็กได้ตั้งคำถามและชื่นชมผลงานของเพื่อน

5.7 สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง อบอุน คอยให้กำลังใจ

5.8 กระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกทางความคิดอย่างอิสระ ถ่ายทอดความคิดของตนเอง ออกมาเป็นผลงานอย่างสร้างสรรค์

5.9 ให้กำลังใจและแรงเสริมทางบวก ในขณะที่เด็กกำลังทำงานและเดินดูเด็กอย่างทั่วถึง

5.10 เข้าช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ

5.11 ประเมินเด็กตามสภาพจริง เช่น สังเกตพฤติกรรม ในขณะที่เด็กเล่าหรืออธิบาย ผลงานของตนเอง

6. บทบาทเด็กในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ เด็กเป็นผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญ ดังนั้นการจัดกิจกรรมจะ บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ขึ้นอยู่กับบทบาทของเด็กในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งบทบาทเด็กในการจัด กิจกรรมศิลปะสามมิตินี้มีดังนี้

6.1 ร่วมกันจัดหาวัสดุอุปกรณ์บางชนิดที่สามารถนำมาประดิษฐ์เป็นผลงานได้ เช่น ใบบัว กิ่งไม้ ดอกไม้ กล่องที่เหลือใช้ขนาดต่าง ๆ เมล็ดพืช ฯ

6.2 มีส่วนร่วมในการสร้างข้อตกลงร่วมกัน ในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสามมิติในแต่ละ วันร่วมกัน

6.3 ใช้จินตนาการสร้างสรรค์งาน พร้อมวางแผนในการเลือกอุปกรณ์เพื่อสร้างผลงาน ตามความสนใจของตนเอง

6.4 เตรียมอุปกรณ์ก่อนทำกิจกรรม

6.5 สร้างผลงานศิลปะสามมิติอย่างน้อย 1 ชิ้น ในแต่ละวัน

6.6 ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้กำหนดร่วมกัน

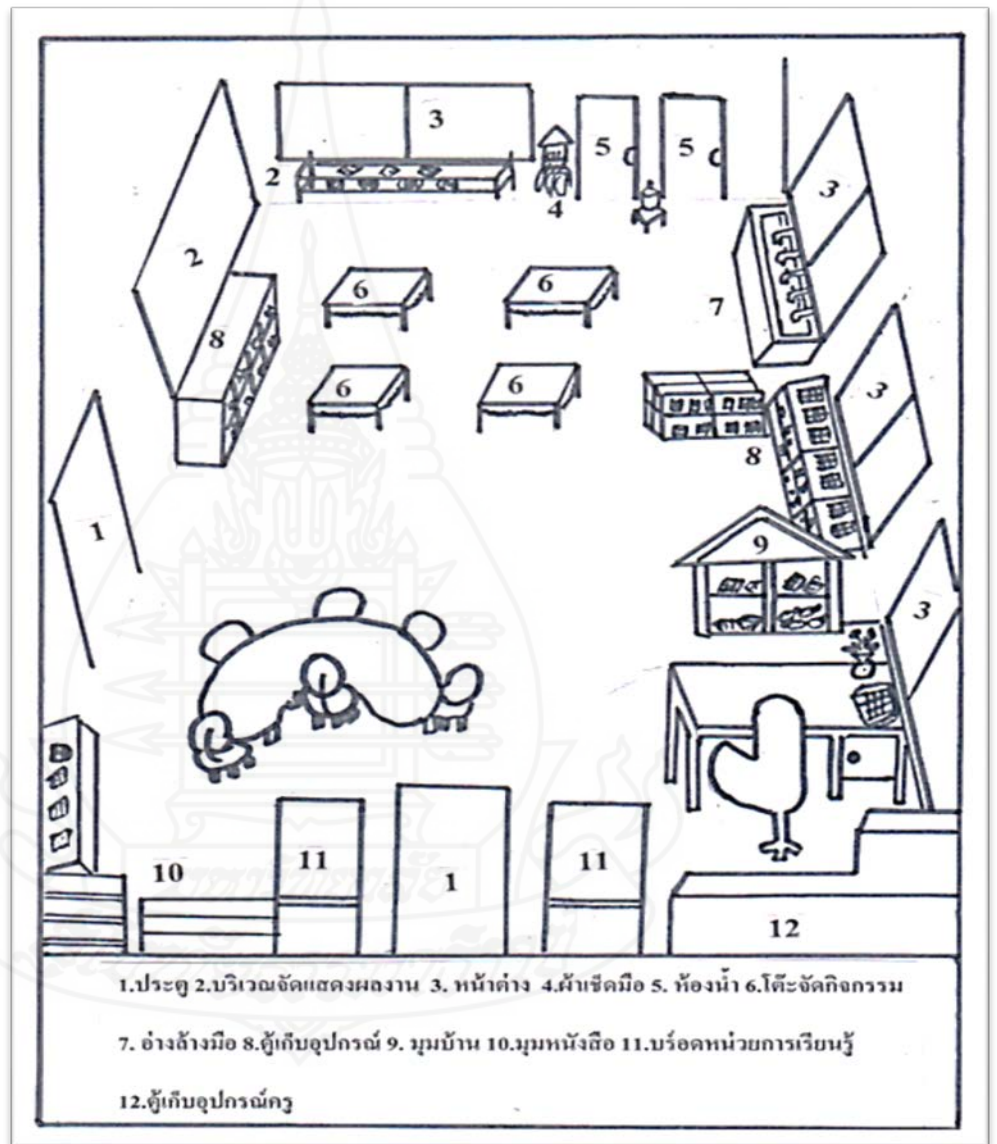
6.7 เล่าหรืออธิบายเกี่ยวกับผลงานให้ครูและเพื่อน ๆ ฟัง

6.8 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและของเพื่อน

6.9 จัดเก็บวัสดุอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย ทำความสะอาดบริเวณที่ใช้จัดกิจกรรมร่วมกับ เพื่อนและครู ทุกครั้งเมื่อทำกิจกรรมเสร็จ

7. สถานที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

สถานที่สำหรับจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนบ้านแม่ทวย จังหวัดพะเยา บริเวณในห้องเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 โดยแบ่งเป็นพื้นที่เป็นสัดส่วน ดังนี้ โต๊ะสำหรับทำกิจกรรมศิลปะสามมิติ 3 โต๊ะ โต๊ะสำหรับกิจกรรมเสริม 1 โต๊ะ โดยจัดให้โต๊ะกิจกรรมศิลปะอยู่ใกล้ห้องน้ำหรืออ่างล้างมือ บริเวณเก็บวัสดุอุปกรณ์ มีพื้นที่บริเวณจัดแสดงผลงานเด็ก แผนผังห้องเรียน

8. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

การจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติครั้งนี้ ดำเนินการจัดในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระหว่างเวลา 09.30 น.- 10.35 น. เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน รวม 20 ครั้ง

ตารางการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

สัปดาห์ที่ 1

วันที่	โต๊ะที่ 1	โต๊ะที่ 2	โต๊ะที่ 3	โต๊ะที่ 4
1	งานปั้นดินเหนียว	งานร้อยวัสดุธรรมชาติ	งานติดปะเศษวัสดุธรรมชาติ	ร้อยลูกปัด
2	งานปั้นดินเหนียว	งานร้อยวัสดุธรรมชาติ	งานติดปะเศษวัสดุธรรมชาติ	ปั้นดินน้ำมัน
3	*งานสร้างรูปทรง ไม้ไอติม	*งานติดปะวัสดุธรรมชาติ ในกล่อง	*งานโมบายกระดาษ	ร้อยลูกปัด
4				ปั้นดินน้ำมัน

สัปดาห์ที่ 2

วันที่	โต๊ะที่ 1	โต๊ะที่ 2	โต๊ะที่ 3	โต๊ะที่ 4
1	งานติดปะกระดาษ หลากสี	งานปั้นแป้ง	งานสร้างรูปทรงจากไม้ จิ้มฟัน	ร้อยลูกปัด
2	งานติดปะกระดาษ หลากสี	งานปั้นแป้ง	งานสร้างรูปทรงจากไม้ จิ้มฟัน	ร้อยลูกปัด
3	*งานโมบาย	*งานสร้างรูปทรงจาก กระดาษกล่อง	*งานโมบายกระดาษติด ปะดอกไม้	ปั้นดินน้ำมัน
4	สื่อผสม			ปั้นดินน้ำมัน

สัปดาห์ที่ 3

วันที่	โต๊ะที่ 1	โต๊ะที่ 2	โต๊ะที่ 3	โต๊ะที่ 4
1	งานสร้างรูปทรงจาก ลวดกำมะหยี่	งานร้อยหลอด	งานร้อยวัสดุธรรมชาติ	ติดปะกระดาษหลากสี
2	งานสร้างรูปทรงจาก ลวดกำมะหยี่	งานร้อยหลอด	งานร้อยวัสดุธรรมชาติ	ปั้นดินน้ำมัน
3	*งานโมบายกิ่งไม้	*งานสร้างรูปทรงไม้ไอติม	*งานโมบายกระดาษ	ติดปะวัสดุธรรมชาติ ในกระดาษA4
4				ปั้นดินน้ำมัน

สัปดาห์ที่ 4

วันที่	โต๊ะที่ 1	โต๊ะที่ 2	โต๊ะที่ 3	โต๊ะที่ 4
1	งานสร้างรูปทรงจาก ไม้จิ้มฟัน	งานปั้นแป้ง	งานติดปะเศษวัสดุ ธรรมชาติ	ร้อยหลอด
2	งานสร้างรูปทรงจาก ไม้จิ้มฟัน	งานปั้นแป้ง	งานติดปะเศษวัสดุ ธรรมชาติ	ปั้นดินน้ำมัน
3	*งานโมบายสื่อผสม	*งานติดปะวัสดุ ธรรมชาติในกล่อง	*งานสร้างรูปทรงจาก กระดาษกล่อง	ร้อยหลอด
4				ปั้นดินน้ำมัน

สัปดาห์ที่ 5

วันที่	โต๊ะที่ 1	โต๊ะที่ 2	โต๊ะที่ 3	โต๊ะที่ 4
1	งานปั้นดินเหนียว	งานสร้างรูปทรงจาก ลวดกำมะหยี่	งานติดปะกระดาษหลากสี	ร้อยวัสดุธรรมชาติ
2	งานปั้นดินเหนียว	งานสร้างรูปทรงจาก ลวดกำมะหยี่	งานติดปะกระดาษหลากสี	ติดปะวัสดุธรรมชาติ ในกระดาษA4
3	*งานโมบายกระดาษ	*งานสร้างรูปทรงไม้ ไอติม	*งานโมบายกิ่งไม้	ร้อยลูกปัด
4	ติดปะดอกไม้			ปั้นดินน้ำมัน

หมายเหตุ * หมายถึง งานที่ทำต่อเนื่องใช้ระยะเวลา 2 วัน ในการทำกิจกรรม

ภาคผนวก ฉ

แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

ชื่อนักเรียน (ค.ช./ค.ญ.).....นามสกุล.....ชั้น.....

วัน/เดือน/ปี วันที่สังเกต.....เดือน..... พ.ศ.

ทดลอง

ทดลอง

คำชี้แจง ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “เกิด” เมื่อพบพฤติกรรมตรงตามรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้
 กำหนดให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “ไม่เกิด” เมื่อไม่พบพฤติกรรมตามรายการพฤติกรรมที่กำหนด

รายการพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเอง	ระดับคะแนน		หมายเหตุ
	0 ไม่เกิด	1 เกิด	
1. ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง			
1.1 กล้าแสดงออก กล้าพูดแสดงความคิดเห็น			
1.2 กล้าตัดสินใจในการทำกิจกรรม			
1.3 อาสาในการจัดเตรียม จัดเก็บอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม			
1.4 ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้			
1.5 ช่วยเหลือเพื่อน ๆ ในการทำกิจกรรมได้			
2. ด้านความภูมิใจในตัวเอง			
2.1 แสดงความพอใจเมื่อมีโอกาสได้เลือกกิจกรรมด้วยตนเอง			
2.2 แสดงความดีใจเมื่อทำอะไรได้สำเร็จ ด้วยท่าทางหรือวาจา			
2.3 แสดงหรืออวดผลงานตนเอง			
2.4 แสดงความพอใจเมื่อมีคนอื่นชื่นชม			
2.5 แสดงความพอใจเมื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อนได้สำเร็จ			
รวม			

พฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองด้านอื่นๆ นอกจากรายการที่กำหนด

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยฉบับนี้ พัฒนาขึ้นมาจากการศึกษาแบบวัดพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองจากงานวิจัยต่าง ๆ และได้แนวคิดจาก มณีรัตน์ ทะนงอาจ, (2558) แล้วนำมาพัฒนารายการขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพการจัดกิจกรรม ศิลปะสามมิติ เพื่อประเมินพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 โรงเรียนบ้านแม่ทวย มีรายละเอียด ดังนี้

1. ลักษณะของแบบสังเกต

แบบสังเกตการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยชุดนี้ใช้เพื่อสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 โรงเรียนบ้านแม่ทวย โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง มีจำนวน 5 ข้อ (ข้อ 1-5)

1. กล้าแสดงออก กล้าพูดแสดงความคิดเห็น
2. กล้าตัดสินใจในการทำกิจกรรม
3. อาสาในการจัดเตรียม จัดเก็บอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม
4. ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้
5. ช่วยเหลือเพื่อน ๆ ทำกิจกรรมได้

ด้านที่ 2 ด้านความภูมิใจในตัวเอง มีจำนวน 5 ข้อ (ข้อ 6- 10)

6. แสดงความพอใจเมื่อมีโอกาสได้เลือกกิจกรรมด้วยตนเอง
7. แสดงความดีใจเมื่อทำอะไรได้สำเร็จด้วยทำทางหรือวาจา
8. แสดงหรืออวดผลงานของตนเอง
9. แสดงความพอใจเมื่อมีคนอื่นชื่นชม
10. แสดงความพอใจเมื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อนได้สำเร็จ

2. การกำหนดเงื่อนไขของผู้สังเกต มีดังนี้

2.1 ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมจะต้องเข้าใจพฤติกรรมและความหมายของพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกอย่างชัดเจน

2.2 ผู้วิจัยต้องสังเกตพฤติกรรมเด็กจนสามารถประเมินพฤติกรรมเด็กได้

3. วิธีการสังเกต

3.1 การสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 นั้น ต้องใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัยควบคู่กับการบันทึกไปด้วย ซึ่งผู้วิจัยต้อง เขียนชื่อ สกุล ของเด็กที่ต้องสังเกตทุกคน และเขียนวัน เดือน ปีที่สังเกตไว้ ด้านบนของแบบสังเกต ก่อนทำการสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็ก

3.2 การสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2-3 ผู้วิจัยใช้เวลาในการสังเกตพฤติกรรมเด็กในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรีตั้งแต่เวลา 09.20 - 10.20 น. ในสัปดาห์ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ใช้เวลา 4 วัน

3.3 การสังเกตแต่ละครั้งทำการสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล วันละ 3 คนต่อ 1 วัน โดยสังเกตคนละ 5 นาทีแล้ววนกลับมาสังเกตอีกครั้งจนครบตามเวลาที่กำหนด (ช่วงเวลายืดหยุ่นตามความเหมาะสม)

4. วิธีการประเมินพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กปฐมวัย

4.1 ขณะที่ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมต้องใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองควบคู่ไปด้วย เมื่อพบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตรงกับรายการในแบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเอง ดำเนินการบันทึกทันที โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “เกิด” ตรงรายการแบบสังเกตพฤติกรรม เมื่อสังเกตจนครบตามเวลาที่กำหนด หากไม่พบพฤติกรรมนั้นให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “ไม่เกิด”

4.2 เมื่อผู้วิจัยสังเกตเห็นพฤติกรรมของเด็กนอกเหนือจากแบบสังเกตพฤติกรรมให้บันทึกรายละเอียดของพฤติกรรมนั้นไว้ในส่วนล่างของแบบสังเกตพฤติกรรม

4.3 เมื่อผู้วิจัยประเมินพฤติกรรมเป็นรายบุคคลเสร็จสิ้นแล้ว รวมคะแนนของพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตัวเองที่เด็กแสดงออกในแต่ละด้าน

5. องค์ประกอบพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปฐมวัย

5.1 ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง ประกอบไปด้วย 5 พฤติกรรมย่อย ดังนี้

1) กล้าแสดงออก กล้าพูดแสดงความคิดเห็น หมายถึง การที่เด็กกล้าพูดสนทนาโต้ตอบ กล้าซักถามเรื่องที่ตนเองสงสัย สามารถพูดเล่าเรื่องหรือประสบการณ์ของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ได้

2) กล้าตัดสินใจในการทำกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กรู้จักตัดสินใจเมื่อเกิดปัญหาในการทำกิจกรรมหรือปัญหาอื่นกับเพื่อน โดยบางครั้งต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของเด็ก จนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จตามที่ตนเองตั้งใจไว้

3) อาสาในการจัดเตรียม จัดเก็บอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กรู้จักช่วยเหลืองานส่วนรวม ชอบอาสาโดยเสนอตัวช่วยเหลือและครูในการทำสิ่งต่าง ๆ เช่น การเตรียมอุปกรณ์วางบนโต๊ะทำงาน การจัดเก็บอุปกรณ์หลังทำกิจกรรมต่าง ๆ เสร็จ โดยที่ไม่ต้องมีผู้ชี้แนะ

4) ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ หมายถึง การที่เด็กมีความพยายาม มีความตั้งใจ มุ่งมั่นทำสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง โดยที่ไม่ต้องมีผู้คอยชี้แนะ ถึงแม้บางครั้งอาจจะไม่ประสบความสำเร็จ เช่น พยายามต่อตัวต่อเป็นรูปทรงต่างๆ พยายามเก็บของเล่นหรืออุปกรณ์ด้วยตัวเอง เป็นต้น

5) ช่วยเหลือเพื่อนๆ ในการทำกิจกรรมได้ หมายถึง การที่เด็กให้การแนะนำเพื่อน แบ่งปันสิ่งของ คอยบอก หรือคอยชี้แนะเพื่อนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ

5.2 ด้านความภูมิใจในตัวเอง ประกอบไปด้วย 5 พฤติกรรมย่อย ดังนี้

1) แสดงความพอใจเมื่อได้ทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ หมายถึง การที่เด็กแสดงความดีใจ ด้วยการยิ้ม หัวเราะ หรือส่งเสียงด้วยความดีใจ เมื่อตนเองได้เลือกและทำกิจกรรมที่ตนเองชอบ

2) แสดงความดีใจเมื่อทำอะไรได้สำเร็จ ด้วยท่าทางหรือวาจา หมายถึง การที่เด็กแสดงออกด้วยการยิ้มหรือแสดงท่าทางดีใจเมื่อทำงานสำเร็จ และกระตือรือร้นที่จะเล่าเกี่ยวกับงานที่ตัวเองทำ

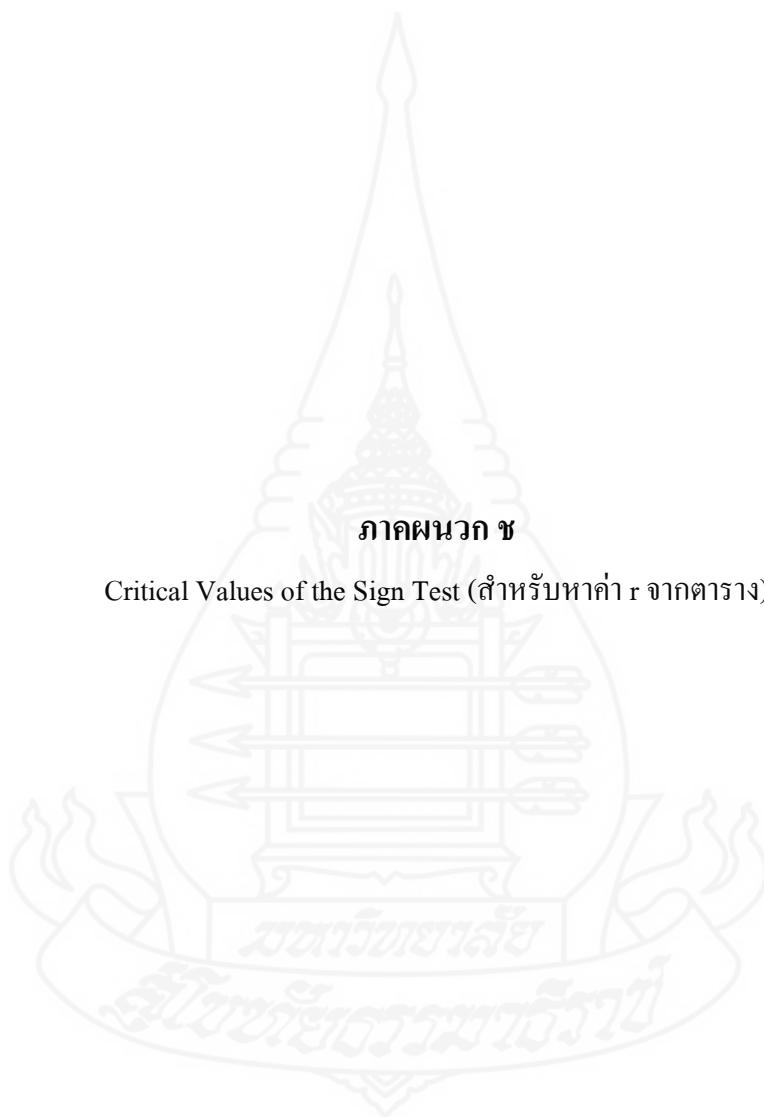
3) แสดงหรืออวดผลงานตนเอง หมายถึง การที่เด็กพยายามเรียก บอกหรือเล่าเกี่ยวกับผลงานของตนเองเมื่อทำงานสำเร็จ พูด ชื่นชมหรืออธิบายเกี่ยวกับงานของตนเองในทางที่ดี

4) แสดงความพอใจเมื่อมีคนอื่นชื่นชม หมายถึง การที่เด็กแสดงออกด้วยความดีใจหรือแสดงท่าทาง ด้วยการยิ้ม หัวเราะหรือส่งเสียงด้วยความดีใจ ฟังพอใจเมื่อครูหรือผู้ใหญ่ชื่นชม

5) แสดงความพอใจเมื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อนได้สำเร็จ หมายถึง การที่เด็กแสดงออกด้วยความดีใจหรือแสดงท่าทาง ด้วยการยิ้ม หัวเราะหรือส่งเสียงด้วยความดีใจ เมื่อปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อนจนจบกิจกรรมนั้น ๆ

ภาคผนวก ช

Critical Values of the Sign Test (สำหรับหาค่า r จากตาราง)

Critical Values of the Sign Test

The entries in this table are the critical values for the number of the least frequent sign for a two-tailed test at α for the binomial $p = 0.5$. For a one-tailed test, the value of α shown at the top of the table is double the value of α being used in the hypothesis test.

n	α				n	α			
	0.01	0.05	0.10	0.25		0.01	0.05	0.10	0.25
1					51	15	18	19	20
2					52	16	18	19	21
3				0	53	16	18	20	21
4				0	54	17	19	20	22
5			0	0	55	17	19	20	22
6		0	0	1	56	17	20	21	23
7		0	0	1	57	18	20	21	23
8	0	0	1	1	58	18	21	22	24
9	0	1	1	2	59	19	21	22	24
10	0	1	1	2	60	19	21	23	25
11	0	1	2	3	61	20	22	23	25
12	1	2	2	3	62	20	22	24	25
13	1	2	3	3	63	20	23	24	26
14	1	2	3	4	64	21	23	24	26
15	2	3	3	4	65	21	24	25	27
16	2	3	4	5	66	22	24	25	27
17	2	4	4	5	67	22	25	26	28
18	3	4	5	6	68	22	25	26	28
19	3	4	5	6	69	23	25	27	29
20	3	5	5	6	70	23	26	27	29
21	4	5	6	7	71	24	26	28	30
22	4	5	6	7	72	24	27	28	30
23	4	6	7	8	73	25	27	28	31
24	5	6	7	8	74	25	28	29	31
25	5	7	7	9	75	25	28	29	32
26	6	7	8	9	76	26	28	30	32
27	6	7	8	10	77	26	29	30	32
28	6	8	9	10	78	27	29	31	33
29	7	8	9	10	79	27	30	31	33
30	7	9	10	11	80	28	30	32	34
31	7	9	10	11	81	28	31	32	34
32	8	9	10	12	82	28	31	33	35
33	8	10	11	12	83	29	32	33	35
34	9	10	11	13	84	29	32	33	36
35	9	11	12	13	85	30	32	34	36
36	9	11	12	14	86	30	33	34	37
37	10	12	13	14	87	31	33	35	37
38	10	12	13	14	88	31	34	35	38
39	11	12	13	15	89	31	34	36	38
40	11	13	14	15	90	32	35	36	39
41	11	13	14	16	91	32	35	37	39
42	12	14	15	16	92	33	36	37	39
43	12	14	15	17	93	33	36	38	40
44	13	15	16	17	94	34	37	38	40
45	13	15	16	18	95	34	37	38	41
46	13	15	16	18	96	34	37	39	41
47	14	16	17	19	97	35	38	39	42
48	14	16	17	19	98	35	38	40	42
49	15	17	18	19	99	36	39	40	43
50	15	17	18	20	100	36	39	41	43

From Wilfred J. Dixon and Frank J. Massey, Jr., *Introduction to Statistical Analysis*, 3d ed. (New York: McGraw-Hill, 1969), p. 509. Reprinted by permission.

For specific details about using this table to find: confidence intervals, see page 753; p -values, pages 754-755; critical values, pages 753-755.

ที่มา : ประมวลสาระวิชา การวิจัยหลักสูตรและการเรียนการสอน หน่วยที่ 8-10 ภาคผนวก 11.5

หน้า 11-18

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

ตัวอย่างภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสามมิติ

แนะนำ อธิบายหรือสาธิตวิธีใช้วัสดุ อุปกรณ์

จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์

เด็กสร้างสรรค์ผลงาน

นำผลงานของเด็กทุกคน มาจัดแสดงในพื้นที่จัดแสดงผลงาน

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางรัชฎาภรณ์ สนม
วัน เดือน ปีเกิด	7 กันยายน 2514
สถานที่เกิด	อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
ที่อยู่ปัจจุบัน	18 หมู่ที่ 6 ตำบลจิม อำเภอปง จังหวัดพะเยา
ประวัติการศึกษา	ระดับปริญญาตรี ศศ.บ.(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2540 ระดับปริญญาตรี ศษ.บ.(ปฐมวัยการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2548
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านแม่ท่าย ตำบลลอย อำเภอปง จังหวัดพะเยา
ตำแหน่ง	ครู วิทยฐานะชำนาญการ

